

Λυσίου Λόγοι
τοῦ Μαθουῶ

Ἐπιφανοῦς Σ. Φλωιδάκη
1914-1915

Λογίου Λόγοι
του μαθητοῦ
Πέτρου Παπαδόπουλου
Ἐφημέριος
1913 - 1914

ΔΥΣΙΟΥ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΝΤΕΣ

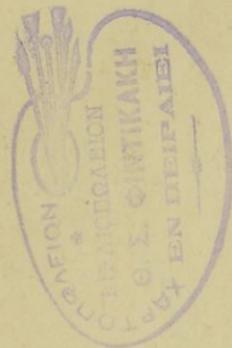
ΜΕΤ' ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΥΠΟ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

44—ΕΝ ΟΔΩΙ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1911

17963

[Ἡ παρούσα ἔκδοσις περιλαμβάνει πέντε ἐκ τῶν διὰ τὴν Α' τάξιν τοῦ Γυμνασίου ὑπὸ τοῦ ἐπισημοῦ προγράμματος ὀριζομένων πρὸς ἔρμηνείαν λόγων τοῦ Λυσίου, ἧτοι τὸν ὑπὲρ τοῦ σηκοῦ, τὸν ὑπὲρ Μαντιθέου, τὸν κατὰ Φίλωνος, τὸν ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου καὶ τὸν κατὰ Παγγλέωνος. Εἶναι δὲ καὶ ἡ ἔκδοσις αὕτη, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι σχολικαὶ ἡμῶν ἐκδόσεις, διηρημένη εἰς δύο μέρη· ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει περιέχεται τὸ κείμενον διηρημένον εἰς μικρὰς μεθοδικὰς ἐνότητας, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ α) εἰσαγωγή, ἐν ἣ ἰσχυρῶς γίνεται περὶ ῥητορικῆς, περὶ Λυσίου, περὶ τῶν δικαστικῶν ἐν Ἀθήναις καὶ περὶ λειτουργιῶν, β) εἰσαγωγή εἰς ἕκαστον τῶν ἐρμηνευομένων λόγων, γ) σημειώσεις, ἐρμηνευτικαὶ τῶν δυσκολωτέρων λέξεων καὶ φράσεων καὶ πραγματικαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ περιεχόμενον, τὸν νοῦν τοῦ κειμένου, καὶ δ) ἀνάλυσις ἕκαστου τῶν ἐρμηνευομένων λόγων.

Βοηθήματα ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἡμῶν εἶχομεν τὰ ἑξῆς :

Die Attische Beredsamkeit von Fr. Blass, Leipzig (1868).

Ausgewählte Reden des Lysias von Her. Frohberger, Leipzig (1895).

Ausgewählte Reden des Lysias von Rud. Rauchenstein, Berlin (1897).

Ausgewählte Reden des Lysias von Kocks-Schnee, Gotha (1898).

Lysias' Reden gegen Eratosthenes und über den Ölbaum von Ernst Sewera, Leipzig (1893).

Ἐγχειρίδιον Ἀρχαιολογίας τοῦ Δημοσίου βίου τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Γίλβερτ-Πολίτου, ἐν Ἀθήναις (1897).

Ὑποδείγματα διδασκαλίας ὑπὸ Δ. Λάμψα: «τὸ προοίμιον τοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου λόγου» σελ. 223 κ. ἑπ., ἐν Ἀθήναις (1909).

Λυσίου λόγοι καὶ ἀποσπάσματα ὑπὸ Ἀν. Ζάκα, ἐν Ἀθήναις τόμ. Α' 1908 - τόμ. Β' 1910].

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

K. M. ...

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Κ. Μάτσηρ καὶ Ν. Καργαδούρη — 8451.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΙ Π. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΙ

ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΙ ΤΟΥ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΣ ΧΑΡΙΝ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ ΤΟΔΕ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Πρότερον μὲν, ὦ βουλή, ἐνόμιζον ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ, ¹
 ἡσυχίαν ἄγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα· νυνὶ δὲ
 οὕτως ἀπροσδοκῆτως αἰτίαις καὶ πονηροῖς συκοφάνταις περι-
 πέπτωκα, ὥστε, εἴ πως οἶόν τε, δοκεῖ μοι δεῖν καὶ τοὺς μὴ
 γεγονότας ἤδη δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· διὰ
 γὰρ τοὺς τοιοῦτους οἱ κίνδυνοι κοινοὶ γίνονται καὶ τοῖς
 μηδὲν ἀδικοῦσι καὶ τοῖς πολλὰ ἡμαρτηκόσιν.

Οὕτω δ' ἄπορος ὁ ἀγὼν μοι καθέστηκεν, ὥστε ἀπεγράφην ²
 τὸ μὲν πρῶτον ἐλάαν ἐκ τῆς γῆς ἀφανίζεῖν, καὶ πρὸς τοὺς
 ἐωνημένους τοὺς καρποὺς τῶν μοριῶν πυνθανόμενοι προσῆ-
 σαν· ἐπειδὴ δ' ἐκ τούτου τοῦ τρόπου ἀδικοῦντά με οὐδὲν
 εὔρειν ἐδυνήθησαν, νυνὶ με σηκὸν φασι ἀφανίζεῖν, ἡγού-
 μενοι ἐμοὶ μὲν ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπε-
 λέγξαι, αὐτοῖς δὲ ἐξεῖναι μᾶλλον, ὅ τι ἂν βούλωνται, λέγειν.
 καὶ δεῖ με, περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκῶς ἦκει, ἅμ' ὑμῖν τοῖς ³
 διαγνωσομένοις περὶ τοῦ πράγματος ἀκούσαντα καὶ περὶ τῆς
 πατριδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι. ὅμως δὲ πειρά-
 σομαι ἐξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάξαι.

Ἦν μὲν γὰρ τοῦτο Πεισάνδρου τὸ χωρίον, δημοιυθέντων ⁴
 δ' ἐκείνου τῶν ὄντων Ἀπολλόδωρος ὁ Μεγαρεὺς δωρεὰν παρὰ
 τοῦ δήμου λαβὼν τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐγεώργει, ὀλίγῳ δὲ

- πρὸ τῶν τριάκοντα Ἀντικλήης παρ' αὐτοῦ πριάμενος ἐξεμί-
σθωσεν· ἐγὼ δὲ παρ' Ἀντικλέους εἰρήνης οὔσης ἐωνούμην.
- 5 Ἡγοῦμαι τοίνυν, ὦ βουλή, ἐμὸν ἔργον ἀποδείξαι, ὡς,
ἐπειδὴ τὸ χωρίον ἐκτησάμην, οὔτ' ἐλάα οὔτε σηκὸς ἐνῆν ἐν
αὐτῷ. νομίζω γὰρ τοῦ μὲν προτέρου χρόνου, οὐδ' εἰ πάλαι
ἐνήσαν μυρίαί, οὐκ ἂν δικαίως ζημιουῖσθαι· εἰ γὰρ μὴ δι' ἡμᾶς
εἰσιν ἠφανισμένοι, οὐδὲν προσήκει περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀμαρ-
τημάτων ὡς ἀδικοῦντας κινδυνεύειν.
- 6 Πάντες γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολλῶν
αἴτιος κακῶν γεγένηται καὶ τὰ μὲν πόρρω ὑπὸ Λακεδαιμο-
νίων ἐτέμνετο, τὰ δ' ἐγγὺς ὑπὸ τῶν φίλων διηρπάζετο· ὥστε
πῶς ἂν δικαίως ὑπὲρ τῶν τότε τῇ πόλει γεγεννημένων συμ-
φορῶν ἐγὼ νυνὶ δίκην δίδοιην; ἄλλως τε καὶ ὅτι καὶ τοῦτο
τὸ χωρίον ἐν τῷ πολέμῳ δημευθὲν ἄπρατον ἦν πλεῖν ἢ τρία
7 ἔτη, οὐ θαυμαστόν, εἰ τότε τὰς μορίας ἐξέκοπτον, ἐν ᾧ οὐδὲ
τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν φυλάττειν ἐδυνάμεθα. ἐπίστασθε δέ, ὦ
βουλή, ὅσῃ μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθε, πολλὰ ἐν
ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δασέα ὄντα ἰδίαις καὶ μορίαις ἐλάαις, ὧν
νῦν τὰ πολλὰ ἐκκέκοπται καὶ ἡ γῆ φιλή γεγένηται καὶ τῶν
αὐτῶν καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ κερτημένων οὐκ
ἀξιοῦτε παρ' αὐτῶν, ἐτέρων ἐκκοφάντων, δίκην λαμβάνειν.
- 8 καίτοι εἰ τοὺς διὰ παντὸς τοῦ χρόνου γεωργοῦντας τῆς
αἰτίας ἀφίετε, ἢ που χρὴ τοὺς γ' ἐν τῇ εἰρήνῃ πριαμένους
ἀφ' ὑμῶν ἀζημίους γενέσθαι.
- 9 Ἀλλὰ γάρ, ὦ βουλή, περὶ μὲν τῶν πρότερον γεγεννημένων
πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ἰκανὰ νομίζω τὰ εἰρημένα· ἐπειδὴ δ' ἐγὼ
παρέλαβον τὸ χωρίον, πρὶν ἡμέρας πέντε γενέσθαι, ἀπεμι-
10 σθωσα Καλλιστράτῳ, ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος· ὃς δύο ἔτη
ἐγεώργησεν οὔτε ἰδίαν ἐλάαν οὔτε μορίαν οὔτε σηκὸν παρα-
λαβών. τρίτῳ δὲ ἔτει Δημήτριος οὕτοσι εἰργάσατο ἐνιαυτόν·

τῷ δὲ τετάρτῳ Ἀλκίᾳ Ἀντισθένους ἀπελευθέρῳ ἐμισθώσα,
ὅς τέθνηκε· κατὰ τρία ἔτη ὁμοίως καὶ Πρωτέας ἐμισθώσατο.
Καὶ μοι δεῦρ' ἴτε.

MARTYRES.

Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήκει, αὐτὸς γεωργῶ. 11
φῆσι δὲ ὁ κατήγορος ἐπὶ Σουινιάδου ἀρχοντος σηκὸν ὑπ' ἐμοῦ
ἐκκεκόφθαι. ὑμῖν δὲ μεμαρτυρήκασιν οἱ πρότερον ἐργαζό-
μενοι καὶ πολλὰ ἔτη παρ' ἐμοῦ μεμισθωμένοι μὴ εἶναι σηκὸν
ἐν τῷ χωρίῳ. καίτοι πῶς ἂν τις φανερώτερον ἐξελέγξειε
ψευδόμενον τὸν κατήγορον; οὐ γὰρ οἶόν τε, ἂ πρότερον μὴ
ἦν, ταῦτα τὸν ὕστερον ἐργαζόμενον ἀφανίζειν.

Ἐγὼ τοίνυν, ὦ βουλή, ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ, ὅσοι με 12
φάσκοιεν δεινὸν εἶναι καὶ ἀκριβῆ καὶ οὐδὲν ἂν εἰκῆ καὶ ἀλο-
γίστως ποιῆσαι, ἠγανάκτου ἂν, ἠγγόμενος μᾶλλον εὐλο-
γεῖσθαι, ἢ ὡς μοι προσήκε· νῦν δὲ πάντας ἂν ὑμᾶς βουλοίμην
περὶ ἐμοῦ ταύτην τὴν γνώμην ἔχειν, ἵνα ἠγγήσθῃ με σκοπεῖν
ἂν, εἴπερ τοιοῦτοις ἔργοις ἐπεχείρουν, καὶ ὃ τι κέρδος ἐγίγνετο
ἀφανίσαντι καὶ ἦτις ζημίᾳ περιποιήσαντι, καὶ τί ἂν λαθῶν
διεπραξάμην καὶ τί ἂν φανερὸς γενόμενος ὑφ' ὑμῶν ἔπασχον.
πάντες γὰρ ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα οὐχ ὕβρεως, ἀλλὰ κέρδους 13
ἕνεκα ποιῶσι, καὶ ὑμᾶς τε εἰκὸς οὕτω σκοπεῖν, καὶ τοὺς ἀντι-
δίκους ἐκ τούτων τὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι ἀποφαίνοντας,
ἦτις ὠφέλεια τοῖς ἀδικήσασιν ἐγίγνετο.

Οὗτος μέντοι οὐκ ἂν ἔχοι ἀποδείξαι, οὔθ' ὡς ὑπὸ πενίας 14
ἠναγκάσθην τοιοῦτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν, οὔθ' ὡς τὸ χωρίον
μοι διεφθείρετο τοῦ σηκοῦ ὄντος, οὔθ' ὡς ἀμπέλοις ἐμποδῶν
ἦν, οὔθ' ὡς οἰκίας ἐγγύς, οὔθ' ὡς ἐγὼ ἄπειρος τῶν παρ' ὑμῖν
κινδύνων. ἐγὼ δέ, εἴ τι τοιοῦτον ἔπραττον, πολλὰς ἂν καὶ
μεγάλας ἐμαυτῷ ζημίας γενομένας ἀποφῆναιμι.

- 15 Ὅς πρῶτον μὲν μεθ' ἡμέραν ἐξέκοπτον τὸν σηκόν, ὡσπερ οὐ πάντας λαθεῖν δέον, ἀλλὰ πάντας Ἀθηναίους εἰδέναι. καὶ εἰ μὲν αἰσχρὸν ἦν μόνον τὸ πρᾶγμα, ἴσως ἂν τις τῶν παριόντων ἡμέλησε· νῦν δ' οὐ περὶ αἰσχύνης, ἀλλὰ τῆς μεγίστης
- 16 ζημίας ἐκινδύνευον. πῶς δ' οὐκ ἂν ἦν ἀθλιώτατος ἀνθρώπων ἀπάντων, εἰ τοὺς ἑμαυτοῦ θεράποντας μηκέτι δούλους ἔμελλον ἔξειν, ἀλλὰ δεσπότας τὸν λοιπὸν βίον, τοιοῦτον ἔργον συνειδόμενος; ὥστε εἰ καὶ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ ἐξημάρτανον, οὐκ ἂν οἶόν τε ἦν δίκην με παρ' αὐτῶν λαμβάνειν· εὖ γὰρ ἂν ᾔδειν, ὅτι ἐπ' ἐκείνοις ἦν καὶ ἐμὲ τιμωρήσασθαι καὶ αὐτοῖς μηνύσασιν ἐλευθέρους γενέσθαι.
- 17 Ἐτι τοίνυν, εἰ τῶν οἰκετῶν παρέστη μοι μηδὲν φροντίζειν, πῶς ἂν ἐτόλμησα τοσοῦτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάντων συνειδόμετων ἀφανίσαι τὸν σηκὸν βραχέος μὲν κέρδους ἔνεκα, προθεσμίας δὲ οὐδεμιᾶς οὔσης τῷ κινδύνῳ τοῖς εἰργασμένοις ἅπασιν τὸ χωρίον ὁμοίως προσήκον εἶναι σὺν τὸν σηκόν, ἵνα, εἴ τις αὐτοὺς ἠτιάτο, εἶχον ἀνενεγκεῖν, ὅτι παρέδοσαν; νῦν δὲ καὶ ἐμὲ ἀπολύσαντες φαίνονται καὶ σφᾶς αὐτοῦς, εἴπερ ψεύδονται, μετόχους τῆς αἰτίας καθιστάντες.
- 18 Εἰ τοίνυν καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην, πῶς ἂν οἶός τ' ἦν πάντας πείσαι τοὺς παριόντας ἢ τοὺς γείτονας, οἳ οὐ μόνον ἀλλήλων ταῦτ' ἴσασιν, ἀ πᾶσιν ὄραν ἔξεστιν, ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν ἀποκρυπτόμεθα, μηδένα εἰδέναι, καὶ περὶ ἐκείνων πυνηθάνονται; ἐμοὶ τοίνυν τούτων οἳ μὲν φίλοι, οἳ δὲ διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν ὄντες.
- 19 Οὗς ἐχρῆν τοῦτον παρασχέσθαι μάρτυρας, καὶ μὴ μόνον οὕτως τολμηρὰς κατηγορίας ποιῆσθαι· ὅς φησιν, ὡς ἐγὼ μὲν παρειστήκειν, οἳ δ' οἰκέται ἐξέτεμνον τὰ πρέμνα, ἀναθέμενος δὲ ὁ βοηλάτης ὄψετο ἀπάγων τὰ ξύλα.
- 20 Καίτοι, ὦ Νικόμαχε, χρῆν σε τότε καὶ παρακαλεῖν τοὺς

παριόντας μάρτυρας, καὶ φανερόν ποιεῖν τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐμοὶ μὲν οὐδεμίαν ἂν ἀπολογίαν ὑπέλιπες, αὐτὸς δέ, εἰ μὲν σοι ἐχθρὸς ἦν, ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἤσθα ἂν με τετιμωρημένος, εἰ δὲ τῆς πόλεως ἕνεκα ἔπραττες, οὕτως ἐξελέγξας οὐκ ἂν ἐδόκεις εἶναι συκοφάντης, εἰ δὲ κερδαίνειν ἐβούλου, τότε ἂν πλεῖστον ἔλαβες· φανεροῦ γὰρ ὄντος τοῦ πράγματος οὐδε- 21 μίαν ἄλλην ἠγούμην ἂν εἶναι μοι σωτηρίαν ἢ σὲ πείσαι. τούτων τοίνυν οὐδὲν ποιήσας διὰ τοὺς σοὺς λόγους ἀξιόεις με ἀπολέσθαι καὶ κατηγορεῖς, ὡς ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυνάμειος καὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων οὐδεὶς ἐθέλει σοι μαρτυρεῖν.

Καίτοι εἰ, ὅτε φῆς μ' ἰδεῖν τὴν μορίαν ἀφανίζοντα, τοὺς 22 ἐννέα ἄρχοντας ἐπήγαγες ἢ ἄλλους τινὰς τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου, οὐκ ἂν ἐτέρων ἔδει σοι μαρτύρων· οὕτω γὰρ ἂν σοι συνήδεσαν ἀληθῆ λέγοντι, οὔτε καὶ διαγιγνώσκειν ἔμελλον περὶ τοῦ πράγματος. δεινότατα οὖν πάσχω, ὅτι, εἰ μὲν παρέ- 23 σχετο μάρτυρας, τούτοις ἂν ἠξίου πιστεῦειν, ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσὶν αὐτῷ, ἐμοὶ καὶ ταύτην ζημίαν οἶεται χρῆναι γενέσθαι. καὶ τούτου μὲν οὐ θαυμάζω· οὐ γὰρ δήπου συκοφαντῶν ἅμα τοιούτων τε λόγων ἀπορήσει καὶ μαρτύρων· ὑμᾶς δ' οὐκ ἀξιῶ τὴν αὐτὴν τούτῳ γνώμην ἔχειν.

Ἐπίστασθε γὰρ ἐν τῷ πεδίῳ πολλὰς μορίας οὖσας καὶ 24 πυρκαϊὰς ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐμοῖς χωρίοις, ἅς, εἴπερ ἐπεθύμουν, πολὺ ἦν ἀσφαλέστερον καὶ ἀφανίσαι καὶ ἐκκόψαι καὶ ἐπεργάσασθαι, ὅσπερ ἤττον τὸ ἀδίκημα πολλῶν οὖσῶν ἔμελλε δῆλον ἔσσεσθαι.

Νῦν δ' οὕτως αὐτὰς περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι ὡσπερ καὶ τὴν 25 πατρίδα καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν, ἠγούμενος περὶ ἀμφοτέρων τούτων εἶναι μοι τὸν κίνδυνον. αὐτοὺς τοίνυν ὑμᾶς τούτων μάρτυρας παρέξομαι, ἐπιμελουμένους μὲν ἐκάστου μηνός, γνώμονας δὲ πέμποντας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν· ὧν οὐδεὶς πώποτ' ἐζη-

- 26 μίωσέ μ' ὡς ἐργαζόμενον τὰ περὶ τὰς μορίας χωρία. καίτοι οὐ θαυμαστόν δήπου, εἰ τὰς μὲν μικρὰς ζημίας οὕτω περὶ πολλοῦ ποιῶμαι, τοὺς δὲ περὶ τοῦ σώματος κινδύνους οὕτω περὶ οὐδενὸς ἡγοῦμαι, καὶ τὰς μὲν πολλὰς ἐλάας, εἰς ἃς ἐξῆν μᾶλλον ἐξαμαρτάνειν, οὕτω θεραπεύων φαίνομαι, τὴν δὲ μίαν μορίαν, ἣν οὐχ οἶόν τ' ἦν λαθεῖν ἐξορύξαντα, ὡς ἀφανίζων νυνὶ κρίνομαι;
- 27 Πότερον δέ μοι κρεῖττον ἦν, ὃ βουλή, δημοκρατίας οὕσης παρανομεῖν ἢ ἐπὶ τῶν τριάκοντα; καὶ οὐ λέγω ὡς τότε δυνάμενος ἢ ὡς νῦν διαβεβλημένος, ἀλλὰ τῇ βουλομένῃ τότε μᾶλλον ἐξῆν ἀδικεῖν ἢ νυνί. ἐγὼ τοίνυν οὐδ' ἐν ἐκείνῃ τῇ χρόνῃ οὔτε τοιοῦτον οὔτ' ἄλλο οὐδὲν κακὸν ποιήσας φανήσομαι.
- 28 Πῶς δ' ἂν, εἰ μὴ πάντων ἀνθρώπων ἐμαυτῷ κακονούστατος ἦν, ὑμῶν οὕτως ἐπιμελουμένων ἐκ τούτου τὴν μορίαν ἀφανίζειν ἐπεχείρησα τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ δένδρον μὲν οὐδὲ ἐν ἔστι, μᾶς δὲ ἐλάας σηκός, ὡς οὗτός φησιν, ἦν, κυκλόθεν δὲ ὁδὸς περιέχει, ἀμφοτέρωθεν δὲ γείτονες περιοικοῦσιν, ἄερκτον δὲ καὶ πανταχόθεν κάτοπτόν ἐστιν; ὥστε τίς ἂν ἀπετόλμησε, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπιχειρήσαι τοιοῦτῃ πράγματι;
- 29 Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι ὑμᾶς μὲν, οἷς ὑπὸ τῆς πόλεως τὸν ἅπαντα χρόνον προστέτακται τῶν μοριῶν ἐλαῶν ἐπιμελεῖσθαι, μήθ' ὡς ἐπεργαζόμενον πώποτε ζημιῶσαί με, μήθ' ὡς ἀφανίσαντα εἰς κίνδυνον καταστήσαι, τοῦτον δέ, ὃς οὔτε γεωργῶν ἐγγὺς τυγχάνει οὔτ' ἐπιμελητῆς ἡρημένος οὔθ' ἡλικίαν ἔχων εἶδέναι περὶ τῶν τοιούτων, ἀπογράψαι με μορίαν ἀφανίζειν.
- 30 Ἐγὼ τοίνυν δέομαι ὑμῶν μὴ τοὺς τοιοῦτους λόγους πιστοτέρους ἡγήσασθαι τῶν ἔργων, μηδὲ περὶ ὧν αὐτοὶ σύνιστε, τὰ τοιαῦτα ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν λεγόντων, ἐνθυ-

μουμένους καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πολι-
τείας. ἐγὼ γὰρ τὰ ἐμοὶ προστεταγμένα ἅπαντα προθυμότερον 31
πεποίηκα, ἢ ὡς ὑπὸ τῆς πόλεως ἠναγκαζόμενην, καὶ τριηραρ-
χῶν καὶ εἰσφορὰς εἰσφέρων καὶ χορηγῶν καὶ τᾶλλα λειτουρ-
γῶν οὐδενὸς ἤττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν.

Καίτοι ταῦτα μὲν μετρίως ποιῶν, ἀλλὰ μὴ προθύμως οὔτ' ἂν 32
περὶ φυγῆς οὔτ' ἂν περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας ἠγωνιζόμενην, πλείω
δ' ἂν ἐκεκτῆμην, οὐδὲν ἀδικῶν οὐδ' ἐπικίνδυνον ἑμαυτῷ κατα-
στήσας τὸν βίον ταῦτα δὲ πράξας, ἃ οὐτός μου κατηγορεῖ,
ἐκέρδαινον μὲν οὐδέν, ἑμαυτὸν δ' εἰς κίνδυνον καθίστην. καίτοι 33
πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε δικαιότερον εἶναι τοῖς μεγάλοις
χρησθαι τεκμηρίοις περὶ τῶν μεγάλων καὶ πιστότερα ἠγεῖ-
σθαι, περὶ ὧν ἅπανα ἢ πόλις μαρτυρεῖ, μᾶλλον ἢ περὶ ὧν
μόνος οὗτος κατηγορεῖ.

Ἔτι τοίνυν, ὦ βουλή, ἐκ τῶν ἄλλων σκέψασθε. μάρτυρας 34
γὰρ ἔχων αὐτῷ προσήλθον, λέγων, ὅτι μοι πάντες ἔτι εἰσὶν οἱ
θεράποντες, οὓς ἐκεκτῆμην, ἐπειδὴ παρέλαβον τὸ χωρίον, καὶ
ἔτοιμός εἰμι, εἴ τινα βούλοιο, παραδοῦναι βασανίζειν, ἠγούμε-
νος οὕτως ἂν τὸν ἔλεγχον ἰσχυρότατον γενέσθαι τῶν τούτου
λόγων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. οὗτος δὲ παραλαβεῖν οὐκ ἤθε- 35
λεν, οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπουσιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ
δεινὸν εἶναι, εἰ περὶ αὐτῶν μὲν οἱ βασανιζόμενοι κατηγοροῦ-
σιν, εἰ εἰδότες, ὅτι ἀποθανοῦνται, περὶ δὲ τῶν δεσποτῶν, οἷς
πεφύκασι κακονούστατοι, μᾶλλον ἂν ἔλοιντο ἀνέχεσθαι βασαι-
νιζόμενοι ἢ κατειπόντες ἀπηλλάχθαι τῶν παρόντων κακῶν.

Καὶ μὲν δῆ, ὦ βουλή, φανερόν οἶμαι εἶναι, ὅτι, εἰ Νικο- 36
μάχου ἐξαιτούντος τοὺς ἀνθρώπους μὴ παρεδίδουν, ἐδόκουν
ἂν ἑμαυτῷ συνειδέναι· ἐπειδὴ τοίνυν ἐμοῦ παραδιδόντος οὗτος
παραλαβεῖν οὐκ ἤθελε, δίκαιον καὶ περὶ τούτου τὴν αὐτὴν
γνώμην σχεῖν, ἄλλως τε καὶ τοῦ κινδύνου οὐκ ἴσου ἀμφοτέ-

- 37 ροις ὄντος. περὶ ἐμοῦ μὲν γάρ, εἰ ἔλεγον, ἂ οὗτος ἐβούλετο, οὐδ' ἂν ἀπολογήσασθαι μοι ἐξεγένετο· τούτῳ δ' εἰ μὴ ὠμολόγουν, οὐδεμιᾶ ζημίᾳ ἔνοχος ἦν. ὥστε πολὺ μᾶλλον τοῦτον παραλαμβάνειν ἐχρῆν ἢ ἐμὲ παραδοῦναι προσήκειν. ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην, ἠγούμενος μετ' ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ βασάνων καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τάληθῆ πυθέσθαι.
- 38 Ἐνθυμείσθαι δὲ χρῆ, ὧ βουλή, ποτέροις χρῆ πιστεύειν μᾶλλον, οἷς πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν, ἢ ὧ μηδεὶς τετόλμηκε, καὶ πότερον εἰκὸς μᾶλλον τοῦτον ἀκινδύνως ψεύδεσθαι ἢ μετὰ τοσοῦτου κινδύνου τοιοῦτον ἐμὲ ἔργον ἐργάσασθαι, καὶ πότερον οἴεσθε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως βοηθεῖν ἢ συκοφαντοῦντα αἰτιάσασθαι;
- 39 Ἐγὼ μὲν γὰρ εἰδέναι ὑμᾶς ἠγούμαι, ὅτι Νικόμαχος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πεισθεὶς τῶν ἐμῶν τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι, οὐχ ὡς ἀδικοῦντα ἐλπίζων ἀποδείξειν, ἀλλ' ὡς ἀργύριον παρ' ἐμοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν. ὅσῳ γὰρ οἱ τοιοῦτοὶ εἰσὶν ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι τῶν κινδύνων, τοσοῦτῳ
- 40 πάντες αὐτοὺς φεύγουσι μάλιστα. ἐγὼ δέ, ὧ βουλή, οὐκ ἠξίουν, ἀλλ' ἐπειδήπερ με ἠτιάσατο, παρέσχον ἑμαυτόν, ὅ τι βούλεσθε χρῆσθαι, καὶ τούτου ἕνεκα τοῦ κινδύνου οὐδενὶ ἐγὼ τῶν ἐχθρῶν διηλλάγην, οἱ ἐμὲ ἴδιον κακῶς λέγουσιν ἢ σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινοῦσι, καὶ φανερώς μὲν οὐδεὶς πώποτε ἐμὲ αὐτῶν ἐπεχείρησε ποιῆσαι κακὸν οὐδέν, τοιοῦτους δὲ ἐπιπέμπουσί μοι, οἷς ὑμεῖς οὐκ ἂν δικαίως πιστεύοιτε.
- 41 Πάντων γὰρ ἀθλιώτατος ἂν γενοίμην, εἰ φυγὰς ἀδίκως καταστήσομαι, ἅπαις μὲν ὦν καὶ μόνος, ἐρήμου δὲ τοῦ οἴκου γενομένου, μητρὸς δὲ πάντων ἐνδεοῦς οὔσης, πατρίδος δὲ τοιαύτης ἐπ' αἰσχίσταις στερηθεὶς αἰτίαις, πολλὰς μὲν ναυμαχίας ὑπὲρ αὐτῆς νενουμαχηκῶς, πολλὰς δὲ μάχας μεμα-

χημένος, κόσμιον δ' ἑμαυτὸν καὶ ἐν δημοκρατία καὶ ἐν
ὀλιγαρχία παρασχών.

Ἄλλὰ γάρ, ὦ βουλή, ταῦτα μὲν ἐνθάδε οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ ⁴²
λέγειν· ἀπέδειξα δ' ὑμῖν, ὡς οὐκ ἐνῆν σηκὸς ἐν τῷ χωρίῳ,
καὶ μάρτυρας παρεσχόμεν καὶ τεκμήρια. ἃ χρὴ μεμνημένους
διαγιγνώσκειν περὶ τοῦ πράγματος, καὶ ἀξιοῦν παρὰ τούτου
πυθέσθαι, ὅτου ἔνεκα, ἐξὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐλέγξαι, τοσοῦτῳ
χρόνῳ ὕστερον εἰς τοσοῦτόν με κατέστησεν ἀγῶνα, καὶ μάρ- ⁴³
τυρα οὐδένα παρασχόμενος ἐκ τῶν λόγων ζητεῖ πιστὸς
γενέσθαι, ἐξὸν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἀδικοῦντα ἀποδείξαι, καὶ
ἐμοῦ ἅπαντας δίδόντος τοὺς θεράποντας, οὓς φησι παραγε-
νέσθαι, παραλαβεῖν οὐκ ἤθελεν.

ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

- 1 Εἰ μὴ συνήδειν, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλήν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἤγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, ὅτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεται.
- 2 Ἄξιόν δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἀποδείξω, ὡς εὖνους εἶμι τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνομαι καὶ περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ παρὰ τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι.
- 3 Πρῶτον δὲ ἀποδείξω, ὡς οὐχ ἵππευον ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. ἡμᾶς γὰρ ὁ πατὴρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῃ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῃ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαι-

ρουμένων ἐπεδημοῦμεν οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς 5 τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες, ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἑξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν 6 εὐηθὲς ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνευσιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν. ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν 7 φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν παραλαβόντα. καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γινῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἱππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

Ἐτι δέ, ὦ βουλῆ, εἴπερ ἱππευσα, οὐκ ἂν ἦν ἕξαρνος ὡς 8 δεινόν τι πεπονημένος, ἀλλ' ἠξίου, ἀποδείξας, ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἱππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱππάρχους κεχειροτονημένους. ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγείσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογία, ἢ ὅτι περι-

φανῶς ἐτόλμησάν μου καταφεύσασθαι. ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

- 9 Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὡ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. θέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογία, ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.
- 10 Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην, ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα, ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι.
- 11 Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διήκῃκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς, ὅτι τῶν νεωτέρων, ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ περὶ τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄφθεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ
- 12 ἐμοῦ. ἔτι δέ, ὡ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχροῦν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἐτέρους ὁράτε πολλάκις εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας καθεστηκότας.
- 13 Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε, οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς Βοιω-
τοὺς καὶ εἰς Ἀλιάρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατει-
λεγμένος ἵππεύειν, ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἵππεύουσι
ἀσφάλειαν εἶναι ἂν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον
ἡγούμενους, ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμά-
στων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ
ἐξαλειφαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ
πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευά-
σαντα στρατεύεσθαι. καὶ μοι ἀνάβηθι, Ὁρθόβουλε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

Συλλεγέντων τοίνυν τῶν δημοτῶν πρὸ τῆς ἐξόδου, εἰδὼς 14
αὐτῶν ἐνίους πολίτας μὲν χρηστοὺς ὄντας καὶ προθύμους,
ἐφοδίων δὲ ἀποροῦντας, εἶπον, ὅτι χρὴ τοὺς ἔχοντας παρέ-
χειν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀπόρως διακειμένοις. καὶ οὐ μόνον
τοῦτο συνεβούλευον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἔδωκα δυσὶν
ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμὰς ἑκατέρῳ, οὐχ ὡς πολλὰ κερτη-
μένος, ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῦτο τοῖς ἄλλοις γένηται. καὶ
μοι ἀνάβητε.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ βουλή, εἰς Κόρινθον ἐξόδου γενο- 15
μένης καὶ πάντων προειδόντων, ὅτι δεήσει κινδυνεύειν, ἐτέ-
ρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην, ὥστε τῆς πρώτης
τεταγμένος μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις· καὶ μάλιστα τῆς ἡμε-
τέρας φυγῆς δυστυχησάσης καὶ πλείστων ἀποθανόντων ὕστε-
ρος ἀνεχώρησα τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις
δειλίαν ὠνειδικότος.

Καὶ οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον μετὰ ταῦτα ἐν Κορίνθῳ 16
χωρίων ἰσχυρῶν κατειλημμένων, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ

δύνασθαι παριέναι, Ἀγχιλαίου δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντος ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων ἀποχωρῆσαι τάξεις, αἵτινες βοηθήσουσι, φοβουμένων ἀπάντων εἰκότως, ὧ βουλή — δεινὸν γὰρ ἦν ἀγαπητῶς δλίγῳ πρότερον σεσφισμένους ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἵεναι —, προσελθὼν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον ἀκληρωτὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν.

- 17 Ὡς εἴ τινες ὑμῶν ὀργίζονται τοῖς τὰ μὲν τῆς πόλεως ἀξιοῦσι πράττειν, ἐκ δὲ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσιν, οὐκ ἂν δικαίως περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην ἔχοιεν οὐ γὰρ μόνον τὰ προσταττόμενα ἐποιοῦν προθύμως, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύειν ἐτόλμων. καὶ ταῦτ' ἐποιοῦν οὐχ ὡς οὐ δεινὸν ἡγούμενος εἶναι Λακεδαιμονίοις μάχεσθαι, ἀλλὰ ἵνα, εἴ ποτε ἀδίκως εἰς κίνδυνον καθισταίμην, διὰ ταῦτα βελτίων ὑφ' ὑμῶν νομιζόμενος ἀπάντων τῶν δικαίων τυγχάνοιμι. καὶ μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

- 18 Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθη πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. καίτοι χρῆ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες
- 19 ὑμεῖς ὠφελείσθε. ὥστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν. πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ καγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

Ἦδη δέ τινων ἡσθόμην, ὃ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομέ- 20
 νων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ.
 ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πρα-
 γμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλο-
 τιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων
 ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυται τὰ τῆς πόλεως πράττον-
 τες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὄρων — τὰ γὰρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν — τοὺς 21
 τοιοῦτους μόνους ἀξίους τινὸς νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὄρων
 ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράτ-
 τειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιοῦτοις
 ἀχθοισθε; οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταί εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΩΝΟΣ

- 1 Ὁμιῆν μὲν, ὧ βουλή, οὐκ ἂν ποτ' εἰς τοῦτο τόλμης
 Φίλωνα ἀφικέσθαι, ὥστε ἐθελῆσαι εἰς ὑμᾶς ἐλθεῖν δοκιμα-
 σθησόμενον· ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἓν τι μόνον, ἀλλὰ πολλὰ τολμη-
 ρός ἐστιν, ἐγὼ δὲ ὁμόσας εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον τὰ
- 2 βέλτιστα βουλευσείν τῇ πόλει, ἔνεστί τε ἐν τῷ ὄρκῳ ἀποφαί-
 νειν, εἴ τίς τινα οἶδε τῶν λαχόντων ἀνεπιτήδειον ὄντα βου-
 λεύειν, ἐγὼ τὴν κατὰ τουτοῦ Φίλωνος ποιήσομαι κατηγο-
 ρίαν, οὐ μέντοι γε ἴδιαν ἔχθραν οὐδεμίαν μεταπορευόμενος
 οὐδὲ τῷ δύνασθαι καὶ εἰωθέναι λέγειν ἐν ὑμῖν ἐπαρθεῖς, ἀλλὰ
 τῷ πλήθει τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοῦ πιστεύων καὶ τοῖς ὄρκοις,
 οἷς ὥμοσα, ἐμμένειν ἀξιῶν.
- 3 Γνώσεσθε μὲν οὖν, ὅτι οὐκ ἀπὸ ἴσης παρασκευῆς ἐγὼ τε
 τοῦτον ἐλέγξω, οἷός ἐστι, καὶ οὗτος ἐπεχείρησε πονηρὸς
 εἶναι· ὅμως δ' εἴ τι ἐγὼ ἐλλείπομι τῷ λόγῳ τῆς κατηγο-
 ρίας, οὐκ ἂν δίκαιος εἴη οὗτος διὰ τοῦτο ὠφελήθη, ἀλλὰ
 μᾶλλον, ὅτι ἱκανῶς διδάξαιμι, ἐκ τούτων ἀποδοκιμασθῆναι.
- 4 ἐνδεῶς μὲν γὰρ διὰ τὴν ἀπειρίαν πάντων τῶν τούτῳ πεπρα-
 γμένων, ἱκανῶς δὲ διὰ τὴν περὶ αὐτὸν κακίαν εἰρηκῶς ἂν εἴην.
 ἀξιῶ δὲ καὶ ὑμῶν οἵτινες δυνατώτεροι ἐμοῦ εἰσι λέγειν, ἀπο-
 φῆναι μείζω ὄντα αὐτοῦ τὰ ἀμαρτήματα, καὶ ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ
 ὑπολίπω, πάλιν αὐτοῦς, περὶ ὧν ἴσασι, κατηγορῆσαι Φίλω-

νος· οὐ γὰρ ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων δεῖ ὑμᾶς περὶ αὐτοῦ, ὁποῖός ἐστι, σκέψασθαι.

Ἐγὼ γὰρ οὐκ ἄλλους τινὰς φημι δίκαιον εἶναι βουλευεῖν 5 περὶ ἡμῶν, ἢ τοὺς πρὸς τῇ εἶναι πολίτας καὶ ἐπιθυμοῦντας τούτου. τούτοις μὲν γὰρ μεγάλα τὰ διαφέροντά ἐστιν εὖ τε πράττειν τὴν πόλιν τήνδε καὶ ἀνεπιτηδείως διὰ τὸ ἀναγκαῖον σφίσι αὐτοῖς ἡγεῖσθαι εἶναι μετέχειν τὸ μέρος τῶν δεινῶν, ὡσπερ καὶ τῶν ἀγαθῶν μετέχουσι· ὅσοι δὲ φύσει μὲν 6 πολῖταί εἰσι, γνώμη δὲ χρῶνται, ὡς πᾶσα γῆ πατρὶς αὐτοῖς ἐστιν, ἐν ἣ ἂν τὰ ἐπιτήδεια ἔχωσιν, οὗτοι δῆλοί εἰσιν, ὅτι βραδίως ἂν παρέντες τὸ τῆς πόλεως κοινὸν ἀγαθὸν ἐπὶ τὸ ἑαυτῶν ἴδιον κέρδος ἔλθοιεν διὰ τὸ μὴ τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν πατρῖδα ἑαυτοῖς ἡγεῖσθαι.

Ἐγὼ τοίνυν ἀποφανῶ Φίλωνα τουτοῖν περὶ πλείονος ποιη- 7 σάμενον τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν ἢ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κινδύνον, καὶ ἡγησάμενον κρεῖττον εἶναι αὐτὸν ἀκινδύνως τὸν βίον διάγειν ἢ τὴν πόλιν σφίξειν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις πολίταις κινδυνεύοντα.

Οὗτος γάρ, ὃ βουλή, ὅτε ἡ συμφορὰ τῇ πόλει ἦν (ἦς ἐγώ, 8 καθ' ὅσον ἀναγκάζομαι, κατὰ τοσοῦτον μέμνημαι), ἐκκεκηρυγμένος ἐκ τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν τριάκοντα μετὰ τοῦ ἄλλου πλήθους τῶν πολιτῶν τέως μὲν ᾤκει ἐν ἀγρῷ, ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀπὸ Φυλῆς κατήλθον εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ οὐ μόνον οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ τῆς ὑπερορίας οἱ μὲν εἰς τὸ ἄστυ, οἱ δ' εἰς τὸν Πειραιᾶ συνελέγοντο, καὶ καθ' ὅσον ἕκαστος οἶός τ' ἦν, κατὰ τοσοῦτον ἐβοήθει τῇ πατρίδι, τὰ ἐναντία ἅπασι τοῖς ἄλλοις πολίταις ἐποίησε· συσκευασάμενος γὰρ τὰ 9 ἑαυτοῦ ἐνθένδε εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐξέφυκσε, καὶ ἐν Ὠρωπῷ μετοίκιον κατατιθεὶς ἐπὶ προστάτου ᾤκει, βουλευθεὶς παρ' ἐκείνοις μετοικεῖν μᾶλλον ἢ μεθ' ἡμῶν πολίτης εἶναι. οὐ

τοίνυν οὐδ' ὡσπερ ἔνοιό τινες τῶν πολιτῶν μετεβάλλοντο, ἐπειδὴ ἐώρων τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, ἐν οἷς ἔπραττον, εὐτυχοῦντας, οὐδὲ τούτων τι τῶν εὐτυχημάτων ἠξίωσε μετασχεῖν, ἐπὶ κατειργασμένοις μᾶλλον ἐλθεῖν βουλόμενος ἢ συγκατελθεῖν κατεργασάμενός τι τῶν τῇ κοινῇ πολιτεία συμφερόντων· οὐ γὰρ ἦλθεν εἰς τὸν Πειραιᾶ, οὐδ' ἔστιν ὅπου ἑαυτὸν ὑμῖν τάξαι παρέσχε.

- 10 Καίτοιγε ὅστις εὐτυχοῦντας ὄρων ὑμᾶς ἐτόλμα προδιδόναι, τί ποτε ὡς μὴ ἐβουλόμεθά γε πράττοντας ἐποίησεν ἄν; ὅσοι μὲν τοίνυν διὰ συμφορᾶς ἰδίας οὐ μετέσχον τῶν τότε γενομένων τῇ πόλει κινδύνων, συγγνώμης τινὸς ἄξιοί εἰσι τυχεῖν·
- 11 οὐδενὶ γὰρ οὐδὲν ἐκούσιον δυστύχημα γίγνεται· ὅσοι δὲ γνώμη τοῦτο ἔπραξαν, οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιοί εἰσιν· οὐ γὰρ διὰ δυστυχίαν, ἀλλὰ δι' ἐπιβουλήν ἐποίησαν αὐτό. καθέστηκε δέ τι ἔθος δίκαιον πᾶσιν ἀνθρώποις τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων μάλιστα ὀργίζεσθαι τοῖς μάλιστα δυναμένοις μὴ ἀδικεῖν, τοῖς δὲ πένησιν ἢ ἀδυνάτοις τῆ σῶματι συγγνώμην ἔχειν διὰ τὸ ἠγείσθαι ἄκοντας αὐτοὺς ἁμαρτάνειν.
- 12 Οὗτος τοίνυν οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιός ἐστι τυχεῖν· οὔτε γὰρ τῆ σῶματι ἀδύνατος ἦν ταλαιπωρεῖν, ὡς καὶ ὑμεῖς ὄρατε, οὔτε τῇ οὐσίᾳ ἄπορος λειτουργεῖν, ὡς ἐγὼ ἀποδείξω. ὅστις οὖν ὅσον δυνατὸς ἦν ὠφελεῖν, τοσοῦτον κακὸς ἦν, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ὑπὸ πάντων ὑμῶν μισοῖτο; ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀπεχθήσεσθέ γε τῶν πολιτῶν οὐδενὶ τοῦτον ἀποδοκιμάσαντες· ὅς οὐχ ὅτι τοὺς ἐτέρους, ἀλλ' ἀμφοτέρους φανερός ἐστι προδούς, ὥστε μήτε τοῖς ἐν τῆ ἄστει γενομένοις φίλον προσήκειν εἶναι τοῦτον (οὐ γὰρ ἠξίωσεν ὡς αὐτοὺς ἐλθεῖν κινδυνεύοντας), μήτε τοῖς τὸν Πειραιᾶ καταλαβοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τούτοις ἠθέλησε συγκατελθεῖν ἀπὸ Φυλῆς, καὶ
- 14 ταῦτα καὶ ἄστος λεγόμενος. εἰ μέντοι τι μέρος περίεστι

τῶν πολιτῶν, ὅτι τῶν αὐτῶν μετέσχε τούτῳ πραγμάτων, μετ' ἐκείνων, ἐάν ποτε (ὃ μὴ γένοιτο) λάβωσι τὴν πόλιν, βουλεύειν ἀξιούτω.

Ὡς οὖν ᾄκει τε ἐν Ὁρωπῷ ἐπὶ προστάτου καὶ ἐκέκμητο ἰκανὴν οὐσίαν καὶ οὐτ' ἐν τῷ Πειραιεὶ οὐτ' ἐν τῷ ἄστει ἔθετο τὰ ὄπλα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι ταῦτα πρῶτον ἀληθῆ λέγω, ἀκούσατε τῶν μαρτύρων.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Ἐπολείπεται τοίνυν αὐτῷ λέγειν, ὡς τῷ μὲν σώματι 15 δι' ἀσθένειάν τιν' ἐπιγενομένην ἀδύνατος κατέστη βοηθῆσαι εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἀπὸ δὲ τῶν ὑπαρχόντων ἐπαγγειλάμενος αὐτὸς ἢ χρήματ' εἰσενεγκεῖν εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον ἢ ὀπλίσαι τινὰς τῶν ἑαυτοῦ δημοτῶν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν πολιτῶν αὐτοὶ οὐ δυνάμενοι λειτουργεῖν τοῖς σώμασιν. ἵνα οὖν μὴ ἐγγένηται αὐτῷ ψευσαμένῳ ἐξαπατῆσαι, καὶ περὶ 16 τούτων ἤδη σαφῶς ὑμῖν ἀποδείξω, ἐπειδὴ ὕστερον οὐκ ἐξέσται μοι παρελθόντι ἐνθάδ' ἐλέγχειν αὐτόν. Καί μοι κάλει Διότιμον Ἀχαρνέα καὶ τοὺς αἰρεθέντας μετ' αὐτοῦ τοὺς δημό-
τας ὀπλίσαι ἀπὸ τῶν εἰσενεχθέντων χρημάτων.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ Αἰρεθέντων μετὰ Διότιμου.

Οὗτος τοίνυν οὐχ ὅπως ὠφελήσει τὴν πόλιν ἐν τοιοῦτῳ 17 καιρῷ καὶ τοιαύτῃ καταστάσει διανοήθη, ἀλλ' ὅπως τι κερδανεὶ ἀπὸ τῶν ὑμετέρων συμφορῶν παρεσκευάσατο· ὀρμώμενος γὰρ ἐξ Ὁρωποῦ, τοτὲ μὲν αὐτὸς μόνος, τοτὲ δ' ἐτέροις ἡγούμενος, οἷς τὰ ὑμέτερα δυστυχήματα εὐτυχήματα ἐγεγόνει, περιῶν κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐντυγχάνων τῶν πολιτῶν 18 τοῖς πρεσβυτάτοις, οἳ κατέμειναν ἐν τοῖς δήμοις ὀλίγα μὲν τῶν ἐπιτηδείων ἔχοντες, ἀναγκαῖα δέ, εὖνοι μὲν ὄντες τῷ

πλήθει, ἀδύνατοι δὲ ὑπὸ τῆς ἡλικίας βοηθεῖν, τούτους ἀφηρεῖτο τὰ ὑπάρχοντα, περὶ πλείονος ποιούμενος αὐτὸς μικρὰ κερδαίνειν ἢ ἐκείνους μηδὲν ἀδικεῖν· οἱ νῦν αὐτὸν δι' αὐτὸ τοῦτο οὐχ οἷοί τέ εἰσιν ἐπεξελθεῖν ἅπαντες, δι' ὅπερ καὶ τότε ἀδύνατοι τῇ πόλει βοηθεῖν ἦσαν.

- 19 Οὐ μέντοι τοῦτον γε χρὴ διὰ τὴν ἐκείνων ἀδυναμίαν δις ὠφελῆσθῆναι, τότε τ' ἀφελόμενον, ἃ εἶχον, νῦν τε δοκιμασθέντα ὑφ' ὑμῶν· ἀλλὰ καὶ ὅστισοῦν παραγένηται τῶν ἀδικηθέντων, μέγα αὐτὸ ἠγάσασθε εἶναι, καὶ τοῦτον ὑπερμισήσατε, ὅστις ἐτόλμησεν, οἷς ἕτεροι διδόναι παρ' ἑαυτῶν τι προηροῦντο διὰ τὴν ἀπορίαν οἰκτίραντες αὐτούς, τούτων ἀφαιρεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα. Κάλει μοι τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

- 20 Οὐ τοίνυν ἔγωγε οἶδα, ὅ τι ὑμᾶς διαφερόντως δεῖ γινώσκειν περὶ αὐτοῦ ἢ οἱ οἰκτεροὶ γινώσκουσι· τοιαῦτα γὰρ ἔστιν, ὥστ', εἰ καὶ μηδὲν αὐτῷ ἄλλο ἡμάρτητο, διὰ μόνον ταῦτα δίκαιον εἶναι ἀποδοκιμασθῆναι. οἷα μὲν οὖν ζῶσα ἢ μήτηρ αὐτοῦ κατηγορεῖ, παρήσω· ἐξ ὧν δὲ τελευτῶσα τὸν βίον διεπράξατο τεκμαιρομένοις βράδιόν ἐστιν ὑμῖν γινῶναι, ὁποῖός τις ἦν περὶ αὐτήν.
- 21 Ἐκείνη γὰρ τούτῳ μὲν ἠπίστησεν ἀποθανοῦσαν ἑαυτὴν ἐπιτρέψαι, Ἀντιφάνει δὲ οὐδὲν προσήκουσα πιστεύσασα ἔδωκεν εἰς τὴν ἑαυτῆς ταφήν τρεῖς μνᾶς ἀργυρίου, παραλιποῦσα τοῦτον υἱὸν ὄντα ἑαυτῆς. ἄρα δῆλον, ὅτι εὖ ἤδει αὐτὸν οὐδὲ
- 22 διὰ τὸ προσήκειν αὐτῇ τὰ δέοντα ποιήσοντα; καίτοι εἰ μήτηρ, ἢ πέφυκε καὶ ἀδικουμένη ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς παίδων μάλιστα ἀνέχεσθαι καὶ μικρ' ὠφελουμένη μεγάλα ἔχειν ἠγείσθαι διὰ τὸ εὐνοῖα μᾶλλον ἢ ἐλέγχῃ τὰ γινόμενα δοκιμάζειν, ἐνό-

μιζε τοῦτον κἂν ἀπὸ τεθνεώσης φέρειν ἑαυτῆς, τί χρῆ ὑμᾶς
περὶ αὐτοῦ διανοηθῆναι; ὅστις γὰρ περὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἀναγ- 23
καίους τοιαῦτα ἀμαρτάνει ἀμαρτήματα, τί ἂν περὶ γε τοὺς
ἄλλοτρίους ποιήσειεν; ὡς οὖν καὶ ταῦτ' ἄληθῆ ἐστίν, ἀκού-
σατε αὐτοῦ τοῦ λαβόντος τὸ ἀργύριον καὶ θάψαντος αὐτήν.

ΜΑΡΤΥΣ.

Τί οὖν βουλευθέντες ὑμεῖς τοῦτον δοκιμάσατε; πότερον ὡς 24
οὐχ ἡμαρτηκότα; ἀλλὰ τὰ μέγιστα περὶ τὴν πατρίδα ἠδίκη-
κεν· ἀλλ' ὡς ἔσται βελτίων; τοιγάρτοι πρότερον βελτίων
γενόμενος περὶ τὴν πόλιν ὕστερον βουλεύειν ἀξιούτω, φανε-
ρόν τι ἀγαθὸν ὥσπερ τότε κακὸν ποιήσας. σωφρονέστερον
γὰρ ἐστίν ὕστερον πᾶσι τῶν ἔργων τὰς χάριτας ἀποδιδόναι·
δεινὸν γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, εἰ ἐξ ὧν μὲν ἤδη ἡμάρτηκε
μηδέποτε τιμωρηθήσεται, ἐξ ὧν δὲ μέλλει εὖ ποιήσειν ἤδη
τετιμῆσεται. ἀλλ' ἄρα ἵνα βελτίους ὧσιν οἱ πολῖται ὀρώντες 25
ἅπαντας ὁμοίως τιμωμένους, διὰ τοῦτο δοκιμαστέος ἐστίν;
ἀλλὰ κίνδυνος καὶ τοὺς χρηστούς, ἐὰν αἰσθάνωνται ὁμοίως
τοὺς πονηροὺς τιμωμένους, παύσεσθαι τῶν χρηστῶν ἐπιτη-
δευμάτων, τῶν αὐτῶν ἡγουμένους εἶναι τοὺς τε κακοὺς τιμᾶν
καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀμνημονεῖν.

Ἄξιον δὲ καὶ τὸδε ἐνθυμηθῆναι, ὅτι, εἰ μὲν τις φρούριόν τι 26
προύδωκεν ἢ ναῦν ἢ στρατόπεδόν τι, ἐν ᾧ μέρος τι ἐτύγγανε
τῶν πολιτῶν ὄν, ταῖς ἐσχάταις ἂν ζημίαις ἐζημιούτο, οὗτος
δὲ προδοὺς ὄλην τὴν πόλιν οὐχ ὅπως τιμωρηθήσεται, ἀλλὰ
καὶ βουλεύειν παρασκευάζεται. καίτοι δικαίως γ' ἂν, ὅστις
φανερῶς, ὥσπερ οὗτος, προύδωκε τὴν ἐλευθερίαν, οὐ περὶ τοῦ
βουλεύειν, ἀλλὰ περὶ τοῦ δουλεύειν καὶ τῆς μεγίστης τιμω-
ρίας ἀγωνίζοιτο.

- 27 Ἀκούω δ' αὐτὸν λέγειν ὡς, εἴ τι ἦν ἀδίκημα τὸ μὴ παραγενέσθαι ἐν ἐκείνῃ τῷ καιρῷ, νόμος ἂν ἔκειτο περὶ αὐτοῦ διαρρήδην, ὡσπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀδικημάτων. οὐ γὰρ οἶεται ὑμᾶς γνῶσεσθαι, ὅτι διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος οὐδεὶς περὶ αὐτοῦ ἐγράφη νόμος. τίς γάρ ἂν ποτε ῥήτωρ ἐνεθυμήθη ἢ νομοθέτης ἤλπισεν ἀμαρτήσεσθαι τινα τῶν πολιτῶν τοσαύτην ἀμαρτίαν; οὐ γὰρ ἂν δὴ που, εἰ μὲν τις λίποι τὴν τάξιν μὴ αὐτῆς τῆς πόλεως ἐν κινδύνῳ οὔσης ἀλλ' ἐτέρους εἰς τοῦτο καθιστάσης, ἐτέθη νόμος ὡς μέγала ἀδικούντος, εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς πόλεως ἐν κινδύνῳ οὔσης λίποι τὴν πόλιν αὐτήν, οὐκ ἂν ἄρα ἐτέθη. σφόδρα γ' ἂν, εἴ τις ᾤθητινὰ τῶν πολιτῶν ἀμαρτήσεσθαι τι τοιοῦτόν ποτε.
- 29 Τίς δ' οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμήσειεν ὑμῖν, εἰ τοὺς μετοίκους μὲν, ὅτι οὐ κατὰ τὸ προσήκον ἑαυτοῖς ἐβοήθησαν τῷ δήμῳ, ἐτιμήσατε ἀξίως τῆς πόλεως, τοῦτον δέ, ὅτι παρὰ τὸ προσήκον ἑαυτῷ προὔδωκε τὴν πόλιν, μὴ κολάσετε, εἰ μὴ γε ἄλλῳ
- 30 τινὶ μείζονι, τῇ γε παρούσῃ ἀτιμία; ἀναμνήσθητε δέ, δι' ὃ τι ποτὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας γιγνομένους περὶ τὴν πόλιν τιμάτε καὶ τοὺς κακοὺς ἀτιμάζετε. εἰσῆχθη γὰρ ἀμφοτέρα ταῦτα οὐ τῶν γεγενημένων μᾶλλον τι ἔνεκα ἢ τῶν γενησομένων, ἢ ἀγαθοὶ προθυμῶνται γίγνεσθαι ἐκ παρασκευῆς, κακοὶ δὲ μῆδὲ ἐξ ἑνὸς τρόπου ἐπιχειρῶσιν.
- 31 Ἔτι δὲ ἐνεθυμήθητε ποίων ἂν ὑμῖν δοκεῖ οὗτος ὄρκων φροντίσαι, ὃς ἔργῳ τοὺς πατέρας θεοὺς προὔδωκεν; ἢ πῶς ἂν χρηστόν τι βουλευσαί περὶ τῆς πολιτείας, ὃς οὐδὲ ἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα ἐβουλήθη; ἢ ποῖα ἂν ἀπόρρητα τηρῆσαι, ὃς οὐδὲ τὰ προειρημένα ποιῆσαι ἠξίωσε; πῶς δ' εἰκόσ ἐστὶ τοῦτον, ὃς οὐδὲ τελευταῖος ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἤλθε, πρότερον τῶν κατεργασαμένων καὶ σφάκτων τιμηθῆναι; σκέτλιον δ' ἂν εἶη, εἰ οὗτος μὲν ἅπαντας τοὺς πολίτας περὶ οὐδενὸς

ἡγήσατο, ὑμεῖς δὲ τοῦτον ἓνα ὄντα μὴ ἀποδοκιμάσατε.

Ὅρῶ δὲ τινας, οἳ νῦν μὲν τούτῳ παρασκευάζονται βοη-³²
θεῖν καὶ δεῖσθαι ὑμῶν, ἐπειδὴ ἐμὲ οὐκ ἠδύναντο πείσαι·
τότε δέ, ὅτε οἱ κίνδουνοι μὲν ὑμῖν καὶ οἱ μέγιστοι ἀγῶ-
νες ἦσαν, τὰ δὲ ἄθλα αὐτῆ ἢ πολιτεία ἔκειτο, καὶ ἔδει οὐ
μόνον περὶ τοῦ βουλευεῖν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶ-
νίζεσθαι, τότε οὐκ ἐδέοντο αὐτοῦ βοηθῆσαι καὶ ὑμῖν καὶ
κοινῇ τῇ πόλει, καὶ μὴ προδοῦναι μήτε τὴν πατρίδα μήτε
τὴν βουλήν, ἧς νῦν ἀξιοῖ τυχεῖν οὐ μετὸν αὐτῶν, ἄλλων γε
κατεργασαμένων. μόνος δὴ, ὡ βουλή, δικαίως οὐδ' ἂν ἀγα-³³
νακτοίη μὴ τυχόν· οὐ γὰρ ὑμεῖς νῦν αὐτὸν ἀτιμάζετε, ἀλλ'
αὐτὸς αὐτὸν τότε ἀπεστέρησεν, ὅτε οὐκ ἠξίωσεν, ὥσπερ νῦν
προθύμως κληρωσόμενος ἦλθε, καὶ τότε διαμαχούμενος περὶ
αὐτῆς καταστῆναι μεθ' ὑμῶν.

Ἰκανὰ μοι νομίζω εἰρηῆσθαι, καίπερ πολλά γε παραλιπών·³⁴
ἀλλὰ πιστεύω ὑμᾶς καὶ ἄνευ τούτων αὐτοὺς τὰ συμφέροντα
τῇ πόλει γνώσεσθαι. οὐ γὰρ ἄλλοις τισὶν ὑμᾶς δεῖ περὶ τῶν
ἀξίων ὄντων βουλευεῖν τεκμηρίοις χρῆσθαι ἢ ὑμῖν αὐτοῖς,
ὅποιοί τινες ὄντες αὐτοὶ περὶ τὴν πόλιν ἐδοκιμάσθητε. ἔστι
γὰρ τὰ τούτου ἐπιτηδεύματα κοινὰ παραδείγματα καὶ πάσης
δημοκρατίας ἀλλότρια.

IV.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

- 19 1 Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὧ βουλή, τῷ κατηγορῶ, ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τουτονί. πρότερον γὰρ οὐκ ἔχων πρόφασιν, ἐφ' ἧς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦτον εἴληφα. καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδειξάμενος φερόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου. διὰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ φθόνου.
- 2 Καίτοι ὅστις τούτοις φθονεῖ, οὓς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνας ἂν ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; οὐ γὰρ ἔνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ, οὐδ' ὡς ἐχθρὸν ἑαυτοῦ με τιμωρεῖται· διὰ γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλῳ οὔτε ἐχθρῷ
- 20 3 πώποτ' ἐχρησάμην αὐτῷ, ἤδη τοίνυν, ὧ βουλή, δῆλός ἐστι φθονῶν, ὅτι τοιαύτη κεχρημένος συμφορᾶ τοῦτου βελτίων εἰμὶ πολίτης. καὶ γὰρ οἶμαι δεῖν, ὧ βουλή, τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ἰᾶσθαι. εἰ γὰρ ἐξ ἴσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἔξω καὶ τὸν ἄλλον βίον διάξω, τί τούτου διοίσω;
- 4 Περὶ μὲν οὖν τούτων τσαυτὰ μοι εἰρήσθω· ὑπὲρ ὧν δέ μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἂν οἶός τ' ὧ διὰ βραχυτάτων ἐρῶ. φησὶ γὰρ ὁ κατήγορος οὐ δικαίως με λαμβάνειν τὸ παρὰ τῆς

πόλεως ἀργύριον· καὶ γὰρ τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων, καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ ἄνευ τοῦ διδομένου ζῆν. καὶ τεκμηρίοις χρῆται τῆς μὲν τοῦ 5 σώματος ῥώμης, ὅτι ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τῆς δ' ἐν τῇ τέχνῃ εὐπορίας, ὅτι δύνamai συνεῖναι δυναμένοις ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.

Τὴν μὲν οὖν ἐκ τῆς τέχνης εὐπορίαν καὶ τὸν ἄλλον τὸν 6 21 ἐμὸν βίον, οἶος τυγχάνει, πάντας ὑμᾶς οἶομαι γινώσκειν· ὅμως δὲ κἀγὼ διὰ βραχέων ἐρῶ. ἐμοὶ γὰρ ὁ μὲν πατήρ κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρέφων τρίτον ἔτος τουτί, παῖδες δέ μοι οὐπω εἰσίν, οἳ με θεραπεύσουσι. τέχνην δὲ κέκτημαι βραχέα δυναμένην ὠφελεῖν, ἣν αὐτὸς μὲν ἤδη χαλεπῶς ἐργάζομαι, τὸν διαδεξόμενον δὲ αὐτὴν οὐπω δύνamai κτήσασθαι. πρόσσδος δέ μοι οὐκ ἔστιν ἄλλη πλὴν ταύτης, ἣν ἂν ἀφέλησθέ με, κινδυνεύσαιμ' ἂν ὑπὸ τῇ δυσχερεστάτῃ γενέσθαι τύχη.

Μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ γε ἔστιν, ὃ βουλή, σῶσαί με δικαίως, 7 ἀπολέσητε ἀδίκως· μηδὲ ἅ νεωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἐρρωμένῳ ὄντι ἔδοτε, πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γινόμενον ἀφέλησθε· μηδὲ πρότερον καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας κακὸν ἐλεημονέστατοι δοκοῦντες εἶναι νυνὶ διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐλεεινοὺς ὄντας ἀγρίως ἀποδιώξητε. μηδ' ἐμὲ 22 τολμήσαντες ἀδικῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμένους ἀθυμῆσαι ποιήσητε. καὶ γὰρ ἂν ἄτοπον εἶη, ὃ 8 βουλή, εἰ ὅτε μὲν ἀπλή μοι ἦν ἡ συμφορά, τότε μὲν ἐφαινόμην λαμβάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δ' ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νόσοι καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τοῦτ' ἀφαιρεθείην.

Δοκεῖ δέ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τὸ μέγεθος ὁ κατήγο- 9 ρος ἂν ἐπιδειξάι σαφέστατα μόνος ἀνθρώπων. εἰ γὰρ ἐγὼ

κατασταθεὶς χορηγὸς τραγωδαῖς προκαλεσαίμην αὐτὸν εἰς ἀντίδοσιν, δεκάκις ἂν ἔλοιτο χορηγήσαι μᾶλλον ἢ ἀντιδοῦναι ἅπασι. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν ἐστὶ νῦν μὲν κατηγορεῖν, ὡς διὰ πολλήν εὐπορίαν ἐξ ἴσου δύνamai συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰ δὲ ὦν ἐγὼ λέγω τύχοι τι γενόμενον, ὁμολογεῖν ἂν ἐμὲ τοιοῦτον εἶναι καὶ ἔτι πονηρότερον;

- 10 Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἵππικῆς, ἧς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τὴν τύχην δείσας οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθεῖς, οὐ πολὺς ὁ λόγος. ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι, ὦ βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπτότατα μεταχειριῶνται τὸ συμβεβηκὸς πάθος. ὦν εἰς ἐγὼ, καὶ περιπεπτωκῶς τοιαύτη συμφορὰ ταύτην ἐμαυτὸν ῥυστόνην ἐξηῦρον εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων.
- 11 Ὁ δὲ μέγιστον, ὦ βουλή, τεκμήριον, ὅτι διὰ τὴν συμφορὰν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ὕβριν, ὡς οὗτος φησιν, ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, ῥαδίον ἐστὶ μαθεῖν. εἰ γὰρ ἐκεκτῆμην οὐσίαν, ἐπ' ἀστράβης ἂν ὠχούμην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵππους ἀνάβαινον· νυνὶ δ' ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ δύνamai κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις ἀναγκάζομαι χρῆσθαι πολλακίς.
- 12 καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπὸν ἐστίν, ὦ βουλή, τοῦτον αὐτόν, εἰ μὲν ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενον ἐώρα με, σιωπᾶν ~~ἂν~~ τί γὰρ ἂν καὶ ἔλεγεν;—, ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἠτημένους ἵππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς, ὡς δυνατὸς εἰμι; καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βακτηρίαιν χρῶμαι, τῶν ἄλλων μᾶ χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν, ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν, ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τεκμηρίω χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἰμι τῶν δυναμένων; οἷς ἐγὼ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.
- 13 Τοσοῦτον δὲ διενήνοχεν ἀναισχυντήα τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ὥστε ὑμᾶς πειρᾶται πείθειν, τοσοῦτους ὄντας εἰς ὦν,

ὡς οὐκ εἰμι τῶν ἀδυνάτων ἐγώ. καίτοι εἰ τοῦτο πείσει τινὰς ὑμῶν, ὧ βουλή, τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων, καὶ ὑμᾶς ἐμοῦ μὲν ἀφελέσθαι τὸν ὀβολὸν ὡς ὑγιαινόντος, τούτῳ δὲ ψηφίσασθαι πάντας ὡς ἀναπήρω; οὐ γὰρ δήπου τὸν αὐτὸν ὑμεῖς μὲν ὡς δυνάμενον ἀφαιρήσεσθε τὸ διδόμενον, οἱ δὲ θεσμοθέται ὡς ἀδύνατον ὄντα κληροῦσθαι κωλύσουσιν. ἀλλὰ γὰρ οὔτε ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτὴν ἔχετε 14 γνῶμην, οὔθ' οὗτος ὑμῖν. ὁ μὲν γὰρ εὖ ποιῶν ὥσπερ ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς οὔσης ἀμφισβητήσων ἦκει καὶ πειράται πείθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἰμι τοιοῦτος, οἷον ὑμεῖς ὁράτε πάντες· ὑμεῖς δέ, ὃ τῶν εὖ φρονούντων ἔργον ἐστί, μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.

Λέγει δέ, ὡς ὕβριστὴς εἰμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελγῶς 15 διακειμένος, ὥσπερ, εἰ φοβερῶς ὀνομάσειε, μέλλων ἀληθῆ λέγειν, ἀλλ' οὐκ, ἐὰν πάνυ πραόνως, ταῦτα ποιήσων. ἐγὼ δ' ὑμᾶς, ὧ βουλή, σαφῶς οἶμαι δεῖν διαγιγνώσκειν, οἷς τ' ἐγχωρεῖ τῶν ἀνθρώπων ὕβρισταῖς εἶναι καὶ οἷς οὐ προσήκει. οὐ γὰρ τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπόρως διακειμένους ὕβρι- 16 ζειν εἰκόσ, ἀλλὰ τοὺς πολλῶ πλείω τῶν ἀναγκαίων κεκτημένους· οὐδὲ τοὺς ἀδυνάτους τοῖς σώμασιν ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μάλιστα πιστεύοντας ταῖς αὐτῶν ῥώμας· οὐδὲ τοὺς ἤδη προβεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέους καὶ νέαις ταῖς διανοαῖς χρωμένους.

Οἱ μὲν γὰρ πλοῦσοι τοῖς χρήμασιν ἐξωνοῦνται τοὺς κιν- 17 δύνους, οἱ δὲ πένητες ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας σωφρονεῖν ἀναγκάζονται· καὶ οἱ μὲν νέοι συγγνώμης ἀξιοῦνται τυγχάνειν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἐξαμαρτάνουσιν ὁμοίως ἐπιτιμῶσιν ἀμφοτέροι· καὶ τοῖς μὲν ἰσχυροῖς 18 ἐγχωρεῖ μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν, οὓς ἂν βουληθῶσιν, ὕβριζειν, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν οὔτε ὕβριζομένους ἀμύνεσθαι τοὺς

ΚΑΤΑ ΠΑΓΚΛΕΩΝΟΣ ΟΤΙ ΟΥΚ ΗΝ ΠΛΑΤΑΙΕΥΣ

- 1 Πολλά μὲν λέγειν, ὧ ἄνδρες δικασταί, περὶ τούτου τοῦ πράγματος οὔτ' ἂν δυναίμην οὔτε μοι δοκεῖ δεῖν ὡς δὲ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔλαχον τούτῳ Παγκλέωνι οὐκ ὄντι Πλαταιεῖ, τοῦτο ὑμῖν πειράσομαι ἀποδείξει.
- 2 Ὡς γὰρ ἀδικῶν με πολὺν χρόνον οὐκ ἐπαύετο, ἔλθῶν ἐπὶ τὸ γναφεῖον, ἐν ᾧ εἰργάζετο, προσεκαλεσάμην αὐτὸν πρὸς τὸν πολέμαρχον, νομίζων μέτοικον εἶναι. εἰπόντος δὲ τούτου, ὅτι Πλαταιεὺς εἶη, ἤρόμην, ὁπόθεν δημοτεύοιτο, παραινέσαντός τινος τῶν παρόντων προσκαλέσασθαι καὶ πρὸς τὴν φυλὴν, ἥστινος εἶναι σκήπτοιο. ἐπειδὴ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι Δεκελειόθεν, προσκαλεσάμενος αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς τῇ
- 3 Ἰπποθωντίδι δικάζοντας, ἔλθῶν ἐπὶ τὸ κουρεῖον τὸ παρὰ τοὺς Ἑρμᾶς, οἱ Δεκελειεῖς προσφοιτῶσιν, ἠρώτων, οὓς ἐξευρίσκοιμι Δεκελειέων, εἴ τινα γινώσκοιεν Δεκελειόθεν δημοτεύμενον Παγκλέωνα. ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἔφασκε γινώσκειν αὐτόν, πυθόμενος, ὅτι καὶ ἐτέρας δίκας τὰς μὲν φεύγοι, τὰς δ' ὠφλήκοι παρὰ τῷ πολεμάρχῳ, ἔλαχον καὶ ἐγώ.
- 4 Πρῶτον μὲν οὖν ὑμῖν Δεκελειέων, οὓς ἠρόμην, μάρτυρας παρέξομαι, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν λαχόντων τε δίκας αὐτῷ πρὸς τὸν πολέμαρχον καὶ καταδικασαμένων, ὅσοι τυγχάνουσι παρόντες. καὶ μοι ἐπίλαβε τὸ ὕδωρ.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Ἐκ μὲν τούτων πεισθεὶς πρὸς τὸν πολέμαρχον αὐτῷ τὴν 5
 δίκην ἔλαχον· ἐπειδὴ δέ μοι αὐτὴν ἀντεγράψατο μὴ εἰσα-
 γώγιμον εἶναι, περὶ πολλοῦ ποιούμενος μηδενὶ δόξαι ὑβρί-
 ζειν βούλεσθαι μᾶλλον ἢ δίκην λαβεῖν, ὧν ἡδίκηθην, πρῶ-
 τον μὲν Εὐθύκριτον, ὃν πρεσβυτάτον τε Πλαταιέων ἐγίγνω-
 σκον καὶ μάλιστα φρόμην εἰδέναι, ἡρόμην, εἴ τινα γινώσκοι
 Ἴππαρμοδώρου υἱὸν Παγκλέωνα Πλαταιέα· ἔπειτα δέ, ἐπειδὴ 6
 ἐκεῖνος ἀπεκρίνατό μοι, ὅτι τὸν Ἴππαρμόδωρον μὲν γινώ-
 σκοι, υἱὸν δὲ ἐκεῖνῳ οὐδένα οὔτε Παγκλέωνα οὔτε ἄλλον
 οὐδένα εἰδείη ὄντα, ἡρώτων δὴ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσους ἤδειν
 Πλαταιέας ὄντας. πάντες οὖν ἀγνοοῦντες τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
 ἀκριβέστατα ἂν ἔφασάν με πυθέσθαι ἐλθόντα εἰς τὸν χλωρὸν
 τυρὸν τῆ ἔνῃ καὶ νέᾳ· ταύτῃ γὰρ τῆ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἐκά-
 στου ἐκεῖσε συλλέγεσθαι τοὺς Πλαταιέας.

Ἐλθὼν οὖν εἰς τὸν τυρὸν ταύτῃ τῆ ἡμέρᾳ ἐπυθανόμην 7
 αὐτῶν, εἴ τινα γινώσκοιεν Παγκλέωνα πολίτην σφέτερον.
 καὶ οἱ μὲν ἄλλοι οὐκ ἔφασαν γινώσκειν, εἷς δέ τις εἶπεν,
 ὅτι τῶν μὲν πολιτῶν οὐδενὶ εἰδείη τοῦτο ὃν τὸ ὄνομα, δοῦ-
 λον μέντοι ἔφη ἑαυτοῦ ἀφροστώτα εἶναι Παγκλέωνα, τὴν τε
 ἡλικίαν λέγων τὴν τούτου καὶ τὴν τέχνην, ἣ οὗτος χρῆται.
 ταῦτ' οὖν ὡς ἀληθῆ ἔστι, τὸν τε Εὐθύκριτον, ὃν πρῶτον 8
 ἡρόμην, καὶ τῶν ἄλλων Πλαταιέων ὅσοις προσῆλθον, καὶ
 τόν, ὃς ἔφη δεσπότης τούτου εἶναι, μάρτυρας παρέξομαι.
 καὶ μοι ἐπίλαβε τὸ ὕδωρ.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Ἡμέραις τοίνυν μετὰ ταῦτα οὐ πολλαῖς ὕστερον ἰδὼν 9
 ἀγόμενον τουτονὶ Παγκλέωνα ὑπὸ τοῦ Νικομήδους, ὃς ἐμαρ-
 τύρησεν αὐτοῦ δεσπότης εἶναι, προσῆλθον βουλόμενος εἰδέ-

- ναι, ὁποῖόν τι περὶ αὐτοῦ πραχθήσῃτο. τότε μὲν οὖν ἐπειδὴ
 ἐπαύσαντο μαχόμενοι, εἰπόν τινες τῶν τούτῳ παρόντων, ὅτι
 εἴη αὐτῷ ἀδελφός, ὃς ἐξαιρήσῃτο αὐτὸν εἰς ἐλευθερίαν· ἐπὶ
 τούτοις ἐγγυησάμενοι παρέσεσθαι εἰς ἀγορὰν αὐρίον ᾤχοντο
 10 ἀπίοντες. τῇ δ' ὑστεραία τῆς τε ἀντιγραφῆς ἔνεκα ταυτησί
 καὶ αὐτῆς τῆς δίκης ἔδοξέ μοι χρῆναι μάρτυρας λαβόντι
 παραγενέσθαι, ἵν' εἰδείην τὸν τ' ἐξαιρησόμενον αὐτὸν καὶ
 ὅ τι λέγων ἀφαιρήσῃτο. ἐφ' οἷς μὲν οὖν ἐξηγγυήθη, οὔτε
 ἀδελφός οὔτε ἄλλος οὐδεὶς ἦλθε, γυνὴ δὲ φάσκουσα αὐτῆς
 αὐτὸν εἶναι δούλον, ἀμφισβητοῦσα τῷ Νικομήδει, καὶ οὐκ
 ἔφη ἑάσειν αὐτὸν ἄγειν.
- 11 Ὅσα μὲν οὖν αὐτόθι ἐρρήθη, πολλὸς ἂν εἴη μοι λόγος
 διηγείσθαι· εἰς τοῦτο δὲ βιαίότητος ἦλθον οἱ τε παρόντες
 τούτῳ καὶ αὐτὸς οὗτος, ὥστε ἐθέλοντος μὲν τοῦ Νικομή-
 δους, ἐθελούσης δὲ τῆς γυναικὸς ἀφιέναι, εἴ τις ἢ εἰς ἐλευ-
 θερίαν τοῦτον ἐξαιροῖτο ἢ ἄγοι φάσκων ἑαυτοῦ δούλον εἶναι,
 τούτων οὐδὲν ποιήσαντες ἀφελόμενοι ᾤχοντο. ὡς οὖν τῇ τε
 προτεραίᾳ ἐπὶ τούτοις ἐξηγγυήθη καὶ τότε βία ᾤχοντο ἀφε-
 λόμενοι αὐτόν, μάρτυρας παρέξομαι ὑμῖν. καὶ μοι ἐπίλαβε
 τὸ ὕδωρ.

MARTYRES.

- 12 Ῥάδιον τοίνυν εἰδέναι, ὅτι οὐδ' αὐτὸς Παγκλέων νομίζει
 ἑαυτὸν μὴ ὅτι Πλάταια εἶναι, ἀλλ' οὐδ' ἐλεύθερον. ὅστις
 γὰρ ἐβουλήθη βία ἀφαιρεθεὶς ἐνόχους καταστήσαι τοὺς ἑαυ-
 τοῦ ἐπιτηδεύουσας βίαιους μᾶλλον ἢ κατὰ τοὺς νόμους εἰς
 τὴν ἐλευθερίαν ἐξαιρεθεὶς δίκην λαβεῖν παρὰ τῶν ἀγόντων
 αὐτόν, οὐδενὶ χαλεπὸν γινῶναι, ὅτι εὖ εἰδῶς ἑαυτὸν ὄντα
 δούλον ἔδεισεν ἐγγυητὰς καταστήσας περὶ τοῦ σώματος
 ἀγωνίσασθαι.

Ὅτι μὲν οὖν Πλαταιεὺς εἶναι πολλοῦ δεῖ, οἶμαι ὑμᾶς ἐκ 13
 τούτων σχεδόν τι γινώσκειν· ὅτι δὲ οὐδ' αὐτός, ὃς ἄριστα
 οἶδε τὰ αὐτοῦ, ἠγγήσατο δόξαι ἂν ὑμῖν Πλαταιεὺς εἶναι, ἐξ
 ὧν ἔπραξε ῥαδίως μαθήσεσθε. ἐν τῇ ἀνωμοσίᾳ γὰρ τῆς
 δίκης, ἣν αὐτῷ ἔλαχεν Ἀριστόδικος οὐτοσί, ἀμφισβητῶν μὴ
 πρὸς τὸν πολέμαρχον εἶναι οἱ τὰς δίκας, διεμαρτυρήθη μὴ
 Πλαταιεὺς εἶναι. ἐπισκηψάμενος δὲ τῷ μάρτυρι οὐκ ἐπεξήλ- 14
 θεν, ἀλλ' εἶασε καταδικάσασθαι αὐτοῦ τὸν Ἀριστόδικον. ἐπεὶ
 δὲ ὑπερήμερος ἐγένετο, ἐξέτεισε τὴν δίκην, καθ' ὅτι ἔπειθε.
 καὶ τούτων, ὡς ἀληθὴ ἔστι, μάρτυρας ἐγὼ παρέξομαι ὑμῖν.
 καὶ μοι ἐπίλαβε τὸ ὕδωρ.

MARTYRES.

Πρὶν τοίνυν ταῦτα ὁμολογηθῆναι αὐτῷ, δεδιὼς τὸν Ἀρι- 15
 στόδικον, μεταστὰς ἐντεῦθεν Θήβησι μετόκει. καίτοι οἶμαι
 εἰδέναι ὑμᾶς, ὅτι, εἴπερ ἦν Πλαταιεὺς, πανταχοῦ μᾶλλον ἢ
 Θήβησιν εἰκὸς ἦν αὐτὸν μετοικῆσαι. ὡς οὖν ὤκει ἐκεῖ πολὺν
 χρόνον, τούτων ὑμῖν μάρτυρας παρέξομαι. καὶ μοι ἐπίλαβε
 τὸ ὕδωρ.

MARTYRES.

Ἐξαρκεῖν μοι νομίζω τὰ εἰρημένα, ὧ ἄνδρες δικασταί· 16
 εἰ γὰρ διαμνημονεύητε, οἶδ' ὅτι τὰ τε δίκαια καὶ τάληθῃ
 ψηφιεῖσθε, καὶ ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ

α') Ἀρχὴ τῆς ῥητορικῆς.

Ἡ δύναμις τοῦ λόγου ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν ἤδη χρόνων ἐθεωροῦτο παρ' Ἑλλήσιν ἀρετὴ παντὸς ἥρωος. Οἱ δυνατοὶ λέγειν καὶ οἱ συμβουλευόντες τὰ βέλτεστα ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ δήμου ἐτιμῶντο, ὡς καὶ οἱ ἀριστεύοντες ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Ὀμηρικοὶ ἥρωες Μενέλαος, Ὀδυσσεύς, Νέστωρ καὶ βραδύτερον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας οἱ πολιτικοὶ τῶν Ἀθηναίων ἄνδρες, Ἀριστείδης, Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ δαιμόσιος Περικλῆς. Ἀλλ' ἡ ῥητορικὴ αὐτῶν δεινότης ἦτο φυσικὴ· οἱ λόγοι των ἦσαν φυσικώτατοι καὶ ἀπλούστατοι δὲν εἶχον τὸ διθυραμβῶδες καὶ τὸ ἔντεχνον τῶν ἔπειτα ῥητόρων.

Ἀνάπτυξιν ἐντέχνου ῥητορείας εὐρίσκομεν μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἐν Ἀθήναις, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν σοφιστῶν. Δὲν ἀνεπτύχθη ὁμως ἡ ἔντεχνος ῥητορεία τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις, οὔτε οἱ σοφισταὶ ἦσαν οἱ εὐρόντες αὐτήν. Ἡ τέχνη ὠρμήθη ἐκ Σικελίας καὶ Συρακουσῶν, ἔνθα μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίδος (465) πληθὺς ἰδιωτικῶν δικῶν παρεῖχεν ἄφθονον τροφὴν εἰς τὴν δικανικὴν ῥητορείαν· πρῶτος δὲ διδάσκαλος τῆς ῥητορικῆς ἦτο ὁ Κόραξ, ὅστις καὶ πρῶτος ἔδωκε τὸν ὄρισμόν αὐτῆς, ὅτι εἶναι πειθοῦς δημιουργός. Ἀμεσος διάδοχος αὐτοῦ ἦτο ὁ Τεισίας, ὅστις καὶ ῥητορικὴν τέχνην συνέταξεν.

Ἐκ τῆς Σικελίας ἡ ῥητορικὴ μετεφντεύθη εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ ῥήτορος καὶ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου· οὗτος σταλεῖς ὑπὸ

τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ὡς πρεσβευτῆς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας τῷ 427, ἵνα ζητήσῃ παρὰ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν κατὰ τῶν Συρακοσίων, καὶ ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῆς ῥητορικῆς του δεινότητος· ἐννοήσας δὲ οὐκ ἢ πόλις αὕτη ἦτο κατάλληλος πρὸς ἐξάσκησιν τῆς τέχνης του ἐπανῆλθε βραδύτερον εἰς Ἀθήνας, ἔνθα διδάσκων τὴν ῥητορικὴν ἔσχε πολλοὺς μαθητάς.

**β') Ἀνάπτυξις τῆς ῥητορικῆς ἐν Ἀθήναις
καὶ γένη αὐτῆς.**

Ἄν καὶ ἡ ἔντεχνος ῥητορεία ἐφάνη τὸ πρῶτον ἐν Σικελίᾳ, ὁμως ἐν Ἀθήναις ἔλαβε μείζονα ἐπίδοσιν, διότι πολλοὶ λόγοι συνέβαλλον πρὸς ἀνύψωσιν τῆς νέας τέχνης, ἰδίᾳ αἱ συχναὶ δίκαι, αἱ ἐν τῷ φανερωῦ περι πολικῶν συζητήσεις, ἡ δύναμις τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου καὶ ἡ εὐαρέστησις, ἣν ἠσθάνοντο οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῶν λαμπρῶν λόγων. Ἐκ τούτου δ' ἤκμασαν ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τρία γένη τῶν λόγων, τὸ δικανικὸν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, τὸ συμβουλευτικὸν ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου καὶ τὸ ἐπιδεικτικὸν ἢ πανηγυρικὸν ἐν ταῖς ἐορταῖς καὶ πανηγύρεσι.

II. ΛΥΣΙΑΣ

α') Βίος Λυσίου.

Ὁ Λυσίας ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις πιθανώτατα τῷ 445 π. Χ. Ὁ πατήρ του Κέφαλος, ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος Συρακοσίος, τῇ προσκλήσει τοῦ φίλου του Περικλέους κατέλιπε τὰς Συρακοῦσας καὶ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα οὗτος ἔζη ὡς μέτοικος ἔχων πολλὰς μὲν οἰκίας, ἄξιον δὲ λόγου ἀσπιδοπηγεῖον.

Ὁ Λυσίας εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν ἀπεδήμησε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του, τοῦ Πολεμάρχου καὶ Εὐθύδημου, εἰς Θουρίους, πόλιν τῆς κάτω Ἰταλίας, ἀποικίαν τῶν Ἀθηναίων· ἐνταῦθα ἐδιδά-

χθη τὴν ῥητορικὴν τέχνην ὑπὸ τοῦ Τεισίου, τοῦ μαθητοῦ τοῦ Συρακοσίου Κόρακος. Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἀτυχή ἔκβασιν τῆς ἐπὶ Σικελίαν ἐκστρατείας τῶν Ἀθηναίων ὑπερίσχυσεν ἐν Θουρίοις ἡ δυσμενῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διακειμένη μερίς, τότε ἐπανῆλθεν αὐτὸς εἰς Ἀθήνας (412).

Ἐν Ἀθήναις ἔζη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας ὡς πλούσιος ἰσοτελής¹, ἔχων κτήματα, τρεῖς οἰκίας καὶ σημαντικὸν ἀσπιδοπήγειον ἐν Πειραιεῖ, ἐν ᾧ εἰργάζοντο 120 δοῦλοι. Τὰ δημοκρατικά του φρονήματα καὶ ἡ μεγάλη περιουσία του ἐξηρέθισαν τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν ἀμοιβόρον ὁρμὴν τῶν τριάκοντα τυράννων· ὡς ἐκ τούτου ὁ μὲν ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐφρονεῦθῃ ὑπὸ τῶν δημίων τῶν τυράννων, αὐτὸς δὲ μόλις πως διέφυγε καὶ ἦλθεν εἰς Μέγαρα ἀπολέσας τὸ μέγιστον μέρος τῆς περιουσίας. Ἐντεῦθεν ὑπεστήριζεν οὗτος τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον φυγᾶδων μετὰ πάσης θυσίας· οὕτως ἀπέστειλεν αὐτοῖς ἱκανὰ χρήματα—τὰ λείψανα τῆς περιουσίας αὐτοῦ—ἀσπίδας καὶ μισθοφόρους.

Διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τοῦ Λυσίου ὁ Θρασύβουλος εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας προέτεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ παραχωρηθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου εἰς τὸν Λυσίαν, μέτοικον ὄντα· ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη τοῦ Θρασυβούλου κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου Ἀρχίνου ὡς παράνομος καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Λυσίας δὲν ἐπέτυχε τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλ' ἔμεινε μέχρι θανάτου ἰσοτελής.

Ὁ Λυσίας εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Ἀθήνας τῷ 403 παρῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον ὡς κατηγορὸς τοῦ Ἐρατοσθένους, τοῦ φονέως τοῦ ἀδελφοῦ· ὁ λόγος οὗτος κατὰ Ἐρατοσθένους εἶναι ὁ

¹ Πᾶς ἰσοτελής ἦτο ἀπηλλαγμένος τοῦ μετοικίου—τῶν 12 δραχμῶν κατ' ἔτος—καὶ ἄνεν προστάτου ἐν τοῖς δικαστηρίοις αὐτὸς ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῶν ἰδίων πραγμάτων καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκτήσεως γῆς καὶ οἰκίας. Τὴν ἰσοτέλειαν εἶχε καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Λυσίου Κέφαλος, ἦν οἱ Ἀθηναῖοι παρέσχον αὐτῷ τὴν προτροπὴν τοῦ Περικλέους.

μόνος, ὃν αὐτὸς ὁ Λυσίας ἐν τῷ δικαστηρίῳ εἶπεν. Ἐκτοτε, ἐπειδὴ μέγα μέρος τῆς περιουσίας του ἀπώλεσε, ἠναγκάσθη πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων νὰ γίνῃ **λογογράφος**, ἦτοι νὰ γράφῃ λόγους πρὸς τὰς ἀνάγκας ἄλλων, οἵτινες ἀδύνατοι ὄντες εἰπεῖν ἀπήγγελλον ἀποσιγηθίζοντες αὐτοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις.

Ὁ Λυσίας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τῷ 371 π. Χ.

β') Δόγοι Λυσίου.

Ὁ Λυσίας ἐπῆρξε καρποφορώτατος καὶ πολυγραφώτατος, διότι τοῦτου ἠρίθμουν οἱ παλαιοὶ ὑπὲρ τοὺς 230 λόγους. Εἰς ἡμᾶς περιεσώθησαν 35 λόγοι καὶ ἀποσπάσματα ἐξ ἄλλων πλειόνων τῶν λόγων τούτων οἱ πλεῖστοι εἶναι δικανικοί, ἀλλ' ἔχομεν καὶ συμβουλευτικούς καὶ ἐπιδεικτικούς. Πάντες δ' ἐπαινοῦνται διὰ τὴν καθαρότητα τῆς γλώσσης, τὸ ἀφελές, τὴν σαφήνειαν, τὴν ἐνάργειαν, τὴν βραχυλογίαν, τὴν χάριν καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν **ἠθοποιίαν** συνίσταται δὲ ἡ ἠθοποιία εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ Λυσίας διέκρινεν ἀκριβῶς τὰ πρόσωπα, αἷνα ἔμελλον ν' ἀπαγγείλωσι τὸν λόγον, καὶ προσῆπτεν εἰς ἕκαστον αὐτῶν τὸν προσήκοντα χαρακτῆρα τοῦ λόγου.

III. ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1. Οἱ ἐννέα ἄρχοντες.

Οἱ ἐννέα ἄρχοντες, οἵτινες ἐν παλαιότεροις χρόνοις εὐρεῖαν ἤσκουν ἐξουσίαν οὐ μόνον διοικητικὴν ἀλλὰ καὶ δικαστικὴν, βαθμηδὸν ἐδραιουμένης τῆς δημοκρατίας περιορισθῆσαν ὡς πρὸς αὐτὴν οὕτως, ὥστε διετήρησαν μόνον δικαστικά τινα καὶ θρησκευτικὰ ἔργα. Οὕτως ἐν τῷ πρότερον ἔλνον αὐτοβούλως τὰς διαφοράς, ἀνέκρινον τὰ ἀδικήματα καὶ ἐπέβαλλον ποινὰς ὀριστικὰς καὶ ἀμετακλήτους, ἤδη—κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀναπτύξεως τῆς δημοκρατίας—διετήρησαν μόνον τὸ δικαίωμα ν' ἀνακρίνωσι τὰς δίκας, νὰ εἰσάγωσιν ἐκάστην αὐτῶν εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον καὶ νὰ ἔχωσι τὴν **ἡγεμονίαν** (=προεδρίαν) αὐτοῦ.

Ἐκαστος τῶν ἐννέα ἀρχόντων εἶχεν ἰδίαν δικαιοδοσίαν, ἐν ἐξαιρητικαῖς δὲ περιπτώσεσιν εἰργάζοντο οὗτοι ἀπὸ κοινοῦ, ὡς ἐν τῇ κληρώσει τῶν δικαστῶν καὶ ἐν τῇ κληρώσει τῶν ἀρχόντων.

Ὁ πρῶτος τῶν ἀρχόντων, ὁ ἀπλῶς **ἄρχων** καλούμενος, εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῆς οἰκογενείας, τὴν προστασίαν τῶν ὄρφανῶν, χηρῶν καὶ ἐπικλήρων εἰσηγεν οὗτος γραφὰς καὶ δίκας ἀναγομένας εἰς τὸ οἰκογενειακὸν καὶ κληρονομικὸν δίκαιον. Θρησκευτικὰ δ' ἔργα εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν τῶν μεγάλων Διονυσίων καὶ τῆς ἑορτῆς τῶν Θαργηλίων.

Ὁ δεύτερος ἄρχων, καλούμενος **βασιλεύς**, εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῶν ἱερῶν τόπων, τὴν ἐπιμέλειαν τῆς τηρήσεως τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων καὶ τὴν διοίκησιν τῶν πατρίων θυσιῶν. Εἶχε δὲ δικαιοδοσίαν εἰς πάντα τὰ τῆς λατρείας καὶ τῆς θρησκείας, τούτου δ' ἔνεκα εἰσήγε καὶ τὰς φονικὰς δίκας, διότι ὁ καθαρμὸς τοῦ ἄγους τῶν αἱμάτων ἔθεωρεῖτο θρησκευτικὸν ἔργον.

Ὁ τρίτος ἄρχων, καλούμενος **πολέμαρχος**, πρότερον εἶχε τὴν ὑπερτάτην τῶν στρατιωτικῶν διεύθυνσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ἡ ἐξουσία του αὐτῆ περιορίσθη εἰς μόνην τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ταφῆς τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθνησκόντων. Δικαιοδοσίαν δ' εἶχεν εἰς τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς ἀπελευθέρους εἰσάγων τὰς δίκας τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ τάξιν αὐτῶν καὶ τὰς ἰδιωτικὰς δίκας τῶν ξένων.

Οἱ λοιποὶ ἔξ ἄρχοντες ἐκαλοῦντο **θεσμοθέται** — δι' οὗ ὄνοματος καταχρηστικῶς ἐνίστε ὑπὸ τῶν δητόρων ἐκαλοῦντο καὶ οἱ 9 ἄρχοντες — καὶ ἔργον εἶχον τὴν κατ' ἔτος ἀναθεώρησιν τῶν νόμων. Σπονδαῖαι δημόσιαι δίκαι εἰσήγοντο ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν ἢ εἰσαγγελία, ἢ προβολή, ἢ δοκιμασία τῶν ἀρχόντων, αἱ εὐθῦναι τῶν στρατηγῶν καὶ αἱ γραφαὶ παρανόμων. Πλὴν δὲ τούτου οἱ θεσμοθέται εἶχον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου καὶ ἐν πάσαις ταῖς δημοσίαις καὶ ἰδιωτικαῖς δίκαις, αἵτινες δὲν ὑπήγοντο δητῶς ὑπὸ εἰδικοῦ νόμου εἰς τὴν ἁρμοδιότητα ἄλλης ἀρχῆς. Ὄριζον προσέει τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ὄφειλον νὰ συνέλθωσι τὰ δικαστήρια καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδικάσεως πάσης δίκης.

2. Δικαστήρια.

Τὰ ἐν Ἀθήναις δικαστήρια ἦσαν ἡ Ἑλιαία, ὁ Ἄρειος πάγος καὶ οἱ Ἐφέται.

Ἡ Ἑλιαία ἦτο τὸ μέγιστον δικαστήριον ἐν Ἀθήναις δικάζον πάσας σχεδὸν τὰς ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας δίκας· ἀπετελεῖτο ἐξ 6,000 πολιτῶν, οἵτινες ἐκκληροῦντο κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἐκ τῶν πολιτῶν ἐκείνων, οἵτινες εἶχον συμπληρώσει τὸ 30 ἔτος τῆς ἡλικίας, δὲν ὄφειλον τῷ δημοσίῳ καὶ δὲν ἦσαν αἵτιμοι. Οὗτοι οἱ 6,000 ἦσαν διηρημένοι εἰς 10 τμήματα καλούμενα καὶ αὐτὰ δικαστήρια, ὧν ἕκαστον συνίστατο ἐκ 500 (τῶν λοιπῶν 1000 ὄντων ἀναπληρωτικῶν)· οὐχ ἦτιον ὅμως ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τῆς δίκης περιορίζετο ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεδριάζοντων εἰς 200 ἢ 400, ἢ καὶ ἠδξάνετο διὰ συνενώσεως δύο ἢ τριῶν τμημάτων εἰς 1000 ἢ 1500. Οἱ ἡλιασταὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ δικαστήριον ἐλάμβανον ὡς μισθὸν καθ' ἑκάστην τρεῖς ὄβολους. Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν δικαστηρίων, ἐν οἷς ἐδίκαζον οἱ ἡλιασταί, ἔκειντο ἐν τῇ ἀγορᾷ· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Ὠδείῳ καὶ ἐν τῇ Ποικίλῃ στοᾷ ἐδίκαζον.

Ὁ Ἄρειος πάγος (ἢ ἡ ἐξ Ἄρειου πάγου βουλή ἢ ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή) ἦτο τὸ ἐπισημότερον τῶν ἐν Ἀθήναις φονικῶν δικαστηρίων. Οὗτος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχοντος βασιλέως ἔκρινε περὶ φόνου καὶ τραύματος ἐκ προνοίας, περὶ ἐμπρησμοῦ καὶ φαρμάκων, ἃν ὁ δηλητηριασθεὶς ἀπέθνησκε· προυνόει περὶ ἀκριβοῦς τελέσεως τῶν τῆς λατρείας νομίμων καὶ εἶχε τὴν ἐποπιτείαν τῶν ἱερῶν· οὕτως ἐπεμελεῖτο τῶν ἀφιερωμένων τῇ Ἀθηνᾷ ἱερῶν ἐλαιῶν, τῶν μοριῶν, καὶ ἐτιμῶρει πάντα βλάπτοντα ἢ καταστρέφοντα αὐτὰς διὰ φυγῆς ἢ δημεύσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τοῦ Ἄρειου πάγου οὐδὲν γνωστόν· τοῦτο μόνον γνωρίζομεν ὅτι εἰς τὴν βουλήν τοῦ Ἄρειου πάγου εἰσήρχοντο κατ' ἔτος οἱ ἐννέα ἀρχοντες μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀρχῆς αὐτῶν. Ἡ βουλή συνήρχετο ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ πρὸς Δ. τῆς Ἀκροπόλεως κειμένου καὶ αἱ συνεδρίαὶ αὐτῆς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦσαν ἀπόροητοι.

Τρίτον δικαστήριον ἐν Ἀθήναις ἦτο τὸ τῶν Ἐφειτῶν· οὗτοι ἦσαν 51 τὸν ἀριθμὸν ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν εὐπατριδῶν τῶν ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη γεγονότων. Ἀπετέλουν δὲ μέχρι τοῦ 400 π. Χ. — ὅτε ἀνικατεσιάθησαν ὑπὸ τῶν Ἡλιαστῶν — 4 δικαστήρια φονικά· α') τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ, ὅπερ ἔκειτο πρὸς Α. τῆς πόλεως, ἐκτὸς τοῦ τείχους, ἐν τῷ παλαιῷ ἱερῷ τῆς Παλλάδος· τοῦτο ἐδίκαζε τοὺς ἀκουσίους φόνους καὶ τὰς κατὰ τῆς ζωῆς ἐπιβουλὰς· πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τοὺς φόνους δούλων, μειοίκων καὶ ξένων. β') τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ, ὅπερ ἔκειτο ὡσαύτως πρὸς Α. τῆς πόλεως, ἐκτὸς τοῦ τείχους, ἐπὶ τῷ ἱερῷ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος· τοῦτο ἐδίκαζε τοὺς φονεύσαντας ἐκουσίως μὲν, ἀλλ' ἐνόμως (π. χ. ἐν ἀμύνη, ἐξ ἀγνοίας κτλ.). γ') τὸ ἐπὶ Πρυτανείῳ, ὅπερ ἐδίκαζε τὰ ἄψυχα ὄργανα φόνου. δ') τὸ ἐν Φρεαττοῦ, ὅπερ κείμενον ἐν Πειραιεῖ πλησίον τῆς θαλάσσης ἐδίκαζε — σπανιώτατα βεβαίως — τοὺς εἰς φυγὴν καταδεδικασμένους δι' ἀκούσιον φόνον καὶ κατηγορούμενους ἐπὶ ἐτέρῳ φόνῳ ἐκουσίῳ ἢ ἐκουσίῳ τραύματι. Ἐπειδὴ δὲ ὁ κατηγορούμενος ὡς φυγὰς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πατήσῃ τὸ πάτριον ἔδαφος, προσπλεύσας ἀπελογεῖτο ἀπὸ τοῦ πλοίου, οἱ δὲ δικασταὶ ἤκροῶντο καὶ ἐδίκαζον ἐν τῇ ξηρᾷ.

Δικαστικὰ ἔργα ἐν Ἀθήναις εἶχε καὶ ἡ βουλὴ οἱ πεντακόσιοι· αὕτη ἐδίκαζε τὰς εἰσαγγελίας, τὰς ἐνδείξεις καὶ ἄλλας τιὰς δίκας· πρὸς τοῦτοις ἐδοκίμαζε μέχρι τοῦ Δ' αἰῶνος τοὺς βουλευτὰς καὶ τοὺς ἐννέα ἄρχοντας, ἦτοι ἐξήταζεν αὐτοὺς ἂν εἶχον τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἐνάσκησιν τῆς ἀρχῆς προσόντα· ὡσαύτως ἐξήλεγε καὶ τὰς αἰτήσεις τῶν ἀδυνάτων, δηλ. τῶν ἀνικάνων πρὸς ἐργασίαν.

Δικαστικὴν ἐξουσίαν εἶχον ἐπίσης οἱ διαιτηταὶ καὶ οἱ κατὰ δήμους δικασταὶ ἢ οἱ τετταράκοντα· καὶ οὗτοι μὲν 40 ὄντες, 4 ἐξ ἐκάστης φυλῆς, καὶ κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι περιήρχοντο πρότερον κατὰ δήμους καὶ ἐδίκαζον τὰς μέχρι 10 δραχμῶν διαφορὰς καὶ μικρὰ πλημμελήματα· οἱ δὲ διαιτηταὶ ἦσαν δύο εἰδῶν· οἱ μὲν δημόσιοι, ἐνώπιον τῶν ὁποίων προσήρχοντο οἱ διαφερόμενοι, ἂν ἤθελον ν' ἀποφύγωσι τὰς μακρὰς διατυπώσεις τῶν δικαστη-

ρίων, οἱ δὲ κατὰ συνθήκας (= κατὰ συγκατάθεσιν) ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων, οἵτινες τρεῖς συνήθως τὸν ἀρ. θμὸν ὄντες ἐδίκαζον ἐνώπιον μαρτύρων ἀνεκκλήτως.

3. Διεξαγωγή τῆς δίκης.

Αἱ δίκαι διηροῦντο εἰς **ιδίας δίκας** (ἢ **ἀγῶνας ἰδίου**ς ἢ ἀπλῶς **δίκας**) καὶ εἰς **δημοσίας δίκας** (ἢ **ἀγῶνας δημοσίους** ἢ **γραφάς**). καὶ τῶν πρώτων τὸ θέμα ἦτο ὑπὲρ ἰδιωτικοῦ ἀδικήματος, τῶν δὲ δευτέρων ὑπὲρ δημοσίου. Ὡς κατηγοροὺς καὶ εἰς ἀμφοτέρω τὰ εἶδη τῶν δικῶν ἠδύνατο μόνον **ἐπίτιμος** πολίτης νὰ ἐμφανισθῇ, οἱ ξένοι ὅμως καὶ οἱ μέτοικοι ἐνεφανίζοντο διὰ τοῦ προστάτου των. Τοὺς παρ' ἡμῶν δικηγόρους δὲν ἐγνώριζον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἕκαστος — πλὴν τῶν μετοίκων καὶ ξένων — ὄφειλε νὰ διεξάγῃ τὴν ὑπόθεσίν του αὐτοπροσώπως πρὸ τοῦ δικαστηρίου· τὸν λόγον ὅμως τοῦτου ἠδύνατο νὰ παρασκευάσῃ **λογογράφος** τις.

Ἡ κανονικὴ διεξαγωγή τῆς δίκης ἤρχιζε διὰ τῆς **προσκλήσεως** τοῦ ἐναγομένου ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος, ἦν ἐξετέλει αὐτὸς ὁ ἐνάγων ἐνώπιον δύο μαρτύρων, **κλητῆρων** καλουμένων· οὗτοι δὲ ἐμαρτύρουν πρὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ εἰσάγοντος τὴν δίκην ὅτι ἐγένετο ἡ πρόσκλησις. Μετὰ τὴν πρόσκλησιν ὁ ἐνάγων ἐπέδιδεν ἐγγράφως εἰς τὸν ἄρχοντα — τὸν μέλλοντα νὰ ἔχῃ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου ἐν τῇ δίκῃ — τὴν **λήξιν** ἢ τὸ **ἐγκλημα** ἢ ὡς λέγομεν σήμερον τὴν **ἀγωγὴν** ἢ **μήνουσιν**.

Μετὰ τὴν μήνουσιν ὁ ἄρχων ὥριζε τὴν ἡμέραν τῆς **ἀνακρίσεως**· μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ δίκη ἐν ἐκτάσει ἢ ἐν περιλήψει ἀναγεγραμμένη ἐν σανίδι ἐξετίθητο πρὸς γινῶσιν ἀπάντων. Κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ἐγένετο πρῶτον ἡ λεγομένη **ἀντωμοσία** ἢ **διωμοσία** τῶν διαδίκων, ἦτοι ὤμνον ἀμφοτέρω οἱ διάδικοι ὅτι θὰ ὀμλήσωσι κατὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον· εἶτα ὁ ἐναγόμενος ἢ ἀνεγνώριζεν ὀρθῶς κατὰ τύπους ἔχουσαν τὴν μήνουσιν — καὶ τοῦτο ἐλέγετο **εὐθυδικία** — ἢ ὑπέβαλλεν ἐνστάσεις κατὰ τῆς μηνύσεως ἰοχυριζόμενος διὰ τῆς **ἀντιγραφῆς**, ὅτι ἡ δίκη δὲν ἦτο εἰσαγωγή-

μος ἕνεκα ἀναρμοδιότητος τοῦ ἄρχοντος ἢ ἄλλων νομίμων λόγων· ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει νέα ἀνεφύετο παρεμπόπιουσα δίκη κρινομένη πρὸ τῆς κυρίας δίκης.

Κατὰ τὴν ἀνακρίσιν προσηγόγιο ὑπὸ τῶν διαδίκων αἱ δικανικαὶ ἀποδείξεις· αὗται ἦσαν πέντε τὸν ἀριθμὸν· νόμοι (ἐν ἀντιγράφῳ), συνθηκαί, μαρτυρία ἔγγράφως προσαγόμενα ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων καὶ βεβαιούμενα ὑπ' αὐτῶν τῶν μαρτύρων παρισταμένων ἢ ἐν περιπτώσει ἀσθενείας ἢ ἀποδημίας αὐτῶν ὑπ' ἄλλων μαρτύρων, καταθέσεις δούλων γερόμενα μετὰ βάσανον καὶ τέλος ὄροκοι. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνακρίσεως ἐνεκλείοντο πάντα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν δίκην ἔγγραφα, αἱ μαρτυρία κτλ. ἐντὸς κιβωτίου (**ἐχίνου**), ὅπερ σφραγιζόμενον παρεδίδοτο εἰς τὸν ἀνακρίναντα καὶ μέλλοντα νὰ ἔχη τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου ἄρχοντα, παρ' οὗ ἐφυλάττετο μέχρι τῆς **κυρίας**, δηλ. τῆς ἡμέρας τῆς εἰσαγωγῆς τῆς δίκης, ὅτε ἠνοίγετο.

Κατὰ τὴν **κυρίαν** προΐστατο τοῦ δικαστηρίου δημοσίᾳ δικάζοντος αὐτὸς ὁ ἀνακρίνας καὶ εἰσαγαγὼν τὴν δίκην ἄρχων. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ δικαστηρίου ἐθύετο τὸ πρῶτον θυσία, εἶτα ἀνεγινώσκοντο ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἡ κατηγορία καὶ ἡ τοῦ κατηγορουμένου ἀπολογία, μεθ' ἧς ἐδίδοτο ὁ λόγος εἰς τοὺς διαδίκους· ἕκαστος τούτων ὤφειλεν — ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω — αὐτὸς νὰ διεξάγῃ τὴν ὑπόθεσίν του. Πολλάκις ὅμως ὁ στερούμενος τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου ἀπεστήθιζε καὶ ἀπήγγελλε λόγον συνταχθέντα ὑπὸ **λογογράφου**. Οἱ διάδικοι ἠδύνατο νὰ δευτερολογήσωσι καὶ **συνηγόρους** νὰ παραστήσωσιν, οἵτινες ἦσαν φίλοι καὶ συγγενεῖς αὐτῶν καὶ οὐχὶ **δικηγόροι** — ὡς παρ' ἡμῶν — ἀναλαμβάνοντες ἀντὶ χρημάτων τὴν υπεράσπισιν. Ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως ἑκατέρου τῶν διαδίκων ἦτο ὠρισμένος ἐν τισὶ δίκαις ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐμετρεῖτο διὰ τῆς **κλεψύδρας**· αὕτη ἦτο ἀγγεῖον στενόστομον πλατεῖαν ἔχον τὴν βάσιν μικραῖς ὅπαις διατετυπημένην, δι' ὧν ἔσταζε βραδέως τὸ ὕδωρ, καὶ ἐχρησίμευεν ὡς ὠρολόγιον· κατὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἀγορεύσεως ἀνάγνωσιν τῶν μαρτυριῶν, νόμων, συνθηκῶν

κλπ. ἐπελαμβάνετο (=ἐκρατεῖτο) τὸ ὕδωρ ἐν ἄλλαις ὁμως δίκαις τὸ μῆκος τῶν λόγων δὲν ἦτο ὠρισμένον, καὶ ὡς ἐκ τούτου αἱ δίκαι ἦσαν ἄνευ ὕδατος.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν λόγων ἠκολούθει ἡ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν ἄνευ προηγουμένης συσκέψεως αὐτῶν αὕτη ἦτο μυστική καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λυσίου ἐγίνετο ὡς ἐξῆς: Ἐκαστος δικαστὴς ἐλάμβανε δύο ψήφους — δισκάρια χαλκᾶ ἔχοντα ἀλλίσκον ἐν τῇ ψήφῳ προεξέχοντα — τετραπημένην καὶ πλήρη· καὶ ἡ μὲν τετραπημένη ἦτο ἡ καταδικαστική ψήφος, ἡ δὲ πλήρης ἡ ἀθροωτική· εἴτα ἕκαστος τῶν δικαστῶν ἔρριπτεν ἢν ψήφον ἤθελεν εἰς ἓνα καδίσκον καλούμενον **κύριον**, τὴν δὲ περισσεύουσαν εἰς δεύτερον καλούμενον ἄκρον· μετὰ τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας οἱ ὑπῆρξαι λαβόντες τὸν **κύριον** καδίσκον ἐκένουν αὐτὸν ἐπὶ ἄβακος, οἱ δ' ἐπὶ τὰς ψήφους τεταγμένοι διηρίθμουν χωρίζοντες τὰς τετραπημένας τῶν πλήρων· ὁ ἡγεμὼν τοῦ δικαστηρίου ἤθροιζε τὰς ψήφους, τοῦ μὲν ἐνάγοντος τὰς τετραπημένας, τοῦ δὲ ἐναγομένου τὰς πλήρεις, καὶ διὰ τοῦ κήρυκος ἀνηγόρευε τὸν ἀριθμὸν τῶν ψήφων· ἐνίκα δὲ ὁ λαβὼν τὰς περισσοτέρας ψήφους· ἂν δ' ἦτο ἰσοψηφία, ὁ ἐναγόμενος, διότι προσετίθητο ὑπὲρ αὐτοῦ μία ἀθροωτική ψήφος, ἡ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἄν ὁ ἀγὼν ἦτο **τιμητὸς** — δηλ. τὸ τίμημα, τί ἔπρεπε γὰρ πάθη ἢ ἡ ἀποτίση ὁ καταδικασθεὶς, δὲν ἦτο ὠρισμένον ὑπὸ τῶν νόμων —, μετὰ τὰς ἀγορεύσεις τῶν διαδίκων περὶ τῆς τιμῆσεως ἐψήφισον καὶ πάλιν οἱ δικασταὶ περὶ τοῦ τιμήματος εἶτε τὸ ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ γραφὲν δεχόμενοι εἶτε τὸ ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου.

Αἱ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ ἦσαν χρηματικαὶ ἐν ἰδιωτικαῖς καὶ δημοσίαις δίκαις ἢ σωματικαὶ ἐν δημοσίαις μόνον. Ἦσαν δ' αἱ σωματικαὶ θάνατος, στέρωσις τῆς ἐλευθερίας (εἰς ξένους μόνον ἐπιβαλλομένη), ἀειφυγία καὶ ἀτιμία. Ἡ φυλάκις ἐπεβάλλετο μόνον ὡς πρόσθετος ποινή, **προστίμημα**.

Τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων περὶ τῶν δημοσίων δικῶν ἐξετέλει αὕτη ἡ πολιτεία διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῆς· τὰς δὲ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν αὐτὸς ὁ ἐνάγων. Ἄν ὁ καταδικασθεὶς εἰς χρηματικὸν πρόσ-

τιμον καθίστατο **ἐκπρόθεσμος**, δηλ. δὲν ἀπέδιδε τοῦτο μέχρι τῆς τεταγμένης προθεσμίας, ἐπὶ μὲν δημοσίου ὀφλήματος ἐδιπλασιάζετο αὐτὸ καὶ ὁ ὀφείλων καθίστατο ἄτιμος μέχρις ἐξοφλήσεως· ἂν δὲ ἡ δίκη ἦτο ἰδιωτική, ὁ κατήγορος εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς **ἐνεχυρασίας**, δηλ. νὰ λάβῃ ἐκ τῆς κινητῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου ὅσα ἤθελεν ὡς ἐνέχυρα, ἢ, ἂν τὰ κινητὰ δὲν ἐξήρουν, εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς **ἐμβατείας**, δηλ. νὰ καταλάβῃ κτήματα τοῦ ὀφειλέτου.

IV. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ

Λειτουργίαι ἐκαλοῦντο ἐν Ἀθήναις αἱ χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις αἱ ἐπιβαλλόμεναι εἰς εὐπόρους πολίτας, οὓς ὠρίζον οἱ ἀρμόδιοι ἄρχοντες ἢ αἱ φυλαί. Διηροῦντο δ' αὐταὶ εἰς δύο κατηγορίας, εἰς **τακτικάς** ἢ **ἐγκυκλίους** καὶ εἰς **ἐκτάκτους**. Ἐγκύκλιοι λειτουργίαι ἦσαν αἱ ἐξῆς :

1) ἡ **χορηγία**· αὕτη ἦτο ἡ σπουδαιοτάτη τῶν τακτικῶν λειτουργιῶν ὁ ἀναλαμβάνων αὐτὴν ὑπεχρεοῦτο νὰ συλλέγῃ τὸν χορὸν τὸν προωρισμένον διὰ τὰς τραγωδίας καὶ κωμωδίας ἢ τὰς θρησκευτικὰς ἑορτάς, νὰ δίδῃ μισθὸν τοῖς χορευταῖς, νὰ τρέφῃ αὐτοὺς ἐν ὄσῳ ἠσοῦντο καὶ νὰ παρασκευάζῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἐσθῆτα, τὰ προσωπεῖα καὶ τοὺς χρυσοῦς στεφάνους· πρὸς τούτοις ὁ χορηγὸς ἐξέλεγε καὶ τὸν ἄσκοῦντα τὸν χορὸν χοροδιδάσκαλον καὶ ἔδιδεν αὐτῷ μισθόν. Ἡ δαπάνη τῆς χορηγίας ἐποίκιλλεν ἀπὸ 300 μέχρι 5000 δραχμῶν.

2) ἡ **γυμνασιαρχία**· αὕτη συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς δαπάνης διὰ τὸν εὐπρεπισμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐνάσκησιν καὶ διατροφήν τῶν ἀθλητῶν. Τοῖς γυμνασιάρχοις ἦτο ἀνατεθειμένη καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῶν **λαμπαδηδρομιῶν**, αἵτινες ἐν Ἀθήναις ἐτελοῦντο κατὰ τὰ Προμήθεια, Παναθήναια, Βενδίδεια (ἑορτὴν τῆς Βενδίδος Ἀρτέμιδος) καὶ τὰ Πάνεια (ἑορτὴν τοῦ Πανός). Ἡ λαμπαδηδρομία ἐγένετο πεζῆ, κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τοῦ Σωκράτους καὶ **ἀφ' ἵππου**· ἤρχιζεν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ βωμοῦ τοῦ Προμηθέως καὶ κατέληγεν εἰς τὴν πόλιν· ἐνίκα δ' ἐκεῖνος τῶν διαγωνιζομένων, ὅστις πρῶτος

ἔφθανεν εἰς τὸ τέρας τοῦ δρόμου χωρὶς νὰ σβεσθῇ ἡ λαμπάς του. Ἡ δαπάνη γυμνασιαρχίας εἰς τὰ Προμήθεια μανθάνομεν παρὰ τοῦ Διοσίου ὅτι ἀνῆλθέ ποτε εἰς 1200 δραχμάς.

3) ἡ ἀρχιθεωρία: αὕτη συνίστατο εἰς τὴν ἀναδοχὴν τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὰς θεωρίας, τὰς ἀποστελλομένας εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας ἐθνικὰς ἐορτὰς, εἰς Δῆλον καὶ εἰς ἄλλους ἱερὸς τόπους.

4) ἡ ἐσιτίασις, ἣτοι ἡ κατὰ διαφόρους ἐορτὰς παράθεσις δείπνου ὑπὸ τοῦ ἐσιτάτορος εἰς τοὺς φυλέτας αὐτοῦ.

Ἐκτακτοὶ δὲ λειτουργίαι ἦσαν :

1) ἡ εἰσφορά: αὕτη ἦτο φόρος ἔκτακτος ἐπιβαλλόμενος ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς πολεμικὰς παρασκευάς.

2) ἡ τριηραρχία: αὕτη ἦτο ἡ δαπανηροτέρα ὄλων τῶν λειτουργῶν ὁ ἀναλαμβάνων αὐτὴν ὑπερχεοῦτο ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις νὰ ἐξοπλίῃ τὴν τριήρη, ἣν κενὴν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως· βραδύτερον ὁμως ἡ ὑποχρέωσις περιορίσθη εἰς τὸ νὰ ἐπιμελῆται ὁ τριηραρχος μόνον τῆς συντηρήσεως τῆς τριήρους, ἣν τελείως ἐξωπλισμένην παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως καταβαλλούσης καὶ τὸν μισθὸν τοῦ πληρώματος. Ἡ καταβαλλομένη ὑπὸ τοῦ τριηράρχου δαπάνη ἦτο κατὰ μέσον ὄρον 40 μέχρις 60 μινῶν.

Ὁ λειτουργήσας οἰανδήποτε λειτουργίαν ἦτο ἐπὶ τινι ἔτη ἀτελής, ἣτοι ἀπηλλαγμένος πάσης λειτουργίας τοιαύτην ἀτέλειαν εἶχον καὶ οἱ ἀνήλικοι ὀρφανοὶ πλουσίου πολίτου, ὡς καὶ οἱ διαχειριζόμενοι δημόσια ἀξιώματα (οἱ ἄρχοντες, οἱ στρατηγοί).

Ἐάν τις ἐνόμιζεν ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ λειτουργίαν δίκαιον ἦτο ἄλλος πλουσιώτερος νὰ λειτουργήσῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ προσκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον ν' ἀναλάβῃ τὴν λειτουργίαν ἢ ν' ἀνταλλάξωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν. Ἡ πρὸς τοῦτο ἄγροσα διαδικασία ἐκαλεῖτο ἀντίδοσις. Ἐὰν ὁ προκαλούμενος εἰς ἀντίδοσιν ἐπέφερεν ἀντιρροήσεις, ὁ προκαλῶν εὐνῆς κατέγραφε πᾶσαν τὴν ἀκίνητον περιουσίαν αὐτοῦ· τὸ αὐτὸ ἐποίει καὶ ὁ προκαλούμενος ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀντιδικου. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τοιαύτης

καταγραφῆς ὄφειλον ἀμφότεροι οἱ διάδικοι νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα κατάλογον τῆς περιουσίας των καὶ ἐνόρκως νὰ διαβεβαιώσωσι τὴν ἀκρίβειαν τούτου. Μετὰ δὲ τὴν προδικασίαν ταύτην, εἰς δὲν ἐπὶ ἤρχετο διαλλαγή, εἰσῆγετο ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ δικαστήριον· καὶ εἰς δὲν μὲν κατεδικάζετο ὁ προκαλῶν, ἔληγεν ἡ ἀμφισβήτησις· εἰς δὲ ὁ προκαλούμενος, τότε ἢ ἀνελάμβανεν οὗτος τὴν λειτουργίαν ἢ ἀνιήλλασε τὴν περιουσίαν του πρὸς τὴν τοῦ προκαλοῦντος καὶ ἐλειπούργει οὗτος.

I.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς ἦτο κατάλληλον ἰδίᾳ διὰ τὴν καλλιερ-
γίαν τῆς ἐλαίας. Ἐκτεταμένοι ἐλαιῶνες ἐκάλυπτον τὸ πάλαι — ὡς
καὶ νῦν — τὸ «πεδῖον» (§ 24) τῆς Ἀττικῆς, ἡ δὲ πολιτεία, ἥς ἡ
εὐπορία ἐξηρτάτο οὐκ ὀλίγον καὶ ἐκ τῆς ἐλαίας, συμφέρον εἶχε
νὰ ἐμποδίξῃ τὴν ἐκρίζωσιν ταύτης δι' αὐστηρῶν τιμωριῶν. Ὅθεν
ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας κτημάτων νὰ κόπτωσιν ἐντὸς
ἐνὸς ἔτους πρὸς ἰδίαν χρῆσιν περισσοτέρας τῶν δύο ἐλαιῶν. Ἡ
ἀπαγόρευσις αὕτη ἀφεώρα μόνον τὰς *ιδίας ἐλάας*. Ὑπὸ ὅλως
ὁμως ἰδίαν προστασίαν τῶν ἀρχόντων ἦσαν ἐκεῖναι αἱ ἐλαίαι, αἵτι-
νες κατήγοντο ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς φυτευθείσης ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς
ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων ἢ ἐκ τῶν παραφυάδων ταύτης
ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ· αὗται ἐκαλοῦντο *μορίαί*¹ καὶ ἦσαν ἱεραὶ τῇ
Ἀθηνᾷ καὶ τῷ Δίῳ, ὅστις καὶ *Μόριος* ἐπεκαλεῖτο. Ὡς ἰδιοκτησίαι
δὲ τῆς πολιτείας ἐμισθοῦντο αὗται εἰς τοὺς πλείονα προσφέροντας.

Τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν ἐπὶ ὅλων τῶν ἐλαιῶνων εἶχεν ὁ Ἄρειος
πάγος. Οὗτος διέτατε τοὺς ἄρχοντας νὰ ἐπαγρυπνώσῃ διὰ τὴν
ἔγκαιρον πληρωμὴν τοῦ μισθώματος καὶ διέθετεν ἰδίους ἄνδρας,
τοὺς γνώμονας (§ 25), οἵτινες περιήρχοντο τὴν χώραν πρὸς τὸν
σκοπὸν νὰ ἐλέγξωσιν αὐστηρῶς τοὺς φυτευτὰς τῶν ἐλαιῶν. Ὑπὸ
τὴν προεδρίαν τοῦ ἄρχοντος βασιλέως κατεδίκασεν ὁ Ἄρειος πάγος
ἐκεῖνον, ὅστις εἶχε κόψει ἐντὸς ἐνὸς ἔτους περισσοτέρας τῶν δύο
ἐλαιῶν ἐπὶ τοῦ κτήματός του, εἰς χρηματικὸν πρόστιμον 200

¹ Ἐκλήθησαν *μορίαί* ἐκ τῆς πρώτης ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως φυτευθείσης
ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐλαίας, καλουμένης *μορίας*. Αὕτη δ' ἐκαλεῖτο οὕτω, διότι
κατὰ τὸν μῦθον «ἠττηθεῖς ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ὁ Ποσειδῶν ἐπὶ τῆς ἐλαίας
ἐπιδεῖξει ἔπεμψε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλιρρόθιον ταύτην τεμοῦντα· ὁ δὲ ἀνατεί-
νας τὸν πέλεκυν ταύτης μὲν ἠστόχησε, τὸν δὲ πόδα αὐτοῦ πλήξας ἐτελεύ-
τησε· καὶ οὕτω *μορία* ἡ ἐλαία ἐκλήθη, ὡς μόρου παρεκτιμή».

δραχμῶν δι' ἐκάστην κοπεῖσαν ἐλαίαν· τὸν δὲ διαπράξαντα τὸ ἔγκλημα νὰ κόψη **μορίαν** κατεδίκασε δι' ἀσέβειαν εἰς ἔξορίαν καὶ δήμευσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Αἱ καταστροφαί, ἃς ἐπῆνεγον ἐν Ἀττικῇ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος καὶ αἱ κατόπιν ἐσωτερικαὶ διαμάχαι, ἐπόμενον ἦτο νὰ μὴ φεισθῶσι τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν. Καὶ οὕτως ἐξηγεῖται ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐλήφθη ἔτι μείζων φροντίς περὶ τὴν διάσωσιν τῆς ἐλαιοφυτείας. Τῆδε κἀκέισε ὑπελείπετο ἔτι κεκολοβωμένος κορμὸς ἐλαίας καταστραφείσης διὰ πυρὸς ἢ ἄλλως πως, ὅστις ὑπῆρχεν ἐλπίς διὰ τὴν μεγάλην ζωτικότητα τῆς ἐλαίας νὰ γίνῃ πάλιν καρποφόρος διὰ καταλλήλου ἐπιμελείας. Ὄθεν οἱ τοιοῦτοι κορμοὶ **τῶν μοριῶν** περιεβάλλοντο διὰ περιφραγμάτων ξυλίνων, **σηκῶν**, καὶ ἀπηγορεύθη ἡ φύτευσις καὶ καλλιέργια τοῦ ἔγγυς αὐτῶν χώρου. Καὶ τῶν σηκῶν τούτων τὴν ἐπίβλεψιν εἶχεν ὡσαύτως ὁ Ἄρειος πάγος καὶ ἐτιμῶρει δι' ἔξορίας καὶ δήμεύσεως τῆς περιουσίας ἐκεῖνον, ὅστις εὕρισκετο ἔνοχος καταστροφῆς σηκοῦ τινος ἢ φυτεύσεως τοῦ ἔγγυς τοῦ σηκοῦ χώρου.

Διὰ καταστροφὴν τοιοῦτου **σηκοῦ** κατηγορεῖ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ὁ Νικόμαχος—νεανίας ἄπειρος (§ 29)—εὐπόρου τινὸς Ἀθηναίου πολίτου. Τὸ πρῶτον ὅμως κατηγορήσεν αὐτοῦ διὰ καταστροφὴν **μορίας**· εἶτα δὲ κατανοήσας, ὅτι ἡ κατηγορία αὕτη δὲν θὰ ἐτύγχανεν ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν δημοσίων μισθωτῶν, μετέβαλε τὸ περιεχόμενον τῆς κατηγορίας καὶ κατὰ τὴν προφορικὴν διαδικασίαν κατηγορεῖ τοῦ πλουσίου Ἀθηναίου διὰ καταστροφὴν **σηκοῦ**. Ταύτην τὴν κατηγορίαν ὁ προκείμενος ὑπὸ τοῦ Λυσίου συνταχθεὶς λόγος ζητεῖ ν' ἀνασκευάσῃ.

Ἡ δίκη ἐγένετο πρὸ τοῦ Ἀρειοῦ πάγου, οὗ τὴν προεδρίαν εἶχεν ὁ ἄρχων βασιλεὺς. Τὸ ἔτος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν· τοῦτο μόνον εἶναι βέβαιον, ὅτι οὗτος δὲν ἀπηγγέλθη πρὸ τοῦ 395 π. X., ἀφ' οὗ κατὰ τὸν κατήγορον (§ 11) ὁ σηκὸς ἐξεκόπη ἐπὶ Σουνιάδου ἀρχοντος (397/6 π. X.).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

§ 1.

τῷ βουλομένῳ = εἰς οἰονδήποτε. — ἡσυχίαν ἄγοντι = ἡσύχως ζῶντι. — πράγματα = ἐνοχλήσεις, ἰδίᾳ δικαστικᾶς. — αἰτίαις καὶ πον. συκοφ. = αἰτίαις (=κατηγορίαις) πονηρῶν συκοφαντῶν. — οἷόν τε (ἔστι), δηλ. καὶ τοὺς μὴ γεγονότας δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι. — καὶ τοὺς μὴ γεγ. ἤδη δεδιέναι = νὰ φοβῶνται καὶ ἐκεῖνοι, οὔτινες δὲν ἔχουσι γεννηθῆ ἀκόμη, δηλ. καὶ τὰ παιδία ἀκόμη ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός των. Ἐνταῦθα ὁμιλεῖ ὁ λέγων μεθ' ὑπερβολῆς. — διὰ . . . τοὺς τοιοῦτους, δηλ. συκοφάντας.

§ 2—3.

οὕτω δ' ἄπορος ὁ ἀγὼν (= δίκη) κτλ., ἡ ἔννοια: ἡ δίκη εἶναι τόσοσιν δύσκολος δι' ἐμέ, ὥστε, ἐν τῷ κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ἐγγράφῳ κατηγορία κατηγορήθην ὅτι ἠφάνισα μορίαν, νῦν (ἐν τῇ προφορικῇ πρὸ τοῦ Ἀρείου πάγου κατηγορία) κατηγοροῦμαι ὅτι κατέστρεψα σηκόν. Περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 60. — ἀπεγράφην = κατηγορήθην (ἐγγράφως). — ἔλαάν, ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν § 5 = μορίαν (περὶ ἧς βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 59). — πρὸς τοὺς ἕωνημένους = πρὸς ἐκεῖνους, οὔτινες εἶχον μισθώσει (παρὰ τῆς πολιτείας). Πρὸς τοὺτους κατέφυγον οἱ ἐχθροὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἵνα μάθωσί τι περὶ ἀφανισμοῦ ἔλαας· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι ἐδήλωσαν αὐτοῖς, ὅτι οὐδὲν ἐγνώριζον περὶ μορίας τινὸς ἐπὶ τοῦ κτήματος τοῦ κατηγορουμένου, τότε μεταβαλόντες οἱ κατήγοροι (ὁ Νικόμαχος καὶ οἱ παρακινῶντες αὐτὸν) τὴν κατηγορίαν κατηγόρουν ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἠφάνισε σηκόν. — πυνθανόμενοι, προσῆσαν, ἠδυνήθησαν, ὡς ὑπκμ. νοητέον οἱ ἐχθροὶ τοῦ κατηγορουμένου (δηλ. ὁ Νικ. § 36 καὶ οἱ παρακινήσαντες τοῦτον εἰς τὴν κατηγορίαν). — τὴν αἰτίαν = τὴν κατηγορίαν. — ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι = ὅτι εἶναι

πολύ δύσκολος πρὸς ἀνασκευήν. — ἄμ' ὑμῖν, οἱ δικασταὶ τὸ πρῶτον ἤδη λαμβάνουσι γνώσιν τῆς μεταβληθείσης κατὰ τὴν πρὸ αὐτῶν προφορικῆν συζήτησιν κατηγορίας· ὁ κατήγορος ὁμοίως, ὡς αὐτὸς ὁ λόγος δεικνύει, θὰ ἤκουσε κρυφίως περὶ τῆς μεταβολῆς, ἣτις ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ κατὰ τὴν πρὸ τοῦ Ἀρείου πάγου συζήτησιν. — ἄμ' ὑμῖν τοῖς διαγν. = μαζὶ μὲ σᾶς, οἱ ὅποιοι θὰ κρίνητε περὶ τοῦ πράγματος. — περὶ ὧν... ἀκούσαντα = ἀφ' οὗ ἀκούσω τὰς μοχθηρὰς ἐπινοήσεις, μὲ τὰς ὁποίας οὗτος (ὁ Νικ.) ἔχει ἔλθει. — περὶ τῆς πατρίδος... οὐσίας, καθ' ὅσον ὁ κατηγορούμενος ἐν περιπτώσει καταδίκης θὰ ἐξωρίζετο καὶ ἡ περιουσία του θὰ ἐδημεύετο (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 60). Ἡ ὑποδήλωσις δὲ τῆς θλιβερᾶς ταύτης τύχης σκοπεῖ ἐν τῇ προοιμίῳ τὴν διέγερσιν οἴκτου.

§ 4.

Πεισάνδρου, οὗτος καὶ ὁ Φρύνιχος ἦσαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν τετρακοσίων μετὰ τὴν κατάλυσιν τούτων ὁ μὲν Πείσις κατέφυγεν εἰς Σπάρτην, ὁ δὲ Φρύνιχος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀπολλοδώρου τοῦ Μεγαρέως· εἰς τοῦτον ἡ πολιτεία πρὸς ἀνταμοιβὴν ἔδωκε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κτήμα τοῦ Πείσις. — τὸ χωρίον = τὸ κτήμα. — τῶν ὄντων = τῶν κτημάτων. — δωρεὰν = ὡς δῶρον. — Ἀντικλῆς, Ἀθηναῖός τις. — λαβῶν, ἐγεώργει, πριάμενος, ἐξεμίσθωσεν, ἐωνούμην, ὡς ἀντικμ. νοητέον τὸ τοῦτο (δηλ. τὸ χωρίον). — εἰρήνης οὔσης, μετὰ τὰς συνθήκας τοῦ 404.

§ 5.

ἐπειδή, χρονκ. — τοῦ... προτέρου χρόνου, βραχυλογία = τῶν ἐν τῷ προτέρῳ χρόνῳ γεγενημένων = διὰ τὰ γεγενημένα (δηλ. διὰ τὴν ἀφάνισιν ἐλαιῶν) κατὰ τὸν πρότερον χρόνον. — μυρίαί, δηλ. ἐλαῖαι καὶ μορίαί. — οὐκ ἂν δικαίως ζημιούσθαι, τὸ ἀπρμψ. ἐκ τοῦ νομίζω = νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἐτιμωρούμην δικαίως. — δι' ἡμᾶς = ἐξ αἰτίας ἡμῶν (δηλ. ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμῶν). — κινδυνεύειν, ὡς ὑπκμ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. ἡμᾶς.

§ 6—8.

ὁ πόλεμος, δηλ. ὁ Πελοποννησιακός. — ὑπὸ Λακ., ἐκ τῆς Δεκελείας. — ὑπὸ τῶν φίλων διηραζέτο, ἵνα καταστήσῃσι δυσχερῆ τὴν

παραμονὴν τῶν Λακ. ἐν τοῖς προαστείοις τῆς πόλεως· ὥστε δὲν πρέπει ὡς φίλους νὰ θεωρήσωμεν τοὺς ἐν Πειραιεὶ περὶ τὸν Θρασύβουλον δημοκρατικούς, διότι αἱ προξενηθεῖσαι δηώσεις τῆς χώρας συνέδησαν μετὰ τὴν μετέπειτα μίσθωσιν τοῦ κτήματος (§ 9).—πῶς ἂν . . . δίκην διδοίην;—πῶς ἤθελον τιμωρεῖσθαι;—ἄλλως τε καὶ= καὶ μάλιστα. — ὅτι= διότι. — ἄπρατον = ἀπώλητον· τὸ κτῆμα δὲν ἠδύνατο νὰ πωληθῆ ἕνεκα τῆς παραμονῆς τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῇ χώρᾳ.—πλεῖν (= πλεόν) ἢ τρία ἔτη= ὑπὲρ τὰ τρία ἔτη.—ἔξεκοπτον, οἱ ἄνθρωποι.—ἐν ᾧ, δηλ. χρόνῳ=καθ' ὃν χρόνον· ἀπόδοσις τοῦ τότε.—ὄσῳ=καθ' ὅσον.—ὄντα, κατγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ ἐπίστασθε = γνωρίζετε ὅτι ἦσαν.—δασέα . . . ἰδίαις καὶ μ. ἔλ.=κατάφυτα μὲ ἰδιωτικὰς καὶ μορίας ἐλαίας.—καὶ ἡ γῆ . . . γεγένηται, ἀνεξάρτητον= καὶ ὅτι οὕτω κτλ. — ψιλῆ (= ἄνευ δένδρων), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δασέα.—τῶν αὐτῶν . . . κεκτημένων=ἐν ᾧ οἱ αὐτοὶ ὑπῆρξαν ἰδιοκτῆται καὶ ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου καὶ ἐν καιρῷ τῆς εἰρήνης.—παρ' αὐτῶν . . . δίκην λαμ.=αὐτοὺς (δηλ. τοὺς ἰδιοκτῆτας) νὰ τιμωρῆτε.—ἐτέρων ἐκκοψάντων=ἐὰν ἄλλοι κατέστρεψαν (ἐλαίας). — εἰ . . . τῆς αἰτίας ἀφίετε=ἐὰν ἀπαλλάττητε τῆς ἐνοχῆς.—διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, δηλ. καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ.—ἡ που=βεβαίως.—ἐν τῇ εἰρήνῃ, ἐπομένως ἄνευ εὐθύνης τινὸς διὰ τὰ ἔτη τοῦ πολέμου.—ἄφ' ὑμῶν = ἐκ μέρους ὑμῶν· συναπτέον τῷ ἄζημίους (= ἀτιμωρήτους).

§ 9 — 10.

ἀλλὰ γὰρ = ἄλλ' ὅμως.—ἔχων, ἐνδοτικ. μετχ. = εἰ καὶ ἔχω.—παρέλαβον, ἐνταῦθα=ἡγόρασα.—πρὶν . . . γενέσθαι=πρὸ τοῦ νὰ παρέλθωσι πέντε ἡμέραι.—ἐπὶ Πυθοδ. ἄρχοντος, τῷ 404/3.—οὕτοσί, ὁ Δημ. παρίστατο ὡς μάρτυς.—ἐμίσθωσα = ἔδωκα ἐπὶ μισθῷ· ἐν ᾧ τὸ μισθοῦμαι=λαμβάνω τι ἐπὶ μισθῷ.—τέθνηκε, ἦτο ἀνάγκη νὰ δηλωθῆ ὁ θάνατος τοῦ Ἀλκ., ἵνα δικαιολογηθῆ ἡ ἀπουσία αὐτοῦ μετὰ τῶν μαρτύρων.—κᾶτα=καὶ εἶτα.—ὁμοίως=ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις, δηλ. οὔτε ἐλάαν οὔτε μορίαν οὔτε σηκὸν παραλαβόν.—καὶ μοι = καὶ χάριν ἐμοῦ = καὶ παρακαλῶ.—ἴτε, ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς παρισταμένους μάρτυρας, οἵτινες ἀναβάντες ἐπὶ τινος ποδίου, κειμένου πλησίον τοῦ βήματος τοῦ βήτορος, ἐπιβεβαιοῦσι τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου.

§ 11.

ὁ χρόνος οὗτος, δηλ. τὰ τρία τελευταῖα ἔτη τῆς μισθώσεως τοῦ Πρωτέα.—ἐξήκει=ἐξῆκεν=παρήλθεν.—ἐπὶ Σουν. ἄρχοντας, δηλ. τῷ 397/6· ἐπομένως μετὰ ἑπταετῆ μίσθωσιν.—πολλὰ ἔτη, δηλ. 7 ἔτη.—μὴ εἶναι, ἐκ τοῦ μεμαρτυρήκασι ἢ ἄρνησις μὴ, ὡς καὶ μετὰ τὰ β. πιστεύειν, ὁμνύναι, ὁμολογεῖν.—οἶόν τε, δηλ. ἐστί.—ἃ πρότερον μὴ ἦν, ἀναφορ. ὑποθετικ. πρότασις· δι' αὐτὸ ἔχει καὶ ἄρνησιν μὴ.—τὸν ὕστερον ἐργ. ἀφανίζειν=ν' ἀφανίζει ὁ ὕστερον ἐργαζόμενος, δηλ. ἐγὼ, ὅστις παρ' ἄλλων παρέλαβον τὸ χωρίον οὔτε μορίαν οὔτε σηκὸν ἔχον.

§ 12—13.

τέως=μέχρι τοῦδε.—ὅσοι (=εἶ τινες) με φάσκοιεν=δσάκις τινὲς ὠνόμαζον ἐμέ.—δεινὸν=ἔμπειρον.—ἀκριβῆ=ἀκριβῶς ὑπολογίζοντα.—εἰκῆ καὶ ἀλογίστως=ἀπερισκέπτως καὶ ἀσυνέτως.—ἦγανάκτου ἄν, δηλοῖ τὸ κατ' ἐπανάληψιν=συνήθιζον ν' ἀγανακτῶ.—ἠγούμενος, μτχ. αἰτλγχ.—εὐλογεῖσθαι=ἐπαινέσθαι.—ἄν... βουλοίμην=θα ἐπεθύμουν.—ταύτην τὴν γνώμην ἔχειν, δηλ. ἐμὲ δεινὸν εἶναι κτλ.—σκοπεῖν ἄν=ὅτι θα ἐσκεπτόμην.—ὅτι κέρδος... ἦτις... τί..., πλάγαια ἐρωτηματ. προτάσεις.—ἐγίγνετο, νοητέος ὁ ἄν.—ἀφανίσαντι=ἐὰν ἤθελον ἀφανίσει=ἐκ τῆς καταστροφῆς (τοῦ σηκοῦ).—περιποιήσαντι=σώσαντι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀφανίσαντι.—ἄν... διεπραξάμην=θα ἐπετύγχανον=θα ἐκέρδαινον.—λαθὼν=ἐὰν ἔμενον ἀπαρατήρητος.—φανερὸς γενόμενος=ἐὰν ἀνεκαλυπτόμην.—ὑβρεως=ὑπεροψίας.—οὔτω=ἀπὸ ταύτης τῆς ἐπόψεως ὡς καὶ κατωτέρω ἐκ τούτων.—ἐγίγνετο, νοητέος ὁ ἄν.

§ 14.

οὔτος, ὁ Νικόμαχος.—ὑπὸ πενίας, λοιπὸν ἴσως ἔνεκα ἀσημάντου κέρδους, ὅπερ θὰ μοι παρεῖχεν ἢ πώλησις τῶν ξύλων ἢ ἡ καλλιέργια τῆς κτηθείσης γῆς.—τοῦ σηκοῦ ὄντος=ἐὰν ὁ (ὅποτιθέμενος) σηκὸς ὑπῆρχεν (ἐν τῷ κτήματι).—ἐμποδὼν ἦν, ὁ σηκός.—ἄπειρος τῶν παρ' ὁμῖν κινδ., ὁ λέγων παριστᾷ ἑαυτὸν γενικῶς ὡς ἄνδρα ἔμπειρον· ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν ἔπρεπε ν' ἀναμένη τις παρ'

αὐτοῦ πράξεις ἀνοήτους.— ἄν... ἀποφῆναιμι=δύναμαι ν' ἀποδεικνύω.— γενομένης, νοητέος ὁ ἄν = ὅτι ἤθελον γίνεαι.— ζημίας, τοιαῦται εἶναι αἱ ἀναφερόμεναι κατωτέρω (§ 15, 16, 17, 18).

§ 15 — 16.

πρῶτον μὲν, ἢ ἀπόδοσις: πῶς δὲ (§ 16). — μεθ' ἡμέραν = τὴν ἡμέραν. — ἐξέκοπτον, κατὰ τοὺς δισχυρισμοὺς τοῦ κατηγοροῦ. — ὡσπερ οὐ... δέον, αἰτιολογ. ἀπόλυτος=ὡς ἐὰν δὲν ἦτο ἀνάγκη.— πάντας λαθεῖν=να διαφύγω τὴν προσοχὴν πάντων.— ἀλλ'... εἰδέναι, ἐκ τοῦ ὡσπερ δέον=ἀλλ' ὡς ἐὰν ἦτο ἀνάγκη νὰ γνωρίζωσι (τοῦτο) πάντες οἱ Ἀθηναῖοι.— αἰσχροὺς=ἐπονεϊδίστον, ἀπρεπές (ὡς σημεῖον ἐλαχίστης φιλοκερδείας).— τῶν παριόντων, ἀντικμ. τοῦ ἄν... ἡμέλησε=δὲν ἤθελέ τις λάθει ὑπ' ὄψει τοὺς παρερρομένους (δηλ. τὰς κατηγορίας τῶν παρερρομένων ὡς ἀσημάντους προκειμένου περὶ αἰσχροῦ μόνον πράγματος).— τῆς μεγίστης, νοητέα πρὸ τῆς γνκ. ἢ πρόθεσις περὶ.— ἐκινδύνευον, ἐὰν, κατὰ τοὺς δισχυρισμοὺς τοῦ κατηγοροῦ, ἐξέκοπτον τὸν σηκόν.— δεσπότας, διότι οὗτοι γνωρίζοντες τὸ ἐγκλημα τοῦ κυρίου των θὰ εἶχον αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των.— ἐξημάρτανον, οἱ δοῦλοι.— εὖ... ἄν ἦδειν=καλῶς θὰ ἐγνώριζον (ἐὰν εἶχον διαπράξει τὸ ἐγκλημα).— ἐπ' ἐκείνοις ἦν = εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐκείνων ἦτο.— τιμωρήσασθαι = νὰ ἐκδικηθῶσι.— ἐλευθέρους, οἱ δοῦλοι ἐτύγχανον τῆς ἐλευθερίας των, ἐὰν μῆνυσίς τις παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ κυρίου των ἀπεδεικνύετο ἀληθής.

§ 17.

εἰ... παρέστη μοι=ἐὰν ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν μου.— τῶν οἰκετῶν, ἀντικμ. τοῦ φροντίζειν.— τοσοῦτων μεμισθωμένων καί... συνειδότην=ἐν ᾧ τοσοῦτοι ὑπῆρξαν μισθωτοὶ (§ 9-11) καὶ ἐγνώριζον ἅπαντες (ὅτι ἐν τῷ κτήματι ὑπῆρξε σηκός). — βραχείος... κέρδους, πρβλ. § 14.— προθεσμίης δ' οὐδεμιάς οὔσης, προσδιορίζει αἰτλογ. τὴν αἰτιατκ. ἀπόλυτον προσηκόν, ἣτις προσδιορίζει τὸ πῶς ἄν ἐτόλμησα=(πῶς ἤθελον τολμήσει ν' ἀφανίσω τὸν σηκόν) ἐν ᾧ συμφέρον ἦτο, ἐπειδὴ οὐδεμία προθεσμία ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἐγκλημα (οὐδέποτε δηλ. τοῦτο παρεγράφετο), ὁμοίως εἰς πάντας

ἐκείνους, οἵτινες εἶχον ἐργασθῆ (τὸ κτῆμα), νὰ εἶναι σὺς ὁ σηκός (=νὰ διατηρῆται ὁ σηκός). Ἡ ἔννοια: οἱ μισθωταί, ἐὰν παρελάβαν τὸ κτῆμα μετὰ σηκοῦ, συμφέρον εἶχον νὰ διατηρῶσιν αὐτόν, διότι διέτρεχον τὸν κίνδυνον ἐν τῷ μέλλοντι νὰ κατηγορηθῶσι διὰ τὴν ἀφάνισιν αὐτοῦ, ὡς μὴ διδομένης προθεσμίας εἰς τὰ τοιοῦτου εἶδους ἐγκλήματα. — ἵνα... εἶχον, τὸ ἵνα μετὰ παρτκ. ὀριστικ., διότι δηλοῖ σκοπὸν ἀδύνατον ἐν τῷ παρελθόντι. — ἦτις, τοῦ αἰτιῶμαι=κατηγορῶ· ποῖον τὸ παθητικ.; — ἀνενεγκεῖν=ν' ἀποδώσωσι(τὴν ἐνοχλήν εἰς τοῦτον). — ἀπολύσαντες, κτγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ φαίνονται, ὡς καὶ ἡ κατωτέρω μ. καθιστάντες.

§ 18.

καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην = καὶ ταῦτα προπαρασκευάσα, ἔλαβον δηλ. τὰ μέτρα μου καὶ ὡς πρὸς τοὺς μισθωτὰς συμβιβασθεὶς μετ' αὐτῶν. — τοὺς παριόντας = τοὺς (καθημερινούς) διαβάτας. Τὸ κτῆμα ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. — ἀλλήλων, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ταῦτ' = τὰ ἀλλήλων (πράγματα)· παρατηρητέα ἐνταῦθα ἡ ἐπιτυχῆς ἡθιοποιία τῶν γειτόνων· χαρακτηρίζονται οὗτοι 1) ὡς περίεργοι καὶ 2) ὡς φιλέριδες. — περὶ ὧν ἀποκρυπτόμεθα... εἰδέναι=περὶ ὧν προφυλακτόμεθα νὰ μὴ γνωρίζῃ τις. — περὶ ἐκεῖνων, ἐπανάληψις τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως. — διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν=ἀντίπαλοι ὡς πρὸς τὰ συμφέροντά μου· καθ' ἑκάστην δηλ. ἔρχονται εἰς ἔριδας μετ' ἐμοῦ διαμφισθητοῦντες τὰ ὄρια ἢ ἄλλο τι τῆς ἰδιοκτησίας μου.

§ 19.

οὕς, ἀναφέρεται εἰς τό: οἱ δέ (§ 18). — οὕτως=εἰκῆ=ἀπερισκέπτως. — φησιν, ὡς, σπανία ἢ σύνταξις τοῦ φημί μετὰ εἰδικοῦ λόγου· συνηθεστάτη ἢ μετὰ εἰδικοῦ ἀπρμφ. — παρσιτήκειν, ὑπερσυντλκ. τοῦ παρίσταμαι. — τὰ πρέμνα=τοὺς κορμούς τῶν δένδρων (τὰ κούτσουρα). — ἀναθέμενος=ἀφ' οὗ ἐφόρτωσεν (ἐπὶ τῆς—φορτηγοῦ—ἀμάξης, τῆς συρομένης ὑπὸ βοῶν). — ἀπάγων, μτχ. τροπική.

§ 20 — 21.

τότε, μετ' ἐμφάσεως=εὐθὺς τότε. — παρακαλεῖν=νὰ προσκαλῆς (ἵνα με συλλάβωσιν ἐπ' αὐτοφώρῳ καὶ με παραδώσωσιν εἰς τοὺς

ἄρχοντας). — καὶ ἐμοί, ὁ καὶ=καὶ τότε.— ἄν... ὑπέλιπες=ἤθελες ἀφήσει. — ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ = διὰ τούτου τοῦ τρόπου.— ἦσθα ἄν... τετιμωρημένος, οὐχὶ=ετιμωρήσω ἄν, ἀλλὰ=τὴν ἐκδίκησίν σου θὰ ἐκορέννυσο. — συκοφάντης, πρβλ. § 38. — φανεροῦ ὄντος τοῦ πρ., ἢ μτχ. αἰτλγκ. — πείσαι, διὰ χρήματος ἢ διὰ καλοῦ λόγου. — ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυν. = ἔνεκα τῆς (πολιτικῆς) ἐπιρροῆς μου.— τῶν ἐμῶν, νοητέα ἢ πρόθεσις ὑπό.

§ 22 — 23.

φῆς μ' ἰδεῖν, πρβλ. τὴν περιγραφὴν ἐν § 19.— τοὺς ἐννέα ἄρχοντας, φυσικῶς μόνον ἕνα ἐκ τούτων, καὶ μάλιστα τὸν ἄρχοντα βασιλέα, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγετο ἢ παροῦσα δίκη (πρβλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 47).— ἐπήγαγες, ποιούμενος δηλ. χρῆσιν τῆς ἐφηγήσεως· κατὰ ταύτην ὁ ἄρχων ὠδηγεῖτο ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ εἰς τὸν τόπον, ἔνθα διεπράχθη τὸ ἐγκλημα, ἵνα ἰδίως ὁμομασιν ἴδῃ τοῦτο (ἐπ' αὐτοφῶρῳ § 42). — ἢ ἄλλους = ἢ ἐκτὸς τούτων (πρβλ. § 25 «καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν»). — ἄν σοι συνήδεσαν ἄλ. λέγοντι=θὰ ἐγνώριζον ὅτι σὺ λέγεις ἀληθῆ.— οἵπερ=ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι βεβαίως. — διαγιγνώσκειν = κρίνειν. — ὅτι = διότι. — οὐκ εἰσὶν, δηλ. μάρτυρες. — καὶ ταύτην ζημίαν = καὶ τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ μάρτυρας) ζημίαν· καθ' ὅσον ὁ κατήγορος ἐν § 21 ἀναφέρει ὅτι ἠμποδίσθησαν οἱ μάρτυρές του ὑπ' ἐμοῦ διὰ τῶν χρημάτων μου ἢ διὰ τῆς ἐπιρροῆς μου. — δήπου = βεβαίως. — συκοφαντῶν = ὡς συκοφάντης. — οὐ... μαρτύρων, ἢ ἔννοια: εἰς συκοφάντης, ὡς ὁ κατήγορος, δύναται νὰ στερηθῇ μαρτύρων, οὐχὶ ὁμομασιν καὶ λόγων. — οὐκ ἄξιῶ = δὲν θεωρῶ δίκαιον.

§ 24.

ἐν τῷ πεδίῳ, δηλ. τῇ μεγάλῃ πεδιάδι τῶν Ἀθηνῶν τῇ διαρροομένη ὑπὸ τοῦ Κηφισοῦ, ἐν ἣ ὑπῆρχον τὰ ἄλλα κτήματα τοῦ κατηγορουμένου.— πυρκαϊάς, ἐνταῦθα=κορμούς κεκαυμένους (τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν). — ἀφανίσαι... ἐκκόψαι, τὸ ἀ' ἀναφέρεται εἰς τὰς ὑπαρχούσας μορίας, τὸ β' εἰς τοὺς κεκαυμένους κορμούς.— καὶ ἐπεργάσασθαι = καὶ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου νὰ καλλιεργήσω ἐπερ-

γάζομαι = καλλιεργῶ ἐπὶ ἱεροῦ χώρου ἢ ἐπὶ χώρου ξένης ιδιοκτησίας. — ὄσπερ = καθ' ὅσον· πρὸς τοῦτου ἀντὶ τοῦ τοσοῦτοφ προτάσσεται τὸ πολὺ.—πολλῶν οὐσῶν, ἢ μτχ. αἰτλγκ.

§ 25—26.

νῦν δ' οὕτως κτλ., ἡ ἔννοια: τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἀποδίδω εἰς τὰ δένδρα, ἣν καὶ εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὴν περιουσίαν· καθ' ὅσον ἡ διατήρησις τῶν πρώτων εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν τελευταίων ἀγαθῶν.—αὐτάς, δηλ. τὰς μορίας.—καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν=καὶ πρὸς τοῦτοις τὴν περιουσίαν (πρβλ. § 22 «ἢ ἄλλους»). —ἀμφοτέρων τούτων, δηλ. τῆς πατρίδος καὶ τῆς οὐσίας.—τούτων, δηλ. τῆς εὐσυνειδησίας μου, τῆς διαγωγῆς μου.—ἐπιμελουμένους... πέμποντας, ἐπιθετικ. μτχ.—ἐπιμελουμένους, δηλ. τῶν μοριῶν ἢ κατὰ μῆνα «ἐπιμέλεια» τοῦ Ἄρειου πάγου περιορίζετο εἰς ἐξέτασιν τῶν ὑποβαλλομένων κατηγοριῶν ἐπὶ ἐξαφανίσει μορίας.—γνώμονας (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 59).—μικρὰς ζημίας, δηλ. χρηματικὰς (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 59).—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι... περὶ οὐδενὸς ἡγοῦμαι, ἰσάκωλον καὶ ὁμοιοτέλετον.—οὕτω περὶ πολλοῦ, καθὼς δηλ. δεικνύει τὸ πρότερον μνημονευθέν.—οὕτω περὶ οὐδενός, καθὼς θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι τοῦτο κατὰ τὴν κατηγορίαν τοῦ Νικομ.—τοὺς περὶ τοῦ σώματος κ.=τοὺς κινδύνους τοὺς ἀπειλοῦντας τὴν πολιτικὴν ὑπαρξίν μου.—τὰς... ἑλλάς, τὰς ἐν § 24 μνημονευθείσας μορίας.—φαίνομαι... κρίνομαι, ἐξαρθῶνται καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ εἰ.—λαθεῖν ἐξορύξαντα = κρυφίως νὰ ἐξορύξω.

§ 27.

κρεῖττον = συμφορώτερον.—ὡς τότε δυνάμενος = ὡς ἐὰν τότε (δηλ. ἐπὶ τῶν τριάκοντα) εἶχον δύναμιν (νὰ παρανομῶ).—ὡς νῦν διαβεβλημένος=ὡς ἐὰν τώρα (δηλ. δημοκρατίας οὐσης) ἔχω διαβληθῆ (καὶ ὡς ἐκ τούτου ὀφείλω νὰ εἶμαι μᾶλλον προσεκτικός, διότι ἐπὶ τῆς δημοκρατίας καὶ ὁ δημοκρατικώτατος καὶ εὐνοούστατος τῆ δημοκρατικῆ παρανομῶν δὲν διαφεύγει τὴν τιμωρίαν).—μᾶλλον ἔξην, διότι ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδεμία δικαστικὴ ἀρχὴ ὑφίστατο, ἰδίᾳ δὲ ὁ Ἄρειος πάγος εἶχε καταλυθῆ.—φανήσομαι, δηλ. ἐὰν σκοπῆτε.

§ 28.

ἄν, συναπτέος τῷ ἐπεχείρησα. — ἦν, ἀ' προσώπου. — ὑμῶν οὕτως ἐπιμ., παρατηρητέα ἢ carptatio benevolentiae. — ἐκ τούτου, συναπτέον τῷ τοῦ χωρίου. — ἔστι = ἦν ἢ § 10 δεικνύει, ὅτι ἤδη πρότερον οὔτε ἐλαία οὔτε σηκός αὐτόθι ὑπῆρχεν. — κυκλόθεν, πρὸ τούτου νοητέον τὸ ὄ. — περιέχει = περιβάλλει. — ἄεργον ... ἔστι = δὲν εἶναι περιπεφραγμένον (καὶ ὡς ἐκ τούτου ἕκαστος ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὰ ἐν αὐτῷ συμβαίνοντα). — ἀτόπιόν ἔστιν = δύναται νὰ παρατηρηθῇ. — ἄν ἀπετόλμησε = μετὰ θρασύτητος ἤθελε τολμήσει.

§ 29.

ἐπεργαζόμενον, πρβλ. § 24. — ζημιῶσαι ... καταστῆσαι ... ἀπογράψαι, τὰ ἀπρμφ. ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ δεινὸν εἶναι. — ἐπιμελητῆς (= γνώμων § 25) ἠρημένος, δηλ. ὑφ' ὑμῶν, τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἢ μτχ. ἠρημένος, ὡς καὶ ἡ κατωτέρω ἔχων, ἐκ τοῦ τυγχάνει. — οὐθ' ἠλικίαν ἔχων, ἐπομένως ὁ Νικ. ἦτο ἄωρον ἔτι ἀνθρωπάριον. — εἰδέναί, ἐκ τοῦ ἠλικίαν. — ἀπογράψαι, πρβλ. § 2.

§ 30 — 31.

περὶ ὧν αὐτοὶ σύνιστε = περὶ πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων σεῖς αὐτοὶ (οὕτω καλῶς, ὡς καὶ ἐγὼ) γνωρίζετε. — τὰ τοιαῦτα, ἀντικμ. τοῦ λεγόντων. — ἐνθυμουμένους, μετὰ προηγουμένην γενκ. ὑμῶν ἐτέθη ὁ μετοχ. προσδιορισμὸς κατ' αἰτιατκ. — ἐκ τῶν εἰρημένων δηλ. ὑπ' ἐμοῦ. — ἐκ τῆς ἄλλης πολιτείας = ἐκ τῆς ἄλλης διαγωγῆς μου ὡς πολίτου. — τριηραρχῶν ... εἰσφέρων καὶ χορηγῶν, περὶ τριηραρχίας, εἰσφορᾶς καὶ χορηγίας βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 53-54. — τᾶλλα λειτουργῶν, ὡς ἄλλαι λειτουργίαι ἀναφέρονται ἢ γυμνασιαρχία, ἢ ἀρχιθεωρία καὶ ἡ ἐστίασις (περὶ ὧν βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 53-54).

§ 32 — 33.

ταῦτα = ταύτας τὰς λειτουργίας. — μετρίως = μόνον γλίσχωρως. — ποιῶν, μτχ. ὑποθετικ. = εἰ ἐποίουν. — περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας = προσέτι περὶ τῆς περιουσίας (πρβλ. § 25 «καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν»). — ἐπικίνδυνον, ἐννοεῖ τοὺς δικαστικούς ἀγῶνας, εἰς οὓς οὐδεὶς θά

ἐνῆγεν αὐτόν, ἐὰν δὲν ἐλειτούργει προθύμως. — πράξας, μτχ. ὑποθετ. — ἐκέρδαινον... καθίστην, ἄνευ τοῦ ἄν, διότι = ἐμελλον κερδαίνειν... καθιστάναι. — τοῖς μεγάλοις, οἷα εἶναι αἱ πλούσιαι λειτουργίαι μου. — τεκμηρίοις, κτγρμ. — περὶ τῶν μεγάλων = προκειμένου περὶ τῶν μεγάλων (δηλ. περὶ φυγῆς καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας). — περὶ ὧν, πρὸ τούτου νοητέον τό: ταῦτα. — περὶ ὧν... κατηγορεῖ, ἐτέθη περὶ ὧν ἀντὶ ἃ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ περὶ ὧν... μαρτυρεῖ.

§ 34—35.

μάρτυρας, τοιούτους παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ διὰ τὴν πρόκλησιν, καθ' ἣν οὗτος παρέδωκε τῷ Νικ. τοὺς δούλους του πρὸς βάσανον. — ἐπειδὴ = ἀφ' ὅτου. — βασανίζειν, καθαρῶς τελικ. ἀπρμφ. = πρὸς βάσανον. — οὕτως, δηλ. διὰ τῆς βασάνου. — ἄν, συναπτεὸς τῷ γενέσθαι, ἕπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἡγούμενος. — ἰσχυρότατον = σαφέστατον. — τῶν... λόγων καὶ... τῶν ἐμῶν, αἱ γνκ. ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἔλεγχον. — οὐκ ἤθελε = ἡρνήθη. — πιστὸν = ἀξιόπιστον. — περὶ αὐτῶν μὲν = προκειμένου μὲν περὶ ἑαυτῶν οὕτω καὶ κατωτέρω: περὶ δὲ τῶν δεσποτῶν = προκειμένου δὲ περὶ τῶν δεσποτῶν. — κατηγοροῦσι = καταγορεύουσι = μαρτυροῦσι καθ' ἑαυτῶν. — εὖ εἰδότες, ἐνδτκ. μτχ. — ἀποθανοῦνται, διὰ τὸ ἑαυτῶν ἐγκλημα. — οἷς... κακονοῦσται = πρὸς οὓς ἐκ φύσεως διάκεινται δυσμενέστατα (πρβλ. § 16). — ἄν ἔλοινο, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀπορηματικού εἰ. — τῶν παρόντων κακῶν, δηλ. τῶν μαστιγώσεων καὶ τῶν βασάνων ἐπὶ τοῦ τροχοῦ.

§ 36—37.

ἐμαυτῷ συνειδέναι = ὅτι εἶχον συνειδησιν (τῆς ἐνοχῆς μου). — ἐμοῦ παραδιδόντος = ἄν καὶ ἐγὼ παρέδιδον. — τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν = νὰ σχηματίσητε τὴν αὐτὴν γνώμην, ὅτι δηλ. οὗτος ἔχει συνειδησιν ὅτι ἀδίκως κατηγορεῖ. — ἄλλως τε καὶ = καὶ μάλιστα. — οὐκ... ὄντος, μτχ. αἰτλγκ. — ἔλεγον... ὠμολόγουν, οἱ θεράποντες. — ἄν... ἐξεγένετο = ἄν... ἐξῆν = θὰ ἦτο δυνατόν. — τούτῳ δ' εἰ μὴ ὦμ. = ἐὰν δὲ πρὸς τούτον (= πρὸς τοὺς σκοποὺς τούτου) δὲν συμφῶνουν οὗτοι (= αἱ καταθέσεις τούτων). — οὐδεμιᾶ ζημίᾳ, διὰ τὴν

ἀνευ λόγου βάσανον τῶν δούλων εἰς οὐδεμίαν δικαστικὴν τιμωρίαν ὑπεβάλλετο ὁ συκοφάντης· ὤφειλε μόνον ν' ἀποζημιώσῃ τὸν δεσπότην διὰ τὴν σωματικὴν βλάβην τῶν δούλων τὴν προελθοῦσαν ἐκ τῶν βασάνων.— παραλαμβάνειν... παραδοῦναι, δηλ. τοὺς θεράποντας πρὸς βάσανον.— ἐμὲ... προσῆκεν, ἢ αἰτιατκ. διὰ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τοῦτον.— ἡγούμενος, μτχ. αἰτλγκ.— μετ' ἐμοῦ = πρὸς ἐμοῦ = πρὸς τὸ συμφέρον μου.

§ 38.

οἷς (= εἰς τούτους, δι' οὓς)... ᾧ, κατ' ἀρχὰς γενικῶς (οἷς) ὁμιλεῖ ὁ λέγων· εἶτα ὁμοῦς διὰ τοῦ ᾧ μεταβαίνει εἰς τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν.— τετόλμηκε, δηλ. μαρτυρεῖν.— εἰκός (ἔστι) μᾶλλον = πιθανώτερον εἶναι.— μετὰ τοσοῦτου κινδύνου = συνεπαγόμενον τοσοῦτον κίνδυνον (πῶτον;).— πότερον οἴεσθε, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐνθυμεῖσθαι χρή.— ὑπὲρ τῆς πόλεως βοηθεῖν = τῇ πόλει βοηθεῖν.

§ 39—40.

ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, πρβλ. § 18 «διάφοροι». — οὐχ ὡς, τὸ ὡς συναπτόεν τῇ μτχ. ἐλπίζων, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω ὡς τῇ μτχ. προσδοκῶν.— οἱ τοιοῦτοι, συναπτόεν τῷ τῶν κινδύνων.— ἐπαιτιώτατοι = πρόξενοι μεγίστης ἐνοχῆς.— ἀπορωτάτοι, πρβλ. § 2 «ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην».— αὐτούς, δηλ. τοὺς κινδύνους.— φεύγουσι = ἀποφεύγουσι (διὰ δεκασμοῦ τῶν κατηγορῶν).— οὐκ ἤξιον, δηλ. φεύγειν (διδούς χρήματα).— ᾧ τι βούλεσθε χρῆσθαι, διὰ τούτου ἐκφράζει ὁ ῥήτωρ τὴν ἄκραν πεποιθήσιν του εἰς τὸ δίκαιον τῶν δικαστῶν.— οἱ ἐμὲ... ἐπαινοῦσι, ἢ φράσις αὐτῆ δεικνύει τὸ μέγα μῖσος τῶν ἐχθρῶν κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.— αὐτῶν, ἀντὶ ὧν μεταβολὴ τοῦ λόγου ἀπὸ ἀναφορικῆς εἰς δεικτικὴν.— οὐδεὶς... ἐπεχείρησε... κακόν, ὁ ῥήτωρ χαρακτηρίζει τοὺς ἐχθροὺς του ὡς δειλοὺς, διότι, ἐν ᾧ ἔχουσι τοσοῦτον μῖσος κατ' αὐτοῦ, δὲν βλάπτουσιν αὐτοί, ἀλλὰ μεταχειρίζονται συκοφάντας.— τοιούτους, ὡς εἶναι ὁ Νικ.— ἐπιπέμπουσί μοι = ἐξερεθίζουσι κατ' ἐμοῦ μεταφορικῶς ἐκ τῶν θηρευτικῶν κυνῶν, οὓς ἐξερεθίζουσι κατὰ τῶν θηραμάτων.

II. Ἐκ τῶν εἰκότων (§ 12-41).

1. Αἱ ἐκ τοῦ ὑποτιθεμένου ἐγκλήματος ζημίαι (§ 12-18).

Ἐάν ἐπράξα τὸ ἐγκλημα, δι' ὃ ὁ κατηγορὸς κατηγορεῖ ἐμοῦ, προηγουμένης θὰ ὑπελόγησα, ὡς ἀνὴρ δεινὸς—κατὰ τὴν γνώμην πάντων—ἀκριβῆς καὶ οὐδὲν πράττων ἄνευ περισκέψεως, τὴν ὠφέλειαν καὶ ζημίαν, ἣν ἐκ τοῦ ἐγκλήματος θὰ εἶχον· διότι πάντες οἱ ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα πράττουσιν οὐχὶ ἕνεκα ὑβρεως, ἀλλ' ἕνεκα κέρδους· διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς, ὦ βουλή, οὕτω πρέπει νὰ σκέπησθε καὶ οἱ ἀντίδικοι οὕτω νὰ κατηγορῶσιν ἀποδεικνύοντες, ποία ὠφέλεια θὰ ἐγίνετο εἰς τοὺς ἀδικήσαντας (§ 12-13). Ἀλλὰ νῦν ὁ μὲν κατηγορὸς δὲν δύναται νὰ ἀποδείξῃ τίνα ὠφέλειαν θὰ παρεῖχεν εἰς ἐμὲ ἢ ἐκρίζωσις τοῦ σικοῦ, ἐγὼ δὲ τοῦναντίον δύναμαι νὰ ἀποδείξω ὅτι πολλαὶ καὶ μέγισται ζημίαι θὰ ἦσαν εἰς ἐμὲ ἐπιχειροῦντα τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ σικοῦ, αἱ ἐξῆς (§ 14):

α) ἡ κατ' ἐμοῦ μὴνυσις ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες θὰ ἐγνώριζον τὸ ἐγκλημα ὡς διαπραχθέν, κατὰ τοὺς διυσχυρισμούς τοῦ κατηγοροῦ, ἐν ἡμέρᾳ (§ 15).

β) ἡ θέσις ἐμοῦ ἀπέναντι τῶν δούλων, οὓς ὡς συνειδότας τοιοῦτον ἔργον θὰ ἐθεώρουν τοῦ λοιποῦ ὡς δεσπότας (§ 16).

γ) ἡ μὴνυσις ἐκ μέρους τῶν πολλῶν μισθωτῶν τοῦ κτήματος, οἵτινες δὲν θὰ ἀπεσιώπων τὴν ἀπάνισιν σικοῦ ὡς διατρέχοντες καὶ αὐτοὶ τὸν κίνδυνον νὰ κατηγορηθῶσιν ἐν οἴφδηποτε χρόνῳ ὡς μέτοχοι τοῦ ἐγκλήματος (§ 17).

δ) ἡ μὴνυσις ἐκ μέρους τῶν γειτόνων, οἵτινες ὡς φιλοπερίεργοι καὶ ὡς ἀντίπαλοί μου ὄφειλον νὰ γνωρίζωσι τὸ ἐγκλημα (§ 18).

2. Ἡ ἔλλειψις μαρτύρων κατηγορίας (§ 19-23).

Ὁ κατηγορὸς ὄφειλε νὰ παράσχῃ ὡς μάρτυρας τοὺς ἀντίπαλους μου ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι εἶδε τὸ ἐγκλημα (§ 19)· ὡσαύτως κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐγκλήματος ἔπρεπε νὰ καλέσῃ τοὺς παρερχομένους, ἵνα κατορθώσῃ, ὅτι ἐπέζητει (§ 20-21). Ἐάν δὲ ἐφρόνει ὅτι οὗτοι ἕνεκα τῆς ἐπιτροπῆς μου καὶ τῶν χρημάτων δὲν θὰ προσήρχοντο ὡς μάρτυρες κατηγορίας, ἠδύνατο νὰ προσαγάγῃ ἕνα τῶν ἑννέα ἀρχόντων ἢ τινος τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος, ἵνα ἐπ' αὐτοφώρῳ με συλλάβωσιν. Οὐδὲν ὁμως τούτων ἐπράξεν, ἀλλὰ νομίζει ὅτι καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν μαρτύρων πρέπει νὰ θεωρηθῶ ἐγὼ ὑπεύθυνος (§ 22-23).

3. Διαγωγή τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὰς πολλὰς μορίας τὰς ἐπὶ τῶν ἄλλων κτημάτων του εὐρισκομένας καὶ τὸ ἀπίθανον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐγκλήματος (§ 24 — 29).

α) Ἐὰν ἐπεθύμουν νὰ ἐκκόψω μορίαν, εὐκολώτερον θὰ ἦτο νὰ ἐκκόψω μίαν τῶν πολλῶν μοριῶν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐπὶ τῶν ἄλλων κτημάτων μου· διότι ἡ τοιαύτη ἐκρίζωσις δὲν θὰ ἐγένετο φανερά ὡς τῶν μοριῶν πολλῶν οὐσῶν (§ 24). Ἀλλὰ ταύτας ἐπιμελέστατα διεφύλαξα, καθὼς ὑμεῖς, ὦ βουλή, γνωρίζετε (25—26). Πρὸς τούτοις προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ διαπράξω τὸ ἐγκλημα κατὰ τοὺς χρόνους τῶν τριάκοντα ἢ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας· διότι τότε ἐπεκράτει ἔκνομος κατὰστασις (§27).

β) Θὰ ἦμην ὁ ἀνοητότατος τῶν ἀνθρώπων, ἐν ᾧ οὐδὲν δένδρον ὑπῆρχεν, ἀλλὰ σηκὸς μόνον—κατὰ τὸν κατηγορον—, καὶ ὅπερ κύκλω περιβάλλουσιν οἰκίαι καὶ ὁδός, εἶναι ἄερχτον καὶ πανταχόθεν κάτωπτον (§ 28). Καὶ ὅμως, ἐν ᾧ ὑμεῖς οἱ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐλαιῶν ἔχοντες οὐδέποτε οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ζημίαν μοι ἐπεβάλετε, οὗτος, ὅστις οὐδένα λόγον ἔχει νὰ φροντίξῃ περὶ τούτου, κατηγορεῖ ἐμοῦ ὡς ἀφανίσαντος μορίαν (§ 29).

4. Διαγωγή τοῦ κατηγορουμένου ὡς πολίτου (§ 30 — 33).

Σὰς παρακαλῶ, ὦ βουλή, νὰ μὴ θεωρῆτε ἀξιόπιστους τοὺς λόγους τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἔχητε ὑπ' ὄψει τὰ εἰρημένα καὶ τὴν διαγωγὴν μου ὡς πολίτου. Ἐγὼ δηλ. πάσας τὰς πρὸς τὴν πόλιν ὑποχρεώσεις μου ἐξεπλήρωσα προθυμότερον ἢ ὅσον ὁ νόμος με ἠνάγκαζε (§ 30 - 31). Ἡ τοιαύτη δὲ διαγωγή μου δὲν συμφωνεῖ βεβαίως πρὸς τὴν κατηγορίαν τοῦ κατηγοροῦ, ὅτι δηλ. ἐγὼ χάριν ἀσημάντου κέρδους διέπραξα ἐγκλημα, ὅπερ καθίστη με εἰς κίνδυνον. Καὶ πρέπει, ὦ βουλή, προκειμένου περὶ μεγάλων τὰ μεγάλα νὰ λαμβάνητε ὡς ἀποδείξεις καὶ νὰ θεωρῆτε ἀξιόπιστον μᾶλλον πᾶν ὅ,τι πᾶσα ἡ πόλις μαρτυρεῖ ἢ ὅ,τι ὁ εἷς μόνος διισχυρίζεται (§ 32 — 33).

5. Ἀρνησις τοῦ κατηγοροῦ, ὅπως παραλάβῃ τοὺς θεράποντας τοῦ κατηγορουμένου πρὸς βάσανον (§ 34 — 37).

α) Ἐν ᾧ παρέδωκα τῷ κατηγορῶ πάντας τοὺς ἐμοὺς θεράποντας πρὸς βάσανον, οὗτος ἠρηγήθη τὴν πρόκλησίν μου ταύτην προφασίζόμενος ὅτι οὐδὲν τὸ ἀξιόπιστον ὑπάρχει ἐν τοῖς θεράπουσιν. Ἐγὼ ὅμως φρονῶ ὅτι οἱ θεράποντες, ἀφ' οὗ βασιανίζόμενοι μαρτυροῦσι πολλάκις καὶ καθ' ἑαυτῶν, πολὺ μᾶλλον ὀφεί-

λουσι νὰ μαρτυρήσωσι κατὰ τῶν ἑαυτῶν δεσποτῶν, πρὸς οὓς διάκεινται δυσμενέστατα ἐκ φύσεως (§ 34 — 35).

β) Καὶ ὁμοως, ἐὰν ἐγὼ ἠρνούμην νὰ παραδώσω τῷ Νικομάχῳ ἑξαιτοῦντι τοὺς ἐμούς θεράποντας, τοῦτο θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς σαφέστατη ἀπόδειξις τῆς ἐνοχῆς μου. Λοιπὸν καὶ τὴν ἤδη ἄρνησιν τούτου δίκαιον εἶναι νὰ θεωρήσῃτε ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἀδίκου κατ' ἐμοῦ κατηγορίας του τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ὁ κίνδυνος εἰς ἀμφοτέρους δὲν εἶναι ὁ αὐτός· διότι ἐγὼ μὲν οὐδὲ νὰ ἀπολογηθῶ θὰ ἠδυνάμην, καθ' ἣν περίπτωσιν οἱ θεράποντες κατέθετον ἐπιβαρυντικόν τι κατ' ἐμοῦ, αὐτὸς δὲ οὐδεμίαν ζημίαν θὰ ὑφίστατο, ἐὰν οἱ θεράποντες δὲν ἐμαρτύρουν πάνθ' ὅσα ἤθελε. Κατὰ ταῦτα οὗτος μᾶλλον ἔπρεπε νὰ παραλαμβάνῃ τοὺς θεράποντας ἢ ἐγὼ νὰ παραδίδω αὐτούς (§ 36 — 37).

6. Ἐλατήριον τῆς κατηγορίας.— Προθυμία τοῦ κατηγορουμένου ὅπως δικασθῆ καὶ ὑπόδειξις τῆς ἀθλίας καταστάσεως αὐτοῦ ἐν περιπτώσει καταδίκης (§ 38—41).

Δὲν πρέπει νὰ πιστεύητε, ὦ βουλή, εἰς τὸν κατήγορον, ὑπὲρ οὗ οὐδεὶς μαρτυρεῖ, ἀλλὰ δίκαιον εἶναι νὰ θεωρῆτε τοῦτον ὡς συκοφάντην (§ 38)· διότι οὗτος πεισθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν μου ἤγαγεν ἐμέ εἰς δίκην ἐλπίζων ὅτι θὰ λάβῃ χρήματα παρ' ἐμοῦ· ἀλλ' ἐγὼ ἔκρινα καλὸν νὰ ἐμφανισθῶ πρὸ ὑμῶν μὴ θελήσας νὰ ἀποφύγω τὴν δίκην δεκάζων τὸν συκοφάντην μηδὲ νὰ διαλλαχθῶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς μου, οἵτινες ἐπιπέμπουσι κατ' ἐμοῦ τοιοῦτους συκοφάντας, ὡς τὸν Νικ., οἷς ὑμεῖς δὲν πρέπει νὰ πιστεύητε (§ 39—40)· διότι θὰ εἶμαι ἀθλιώτατος πάντων, ἐὰν καταδικασθεὶς ἅπαις καὶ μόνος ἴδω τὸν οἶκον ἔρημον, τὴν μητέρα ἐνδεᾶ πάντων, ἐμαυτὸν δὲ ἐστερημένον τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ἧς πλειστάκις ἠγωνίσθην κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν (§ 41).

Γ. Ἐπίλογος (§ 42 — 43).

Ἀνακεφαλαίωσις τῶν ἀποδείξεων καὶ περιστάσεων, αἵτινες καθιστῶσι τὴν κατηγορίαν τοῦ κατηγόρου ἀβάσιμον.

Ἀπέδειξα ὑμῖν, ὦ βουλή, διὰ μαρτύρων καὶ τεκμηρίων ὅτι ἢ κατ' ἐμοῦ κατηγορία τοῦ κατηγόρου εἶναι ἀβάσιμος. Τοῦτο δ' ὑμεῖς ἔχοντες ὑπ' ὄψει πρέπει νὰ ἀποφασίσῃτε περὶ τοῦ πράγματος καὶ νὰ ζητήτε νὰ μάθῃτε παρὰ τοῦ κατηγόρου τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὗτος ἀπέφυγε νὰ με ἐλέγξῃ ἐπ' αὐτοφῶρῳ, νὰ παράσχῃ μάρτυρας καὶ νὰ δεχθῆ τοὺς ἐμούς θεράποντας πρὸς βάσανον.

II.

ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἐν Ἀθήναις πάντες οἱ ἄρχοντες, ὡς καὶ οἱ βουλευταί, πρὶν ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντά των, *ἐδοκιμάζοντο*, ἐξητάζοντο δηλ. ἂν ἦσαν γνήσιοι πολῖται, ἂν ἐξετέλεσαν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς, τοὺς γονεῖς, τοὺς πολίτας καὶ τὴν πολιτείαν καθήκοντα. Ἡ δοκιμασία τῶν μὲν βουλευτῶν καὶ τῶν ἑννέα ἀρχόντων ἐγένετο ἐν τῇ βουλῇ, τῶν δ' ἄλλων ἀρχόντων ἐν τινι δικαστηρίῳ ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν θεσμοθετῶν, οὔτινες ἦσαν καὶ οἱ εἰσαγωγεῖς τῆς δοκιμασίας· εἶχε δὲ τὸ δικαίωμα πᾶς πολίτης κατὰ τὴν δοκιμασίαν νὰ παρουσιασθῇ καὶ νὰ κατηγορήσῃ τοῦ ἐκλεχθέντος, οὗτος δὲ ν' ἀπολογηθῇ. Καὶ ἂν ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ ἐκλεχθεὶς οὐδὲν τῶν καθηκόντων του παρέβη, ὤμνουν οὗτος καὶ ἀνελάμβανε τὰ καθήκοντά του (*ἐδοκιμάζετο*), ἄλλως *ἀπεδοκιμάζετο* καὶ δὲν ἐγένετο ἄρχων ἢ βουλευτής.

Τοιαύτην δοκιμασίαν ἐπρόκειτο νὰ δοκιμασθῇ ὁ Μαντίθεος, ὁ ἐκ τοῦ δήμου Θεορικῆς τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς, ὅστις εἶχε κληρωθῆ βουλευτής· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας προσῆλθον πρὸ τῆς βουλῆς κατηγοροὶ τινες—ἄγνωστοι τὸ ὄνομα—οὔτινες κατηγορήσαν τοῦ Μαντιθέου, ὅτι οὗτος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν τριάκοντα ὑπῆρξεν ἐχθρὸς τῆς δημοκρατίας ὑπηρετήσας ἐν τοῖς ἱππεῦσιν πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀπαγγέλλει ὁ Μαντίθεος τὸν παρόντα λόγον, ὃν ὁ Λυσίας ἔγραψε χάριν αὐτοῦ.

Πότε ἀκριβῶς ἀπηγγέλθη ὁ λόγος δὲν γνωρίζομεν· τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι ἀπηγγέλθη μετὰ τὸ 394 π. Χ., διότι ὁ ἀγορεύων μετέσχε (§ 15) τῆς παρὰ τὴν Νεμέαν μάχης (394), οὐχὶ ὅμως καὶ πέρα τοῦ 389 π. Χ., διότι κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἐφρονεύθη ὁ Θρασύβουλος ἐν Ἀσπένδῳ τῆς Παμφυλίας, ἐν ᾧ ὁ Μαντίθεος μνημονεῖ αὐτοῦ (§ 15) ὡς ζῶντος ἔτι «*ὑστερος ἀνεχώρησα τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις δειλίαν ὠνειδικότος*», ἅπερ ἀδύνατον ἦτο νὰ λεχθῶσι, ἐὰν μὴ ἔζη ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ. Ὡστε ὁ λόγος ἀπηγγέλθη μεταξύ τοῦ 394 καὶ 389 π. Χ.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

§ 1 — 2.

εἰ μὴ συνήδειν . . . πολλὴν ἂν χάριν εἶχον = ἔαν δὲν ἐγνώριζον . . . θὰ ἐχρεώστον πολλὴν χάριν (πρβλ. προσίμιον τοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου λόγου § 1). — τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις = ὅτι οἱ κατήγοροι διανοοῦνται. — ἐκ παντὸς τρόπου = μὲ πάντα τρόπον. — ταύτης τῆς κατηγορίας, γενκ. τῆς αἰτίας. — τοῦτους εἶναι = ὅτι οἱ τοιοῦτοι εἶναι. — αὐτούς, δηλ. τοὺς ἀδίκως διαβεβλημένους. — εἰς ἔλεγχον . . . καταστῆναι = δοῦναι λόγον. — τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων = τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ βίῳ πεπραγμένων = τοῦ μέχρι τοῦδε βίου των. — οὔτω . . . πιστεύω = τόσῃν μεγάλῃν πεποιθήσιν ἔχω εἰς τὸν ἑαυτόν μου. — ἀηδῶς = δυσαρέστως. — τῶν πεπραγμένων = τῶν βεβιωμένων. — μεταμελήσειν αὐτῷ, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἐλπίζω = ὅτι αὐτὸς θὰ μετανοήσῃ. — βελτίω, ἐνταῦθα = καλόν· ὡς καὶ κατωτέρω (§ 3) τὸ συγκρ. χείρους = κακοῦς.

§ 3.

τοῦτο, δηλ. ὡς εὔνους εἰμί κτλ. — τοῖς καθεστηκόσι πράγ. = τῇ καθεστώσῃ πολιτείᾳ = εἰς τὸ παρὸν πολίτευμα, δηλ. τὴν δημοκρατίαν. — ἠνάγκασμαι = αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου ὑπόχρεων (καθ' ἣν περίπτωσιν ἀπειληθῆ ἄλλοις ἢ πολιτεία). — ὑμῖν, ἢ δτκ. συναπτεῖα τῷ «τῶν αὐτῶν». — μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἀξιῶ = νὰ μὴ ἔχω ἀκόμη καμμίαν ὠφέλειαν. — περὶ τὰ ἄλλα, περὶ τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον (περὶ οὗ πραγματεύεται ἐν § 10—12). — μετριῶς = κοσμίως, σωφρόνως. — βεβιωκῶς, χτγρμτ. μτχ. ἐκ τοῦ φαίνωμαι. — παρὰ τὴν δόξαν, δηλ. τοῦ πλήθους, ὅπερ κατὰ τὴν § 19 κρίνει ἐξ ὄψεως. — δέομαι, μετὰ τὸ ἀξιῶ ἀνακολούθως. — δοκιμάζειν = ἐπιδοκιμάζειν = νὰ μὲ ἐγκρίνητε βουλευτήν. — χείρους = κακοῦς (πρβλ. § 2 «βελτίω»).

§ 4—5.

οὐχ ἴππευον = δὲν ἤμην ἴππεύς. — τῆς... πολιτείας, δηλ. τῶν τριάκοντα κυρίως πολιτεία = τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. — γὰρ, διασαφητικὸς. — ἡμῶς, ὑπονοεῖ ἑαυτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν, περὶ οὗ ὁμιλεῖ ἐν § 10. — πρὸ τῆς ἐν Ἑλλ. συμφορᾶς, δηλ. τῆς πανωλεθρίας τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς (405). — ὡς = πρὸς. — Σάτυρον, βασιλέα τοῦ Πόντου, φίλον τοῦ πατρὸς τοῦ ῥήτορος. — δαιτησομένους = ἵνα διάγωμεν τὸν βίον· πιθανῶς ἐν Πόντῳ ὁ Μαντίθεος καὶ ὁ ἀδελφὸς του ἠσχολοῦντο περὶ τὴν ἐμπορίαν τοῦ σίτου, ὃν ἔπεμπον Ἀθήναζε· ὥστε δὲν ἐστάλησαν μόνον, ἵνα ἐκεῖ διάγωσιν ἀπλῶς τὸν βίον, ἀλλ' ἵνα λάβωσι καὶ πειρὰν τινα τῆς ἐμπορίας τοῦ σίτου. — τῶν τειχῶν καθαιρουμένων = ὅτε τὰ (μακρὰ) τεῖχη ἐκρημνίζοντο = κατὰ τὴν κατασκαφὴν τῶν μακρῶν τειχῶν. — ἐπεδημοῦμεν, τοῦ β. ἐπιδημῶ = εἶμαι ἐν τῇ πατρίδι τὸ ἀντίθετον ἀποδημῶ = εἶμαι ἐν τῇ ξένη. — μεθισταμένης τῆς πολιτείας = ὅτε τὸ πολίτευμα μετεβάλλετο = κατὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος. — ἦλθομεν = ἐπανήλθομεν. Οἱ ἀδελφοὶ ἐπανήλθον εἰς Ἀθήνας ἴσως ὡς πληροφορηθέντες τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς των, τὸν ἐπισυμβάντα πιθανῶς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς. — τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, ἀντί: τοὺς ἐν Φυλῇ ἀπὸ Φυλῆς· ἐννοοῦνται οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον φυγάδες· Φυλὴ δὲ φρούριον ὄχυρον ἐπὶ τῆς Πάρνηθος εἰς τὰ μεθόρια Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. — πένθ' ἡμέραις, δτκ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ πρότερον. — καίτοι = καὶ τῇ ἀληθείᾳ. — εἰκὸς = φυσικόν. — εἰς τοιοῦτον καιρὸν = εἰς τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν (δηλ. τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξ ἄστεως καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς). — ἀφιγμένους = ἀφ' οὗ εἶχομεν φθάσει. — τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, δηλ. τῶν κινδύνων, οὓς διέτρεχον οἱ τριάκοντα παρὰ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς καὶ οὓς ὄφειλον νὰ ὑποστῶσι μόνον αὐτοί, διότι αὐτοὶ καὶ ἐξεδίωξαν τοὺς δημοκρατικούς. — ἐκεῖνοι, δηλ. οἱ τριάκοντα. — φαίνονται = εἶναι φανεροί. — ἔχοντες = ὅτι εἶχον. — τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι = εἰς τοὺς ἀθήρους (δηλ. ἀπέναντι τοῦ δήμου). — τῆς πολιτείας, δηλ. τῆς ἐγγραφῆς ἐν τῇ καταλόγῳ τῶν τρισχιλίων. — μᾶλλον, ἐνταῦθα = τούναντίον. — ἠτίμαζον = ἐστέρουσαν τῆς πολιτείας· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μεταδιδόναι τῆς πολι-

τείας. — τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δ. = ἐκείνους, οἵτινες μετ' αὐτῶν (τῶν 30) κατήργησαν τὴν δημοκρατίαν. Ἐννοεῖ τὸν Θηραμένην καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ.

§ 6—7.

ἐκ τοῦ σανιδίου, ἐπὶ τούτου διὰ γύψου λελευκασμένου εἶχον ἐγγράφει οἱ 30 τὰ ὀνόματα τῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ὑπηρετησάντων ὡς ἵππέων· ἐν τούτῳ τῷ σανιδίῳ ἦτο ἐγγεγραμμένον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μαντιθέου· τὴν ἐγγραφήν δ' αὐτὴν ἔφερον οἱ κατήγοροι τοῦ Μαντ. ὡς ἀπόδειξιν ὅτι οὗτος ἐχρημάτισεν ὡς ἵππεύς. — εὐήθεις = μωρόν. — ἐν τούτῳ, δηλ. τῷ σανιδίῳ. — ἵππεύειν = ὅτι ἵππευον. — ἐκεῖνος, καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ ἔλεγχος ἀντί: ἐκεῖνο (δηλ. τὸ ἐπόμενον). — μέγιστος ἔλεγχος = μέγιστη ἀπόδειξις (δηλ. τοῦ ἂν ὑπῆρξα ἵππεδς ἢ ὄχι). — γάρ, διασαφητικός. — κατήλιθετε = ἐπανήλιθετε (δηλ. ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα). — τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν = ν' ἀναφέρωσιν (εἰς ὑμᾶς) οἱ φύλαρχοι, δηλ. νὰ συντάξωσι τὸν κατάλογον τῶν ἐπὶ τῶν 30 ἵππευσάντων καὶ νὰ παραδώσωσιν αὐτὸν εἰς ὑμᾶς. Οἱ φύλαρχοι (10 τὸν ἀριθμόν, εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς) ἦσαν ὑποστράτηγοι τῶν ἵππέων. — τὰς καταστάσεις = τὰς ἐπιχορηγήσεις (δηλ. τὸ χρηματικὸν ποσόν, ὃ ἐλάμβανον οἱ ἵππεῖς ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἐγγραφήν των εἰς τὴν τάξιν τῶν ἵππέων). — ἀναπράξτε = εἰσπράξτε. Ἡ κατάστασις συνήθως δὲν ἐπεστρέφετο· νῦν ὁμως ἀπεφασίσθη νὰ ἐπιστραφῇ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἵππέων. — ἀπενεχθέντα = ὅτι ἀνεφέρθη. — παραδοθέντα, πρὸς ἀπόδοσιν τῆς καταστάσεως. — τοῖς συνδίκουσι, οὗτοι εἶχον κατασταθῆ πρὸς κανονισμόν τῶν ἀξιώσεων τῶν ἀδικηθέντων ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν· εἰς αὐτοὺς ἀνετέθη καὶ ἡ εἰσπραξις τῶν καταστάσεων ἐπὶ τῇ βράσει τῶν ὑπὸ τῶν φυλάρχων συνταχθέντων καταλόγων. — τοῦτο, δηλ. ὅτι ἀναγκαῖον κτλ. — τοὺς ἔχοντας τὰς κατ. = τοὺς ἵππεύσαντας. — αὐτοῖς ζημιοῦσθαι, ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον ἦν = ἦτο ἀνάγκη αὐτοῖς (οἱ φύλαρχοι) νὰ ζημιώωνται, δηλ. νὰ πληρώνωσιν αὐτοὶ ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τὸ ἐλλείπον. — ἐκείνοις τοῖς γράμμασι = ἐκείνοις τοῖς καταλόγοις (οἵτινες δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ παραποιεθῶσι). — τούτοις = τούτῳ, δηλ. τῷ σανιδίῳ (οὗ βεβαίως ἀντίγραφον θὰ εἶχε πρὸ αὐτοῦ ὁ ἀγορεύων)· καὶ κατωτέρω ἐκ τοῦ-

των=ἐκ τούτου.—ῥάδιον ἦν, διότι τὸ σανίδιον πιθανῶς ἦτο ἐκτεθειμένον δημοσίᾳ.—ἀναγκαῖον, διότι ἄλλως θὰ ἐζημιώνοντο αὐτοὶ οἱ φύλαρχοι.—ῥάδιον... ἐξαλειφθῆναι, εὐκολος ἦτο οὐ μόνον ἢ ἐξάλειψις, ἀλλὰ καὶ ἡ συγχρόνως ἀντικατάστασις τοῦ ἐξαλειφθέντος ὀνόματος δι' ὀνόματος ἄλλου.—ἐν ἐκείνοις=ἐντὸς ἐκείνων, δηλ. τῶν καταλόγων τῶν φυλάρχων.

§ 8.

ἵππευσα=ἐχρημάτισα ἵππεύς.—οὐκ ἂν ἦν ἕξαρος, δηλ. τοῦτο (τὸ ἵππεῦσαι)=δὲν θὰ ἤρνούμην τοῦτο.—ὡς δεινόν τι πεποικῶς=ὡς ἐὰν εἶχον κάμει δεινόν τι.—ἤξιουν, νοητέος ὁ ἄν.—ἀποδείξας=εἰ ἀπέδειξα=ἐὰν ἤθελον ἀποδείξει.—δοκιμάζεσθαι, ἐκ τοῦ ἤξιουν (ἄν).—ταύτη τῇ γν. χρ.=ὅτι ἔχετε ταύτην τὴν γνώμην (δηλ. ὅτι τὸ ἵππεύειν δὲν ἦτο ἀμάρτημα, ἐὰν μηδεὶς τῶν πολιτῶν ὑπὸ τοῦ ἵππεύσαντος ἔπαθε κακόν τι).—βουλευόντας... κεχειροτ., μτχ. κτηγρμτ. ἐκ τοῦ ὄρω=ὅτι εἶναι βουλευταί... ὅτι διὰ χειροτονίας ἔχουσιν ἐκλεχθῆ.—ἱπάρχους, πάντων τῶν ἵππέων πρόσταξαντο δύο ἱππαρχοί, εἰς οὓς ὑπήγοντο οἱ δέκα φύλαρχοι. Τρόπος τῆς ἐκλογῆς τῶν ἱπάρχων, ὡς καὶ τῶν στρατηγῶν, ἦτο ἡ χειροτονία, ἐν ᾗ τῶν βουλευτῶν ἢ κλήρωσις.—μηδὲν δι' ἄλλο=διὰ μηδὲν ἄλλο.—ταύτην... τὴν ἀπολογίαν, τὴν περὶ τοῦ ἵππεύειν ἢ ἔννοια: ἐὰν ἐπιμένω ἐν τῇ ἀπολογίᾳ μου εἰς τὴν περὶ τοῦ ἵππεύειν κατηγορίαν, πράττω τοῦτο, οὐχὶ διότι αὕτη ἡ κατηγορία ἔχει ἀνάγκην ἀπολογίας, ἀλλὰ μόνον ἵνα ἐλέγξω τὴν ἀναίδειαν τῶν κατηγορῶν.—ὅτι=διότι.—μου καταψεύσασθαι=να εἴπωσι ψεῦδη κατ' ἐμοῦ.—ἀνάβηθι, ἀποτείνεται πρὸς τοὺς μάρτυρας: οἱ μάρτυρες ἀνέβαινον ἐπὶ τινος ποδίου κειμένου πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ῥήτορος.—μοι=πρὸς χάριν μου.—μαρτύρησον, περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐπανόδου μου (§ 4): διότι τὰ λοιπὰ εἶναι ἐν μέρει μὲν ἐπακολουθήματα τῆς πράξεως ταύτης, ἐν μέρει δὲ γενικῶς γνωστά, ὡς τὰ ἀφορῶντα τὸ σανίδιον.

§ 9.

αἰτίας=κατηγορίας.—ὅ τι=διατί.—ἀγῶσι, δηλ. τοῖς δικαστικοῖς.—τῶν κατηγορημένων=τῶν κατηγοριῶν.—παντὸς τοῦ

βίου λ. διδόναι, διότι ἐν τῇ δοκιμασίᾳ δὲν ἀπεφασίζετο περὶ ὀρι-
σμένου τινὸς ἐγκλήματος, ἀλλὰ περὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς, τὴν οἰκο-
* γένειαν καὶ πολιτείαν διαγωγῆς τοῦ δοκιμαζομένου.—δέομαι . . . ,
ἢ § αὕτη ἀντικαθιστᾷ τὸ προσίμιον τοῦ ἐπομένου μέρους τοῦ λόγου·
ἢ παράκλησις δὲ πρὸς εὐμενῆ ἀκρόασιν εἶναι συνήθης ἐν τῷ προσι-
μίῳ, ὡς καὶ ἡ διαβεβαίωσις τῶν ῥητόρων, ὅτι θὰ ὀμιλήσωσι συντο-
μώτατα.—ὡς ἂν δ. διὰ βραχυτάτων (= ἔσον τὸ δυνατόν συντομώ-
τατα), προδιόρθωσις· διὰ ταύτης ὁ ῥήτωρ προλαμβάνων διορθοῖ τὸ
δυνάμενον νὰ κάμῃ κακὴν ἐντύπωσιν ὡς μακρὸν καὶ ἐκτενές.

§ 10.

γάρ, διασαφητικός. — οὐ πολλῆς = ὀλίγης. — καταλειφθείσης,
μτχ. ἐνδικ. = εἰ καὶ κατελείφθη. — τὰς τοῦ πατρός, αἱ συμφο-
ραὶ τοῦ πατρός ἦσαν συνέπειαι πολιτικῶν λόγων· διότι ἡ οἰκο-
γένεια τοῦ Μαντιθέου διὰ τὰ ἀριστοκρατικά της φρονήματα δὲν
εἶχε τὴν εὐνοίαν τοῦ δήμου. — τὰς τῆς πόλεως, συμφοραὶ τῆς
πόλεως δὲν εἶναι μόνη ἢ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς, περὶ ἧς εἶπεν ἐν
§ 4, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι, αἵτινες καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀναγκάζομένους
νὰ μάχωνται καθίστασαν πενεστέρους. — ἐξέδωκα = ὑπᾶνδρουσα·
ὁ ἀδελφὸς ὄφειλε κατὰ νόμον ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀδελφὴν ἢ
τὰς ἀδελφάς, ἐπειδὴ οἱ υἱοὶ μόνοι ἐκκληρονόμουν. — ἐπιδοῦς =
δοῦς ὡς προῖκα. — πρὸς τὸν ἀδελφόν . . . ἐνεμιάμην, δηλ. τὴν
οὐσίαν = μετὸν ἀδελφόν μου δ' οὕτως διένειμα τὴν περιουσίαν.
— πλέον = περισσότερο μέρος. — ἐμοῦ τῶν πατρώων, ἀμφοτέραι
αἱ γνκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ πλέον· ἢ α' συγκριτικῆ, ἢ β' διαιρητικῆ.
— ὥστε μηδ. . . ἔγκλημα γενέσθαι = ὥστε οὐδέποτε ἕως τώρα νὰ
ὑπάρξῃ οὐδὲ ἐκ μέρους ἑνὸς παράπονόν τι κατ' ἐμοῦ = ὥστε οὐδέ-
ποτε ἕως τώρα οὐδὲ εἰς νὰ παραπονεθῆ κατ' ἐμοῦ.

§ 11—12.

τὰ ἴδια . . . διόκηκα, κατ' ἔννοιαν = τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ ἰδιωτι-
κός μου βίος. — περὶ δὲ τῶν κοινῶν = ὡς πρὸς δὲ τὰ κοινὰ (= τὰ
δημόσια). — ἐπιεικείας = εὐπρεποῦς συμπεριφορᾶς· τὴν εὐπρεπῆ
συμπεριφορὰν ὑπολογίζει ὁ ἀγορεύων ἐν τοῖς κοινοῖς, καθόσον ὁ
ἠθικὸς ἰδιωτικὸς βίος παρεῖχεν ἐγγύησιν καὶ διὰ τὸν δημόσιον.

— περὶ κύβους, οὓς τότε ἔπαιζον μὲ χρήματα οἱ νέοι λαμπρῶν οἰκογενειῶν. — ὄψεσθε, ἐὰν σεῖς θελήσητε νὰ ἐξετάσητε. — μοι διαφόρους ὄντας = μισοῦντάς με. — λογοποιοῦντας = πλάττοντας, διαδίδοντας λόγους (ψευδεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ). — ἐπεθυμοῦμεν, δηλ. αὐτοὶ τε (οἱ ἄσωτοι νέοι) καὶ ἐγώ. — τοιαύτην γνώμην, δηλ. ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἀνάξιος διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα. — δίκην = ἰδιωτικὴν δίκην· ἀναφέρει δ' ἐνταῦθα ἰδιωτικὴν δίκην, ἂν καὶ ὀμιλεῖ περὶ τῶν κοινῶν, διότι αἱ ἰδιωτικαὶ δίκαι στενωῶς συνεδέοντο μετὰ τοῦ δημοσίου βίου τῶν πολιτῶν. — αἰσχρὰν = ἄτιμον (οἷα θὰ ἦτο ἢ διὰ σφετερισμὸν τῆς προικὸς τῶν ἀδελφῶν ἢ ἢ διὰ σφετερισμὸν τῆς περιουσίας τοῦ ἀδελφοῦ κλπ). — γραφὴν = δημοσίαν δίκην (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 50). — εἰσαγγελίαν, αὕτη ἀνεφέρετο εἰς καταμήνυσιν ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ ἄλλοις μεγάλοις ἐγκλήμασι βλάπτουσι τὴν πολιτείαν. — γεγενημένην, δηλ. πρὸς ἐμέ.

§ 13.

πρὸς... τὰς στρατείας = ὡς πρὸς τὰς ἐκστρατείας. — πρῶτον μὲν, ἢ ἀντίθεσις κατωτέρω ἐν § 15 «μετὰ ταῦτα τοίνυν». — γάρ, διασαφητικὸς. — τὴν συμμαχίαν... πρὸς Β., αὕτη ἐγένετο τῷ 395. — Ἄλιαρτον, πόλιν ἐν Βοιωτίᾳ· εἰς ταύτην ἔσπευσαν οἱ Ἄθηναῖοι ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον πρὸς βοήθειαν τῶν Θηβαίων, μεθ' ὧν εἶχον συμμαχήσει πρὸς πόλεμον κατὰ τῶν Λακεδ. — ἔδει = ἦτο ἀνάγκη. — Ὀρθοβούλου, οὗτος ἦτο φύλαρχος τῆς φυλῆς τοῦ Μαντιθέου, δηλ. τῆς Ἀκαμαντίδος· ὡς τοιοῦτος εἶχε τὸν κατάλογον τῶν στρατευσίων ἐπὶ τῆς φυλῆς του. — κατειλεγμένος, ἐνδτικ. μετχ. = ἐν ᾧ ἤμην ἐγγεγραμμένος. — ἱππεύειν, καθαρῶς τελικ. ἀπρμφ. = ἵνα ἱππεύω. — ἀσφάλειαν εἶναι ἂν, διότι τὸ ἱππικὸν τῶν Λακ. δὲν ἦτο ἄξιον λόγου καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ ἱππικὸν τῶν Ἀθην. οὐδένα διέτρεχε κίνδυνον. — τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον, διότι ἡ φάλαγξ τῶν Λακ., πρὸς ἣν θὰ ἐπολέμουν οἱ ὑπὸ τὸν Θρασ. ὀπλίται, ἦτο ἰσχυρά. — ἠγουμένους, ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν πρὸς τὸ νομίζοντας καὶ ἐτέθη χάριν τοῦ ἰσοκώλου. — ἐτέρων... ἀδοκιμάστων = ἐν ᾧ ἄλλοι κατετάχθησαν εἰς τὸ ἱππικὸν ἄνευ (προηγούμενης) δοκιμασίας. Πρὸ τοῦ καταταχθῆναι εἰς τὸ ἱππικὸν ἐδοκιμάζετο προηγουμένως, ἂν ἦτο ἱκανὸς κατὰ τὸ σῶμα καὶ ἂν

ἐγνώριζε νὰ μεταχειρίζεται ἵππους. — προσελθῶν, δηλ. ἐν Ἀθήναις πρὸ τῆς ἐκστρατείας. — ἔφην = ἐκέλευον. — ἐκ τοῦ καταλόγου, δηλ. τῶν ἱππέων. — ἠγούμενος, μτχ. αἰτλγκ. — τοῦ πλήθους, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς αὐτὸν ὡς ἱππέα. — ἄδειαν = ἀσφάλειαν. — παρασκευάσαντα = ἀφ' οὗ παρασκευάσω.

§ 14.

συλλεγέντων . . . τῶν δημοτῶν = ὅτε συνηθροίσθησαν οἱ συνδημόται (πρὸ τοῦ δημάρχου πρὸς ἐπιθεώρησιν). Ἐνταῦθα ἐννοοῦνται οἱ δημόται τοῦ δήμου Θορικοῦ, εἰς ὃν ἀνήκε καὶ ὁ Μαντίθεος. Οἱ δημόται ἐκάστου δήμου ὁμοῦ ἐστρατεύοντο, τοὺς δὲ καταλόγους τῶν ὑποχρεουμένων πρὸς στρατείαν δημοτῶν κατέγραφον οἱ δήμαρχοι. — τῆς ἐξόδου = τῆς ἐκστρατείας (δηλ. τῆς εἰς Ἀλιάρτον). — εἰδῶς, μτχ. αἰτλγκ. — ὄντας, μτχ. κατγρμ., ὡς καὶ ἡ κατωτέρω ἀποροῦντας ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ εἰδῶς. — προθύμους, δηλ. πρὸς τὸν πόλεμον. — ἐφοδίων = τῶν κατὰ τὴν πορείαν ἐξόδων διατροφῆς. Ἡ πολιτεία παρεῖχεν εἰς ἕκαστον τῶν στρατευομένων καθ' ἐκάστην δύο ὄβολους μισθὸν καὶ δύο σιτηρέσιον· ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἐπῆρκον εἰς ἀπόρους πολίτας· διὰ τοῦτο οὗτοι ἐτύγχανον χρηματικῆς βοήθειας παρ' εὐπόρων συνδημοτῶν των. — τοὺς ἔχοντας = τοὺς εὐπόρους· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ: «τοῖς ἀπόροις διακειμένοις» = τοῖς ἀπόροις. — δυοῖν ἀνδροῖν, δτκ. πτώσεως. — ἑκατέρῳ, προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν εἰς τὸ «δυοῖν ἀνδροῖν». — οὐχ. . . ὡς κεκτημένους = ὅχι διότι εἶχον πολλά. — ἀνάβητε, δηλ. ὑμεῖς, οἱ δύο συνδημόται, οἵτινες παρ' ἐμοῦ ἐτύχετε χρηματικῆς βοήθειας.

§ 15.

μετὰ ταῦτα τοίνυν, δηλ. τῷ 394· ἀντιτίθεται τῷ ἐν § 10 «πρῶτον μὲν». — εἰς Κόρινθον = εἰς τὴν χώραν τῆς Κορίνθου. — ἐξόδου γενομένης = ὅτε ἐγένετο ἐκστρατεία. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τοῖς συμμάχοις (Κορινθίοις, Θηβαίοις, Ἀργεῖοις κλπ., συνησπισμένοις κατὰ τῶν Λακεδ.) 6000 ὀπλίτας καὶ 600 ἱππεῖς ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Θρασυβούλου. Κατὰ τὴν μάχην δὲ τὴν συγκροτηθεῖσαν παρὰ τὴν Νεμέαν (τῷ 394) ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Λακ.

οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπέστησαν μεγάλας ἀπωλείας. — πάντων προειδόντων = ὅτε πάντες προεγνώριζον. — ὅτι δεήσει κινδυνεύειν, διότι οἱ Λακ. καὶ οἱ σύμμαχοί των, πρὸς οὓς θὰ ἐπολέμουν οἱ Ἀθ., ἦσαν ἰσχυρότεροι. — ἑτέρων ἀναδυομένων = ἐν ᾧ ἄλλοι ἐζήτουν νὰ ὀπισθοχωρήσωσι, ν' ἀποσύρωνται τῆς μάχης. — τῆς πρώτης (δηλ. τάξεως) τεταγμένος = τεταγμένος ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ. — τῆς ἡμετέρας φυλῆς, δηλ. τῆς Ἀχαμαντίδος. — δυστυχησάσης (= ἡττηθείσης) . . . ἀποθανόντων, ἐνδτκ. μτχ. — τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς = τοῦ ὑπερηφάνου (τοῦ μεγαλοσχήμου) Στειριῶς ἐννοεῖται ἐνταῦθα ὁ Θρασύβουλος ὁ ἐκ τοῦ δήμου Στειρίας τῆς Πανδιονίδος φυλῆς, ὁ καταλύσας τὴν ἀρχὴν τῶν τριάκοντα καὶ ἀποκαταστήσας τὴν δημοκρατίαν τῷ 403· τούτῳ ἀποδίδει εἰρωνικῶς πὺς ὁ ῥήτωρ τὸ ἐπίθετον σεμνός. — τοῦ πᾶσιν ἀνθ. . . ἀνειδικότος = ὅστις ἔχει δνειδίσει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους διὰ δειλίαν (πρὸς δικαιολογίαν τῆς ἀποτυχίας του)· εἰρωνικῶς λέγεται καὶ τοῦτο.

§ 16.

καὶ οὐ πολ. ἡμ. ὕστερ. μ. ταῦτα, πλεονασμὸς = ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ταῦτα. — ἐν Κορίνθῳ (= ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Κορίνθου) . . . κατειλημμένων, οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι (Κορίνθιοι, Θηβαῖοι, Ἀθηναῖοι κλπ.) εἶχον καταλάβει ὄχυράς θέσεις ἐν τῷ Ἴσθμῳ, ἵνα ἐμποδίσωσι τοὺς Λακεδαιμ. νὰ διαβῶσι διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ καὶ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ ἐκ τῆς Ἀσίας ἀνακληθέντος καὶ ἤδη προχωροῦντος κατὰ τῆς Βοιωτίας Ἀγησιλάου. — ὥστε . . . παριέναι = ὥστε νὰ μὴ δύνανται οἱ πολέμοι (δηλ. οἱ ὑπὸ τὸν Ἀριστόδημον Λακ.) νὰ διέρχωνται. — Ἀγησιλάου, τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης. — ἐμβάλοντος, ἢ μτχ. αἴτη, ὡς καὶ ἡ προηγούμενη κατειλημμένων, προσδιορίζουσι αἰτιολογ. τὴν χροικ. μτχ. ψηφισαμένων. — τῶν ἀρχόντων = τῶν στρατηγῶν. — ἀποχωρίσαι = ν' ἀποσπάσωσι (δηλ. ἀπὸ τοῦ λοιποῦ στρατοπέδου, ὅπερ ἐν τοῖς κατειλημμένοις χωρίοις ἠδύνατο νὰ ἐλαττωθῇ ἄνευ κινδύνου). — τάξεις, ἐνταῦθα = φυλάς· ὡς καὶ κατωτέρω τάξιν = φυλὴν. — αἵτινες βοηθήσουσι = ἵνα αὐταὶ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν (τῶν ἐν Βοιωτίᾳ συμμάχων, οἵτινες ἔμελλον ν' ἀγωνισθῶσι κατὰ τοῦ Ἀγησιλάου). — φοβουμένων, μτχ. ἐνδοτικῆ. — εἰκότως (= ἐυλό-

γως).... δεινόν.... ἵεναι, σκωπτική παρατήρησις τοῦ Μαντιθέου, ἵνα οὗτος ἐξάρῃ ἔτι μᾶλλον τὴν ἑαυτοῦ γενναϊότητα.— ἀγαπητῶς (=μόγισ), συναπτέον τῷ σεφωσμένους (δηλ. ἡμᾶς)—ἐν ᾧ μόλις καὶ μετὰ βίας (=μετὰ πόνου καὶ μόχθου) ἡμεῖς εἴχομεν σωθῆ.— ὀλίγω πρότερον, δηλ. κατὰ τὴν γενομένην παρὰ τὴν Νεμέαν μάχην.— τὸν ταξίαρχον=τὸν ταξίαρχον τῆς φυλῆς μου. Ὁ ταξίαρχος, ἐννοεῖται, ὄφειλε μόνον ν' ἀναγγεῖλῃ τοῖς στρατηγοῖς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆν τοῦ Μαντιθ., ἐκεῖνοι δὲ θὰ ἀπεφάσιζον. Οἱ ταξίαρχοι ἦσαν 10, εἰς ἐξ ἐκάστης φυλῆς, ἡγούμενος ἕκαστος τῶν ὅπλιτων τῆς φυλῆς του· ἦσαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν.— ἀκληρωτὶ = ἄνευ κλήρου· διότι ἐν ἐπικινδύνοις ἐπιχειρήσασιν αἱ φυλαί, αἵτινες ἔπρεπε νὰ ἐκστρατεύσωσιν, ὠρίζοντο διὰ κλήρου.— τὴν ἡμετέραν τ. πέμπειν, ἡ ἐπιθυμία αὕτη τοῦ Μ. δὲν ἐξεπληρώθη, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι οὗτος δὲν μετέσχε τῆς ἐν Κορωνείᾳ μάχης.

§ 17.

τοῖς... ἀξιούσι=κατὰ τῶν ἐχόντων ἀξιώσεις.— τὰ τῆς πόλεως... πράττειν=νὰ κατέχωσι δημόσια ἀξιώματα (ἔν κατὰ τὴν δοκιμασίαν ἀπεκλείοντο διὰ δειλίαν).— ἀποδιδράσκει, μτχ.— οὐκ ἄν... ἔχοιεν = δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι.— τὴν γνώμην ταύτην, ὅτι δηλ. ἀξιώ πράττειν τὰ τῆς πόλεως καὶ ἀποδιδράσκω ἐκ τῶν κινδύνων.— τὰ πρατόμενα, δηλ. ὑπὸ τῶν ἀρχόντων.— κινδυνεύειν ἐτόλμων = ἀφόβως ἐπεζήτουν τὸν κίνδυνον (πρβλ. § 13, § 15-16).— οὐχ ὡς... ἡγούμενος = ὅχι διότι ἐνόμιζον.— οὐ δεινόν... εἶναι Λακ. μ.=ὅτι ἀκίνδυνον εἶναι νὰ πολεμῶ πρὸς τοὺς Λακεδ.— ἵνα... τυγχάνοιμι = ἵνα τυγχάνω.— διὰ ταῦτα = ἕνεκα τούτων, δηλ. τῶν εἰρημένων πράξεων μου.— ἀπάντων τῶν δικαίων, ὡς ἐν τῇ προκειμένη περιπτώσει τῆς ἐπιδοκιμασίας μου ὡς βουλευτοῦ.— ἀνάβητε, δηλ. ὑμεῖς, οἱ μετ' ἐμοῦ συνεκστρατεύσαντες.— τούτων, δηλ. τῶν εἰρημένων ἐν § 15 — 16.

§ 18—19.

τῶν... ἄλλων στρατ. καὶ φρουρῶν, τῶν μετὰ τὸ 394 π. Χ. Φρουραὶ δὲ ἐνταῦθα = φυλακαὶ ἰσχυρῶν χωρίων.— ἀπελείφθη

= ἔμεινα ὀπίσω. — πώποτε = ποτὲ ἕως τώρα. — πάντα τὸν χρόνον, ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ διατετέλεκα. — τὰς ἐξόδους ποιούμενος = ἐξιὼν = ἐκστρατεύων· ἡ μτχ. αὕτη, ὡς καὶ ἡ κατωτέρω ἀναχωρῶν, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ διατετέλεκα = διαρκῶς ἔχω ἐκστρατεύσει... διαρκῶς ἔχω ἀποχωρήσει. — κοσμίως, πρβλ. § 11. — ἐκ τῶν τοιούτων, τῶν ἀνωτέρω δηλ. περιγραφέντων τρόπων τοῦ Μαντιθέου. — σκοπεῖν = νὰ κρίνῃ τις. — εἴ τις κομᾶ = ἐάν τις ἔχῃ μακρὰν κόμην· τοιαύτην ἔτρεφεν ὁ Μαντίθεος, ὡς καὶ οἱ ἱππεῖς, μιμούμενοι τὴν συνήθειαν τῶν Λακῶνων. — διὰ τοῦτο, δηλ. τὸ κομᾶν. — ἐπιτηδεύματα = συνήθειαι, κλίσεις. — ἐκ τῶν... ἐθελόντων = παρὰ τῶν ἐθελόντων. — ἀπ' ὄψεως = ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. — μικρὸν διαλεγόμενοι = ἐν ᾧ σιγὰ ὀμιλοῦσι· τὸ ἐναντίον (δηλ. τὸ μεγάλη φωνῇ λαλεῖν) ἐθεωρεῖτο ἀγενές. — καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι = καὶ ἐν ᾧ εὐπρεπῶς ἐνδύονται· λέγει τοῦτο ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Λακωνιστάς, οἵτινες ἐνεδύοντο ἀμελῶς. Ρυπαρὸς τρίθων, σανδάλια ἀπλᾶ καὶ βακτηρία ἦσαν τὰ κυριώτερα τῆς ἐνδυμασίας τῶν. — τῶν τοιούτων, δηλ. τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδείξεων. — πολλὰ... ὅ μᾶς εἰσιν εἰργασμένοι, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. σύνταξις τοῦ ἐργάζεσθαι.

§ 20 — 21.

τινων... ἀχθομένων μοι = ὅτι τινὲς ἀγανακτοῦσι κατ' ἐμοῦ· ἡ μτχ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἠσθόμην = ἐνόησα, παρετήρησα. — ὅτι = διότι. — νεώτερος ὢν = ἐν ᾧ ἤμην πολὺ νέος. Πρὸ τοῦ 20 ἔτους σπηνίως ἐπετρέπετο Ἀθηναῖφ νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὸν δῆμον. — ἐν τῷ δήμῳ = ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. — ὑπὲρ τῶν ἑμαυτοῦ πραγμάτων = ὑπὲρ τῶν ἰδικῶν μου ὑποθέσεων· ἴσως μετὰ τὰς συμφορὰς (§ 10) τοῦ πατρός του ἠπειλήθη διὰ δημεύσεως ἢ περιουσία καὶ ἠναγκάσθη ὁ Μ. νὰ δημηγορήσῃ, ὅπως σώσῃ αὐτήν. — καὶ ἑμαυτῷ δοκῶ = καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος φρονῶ. — φιλοτ. διατεθῆναι τοῦ δέοντος = ὅτι διετέθην μὲ περισσοτέραν φιλοτιμίαν παρ' ὅσον ἦτο ἀνάγκη. — ἅμα μὲν... ἅμα δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν, ἀφ' ἑτέρου δέ. — τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος ὅτι = ἐνθυμούμενος (= διότι ἀνελογιζόμεν) ὅτι οἱ πρόγονοι. — οὐδέν, ἐπίρ. — τὰ τῆς πόλεως πράττοντες = μετέχοντες τοῦ δημοσίου βίου = ἀσχολούμενοι περὶ τὰ πολιτικά.

— ὄρων, αἰτλγκ. μτχ. — τοὺς τοιοῦτους μόνους, δηλ. τοὺς λέγειν ἐν τῷ δήμῳ ἐπιχειροῦντας. — ἀξιόους τινός, δηλ. ἀρχῆς ἢ ἄλλου σπουδαίου ἀξιώματος. — ὄρων = εἰ ὄραφι. — τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη = τίς δὲν ἤθελε παρακινήθῃ. — τί ἂν... ἄχθοισθε = πῶς ἠθέλετε ἀγανακτεῖ. — οὐ γὰρ ἕτεροι... ὑμεῖς, ἡ ἔννοια: σεῖς αὐτοὶ διὰ τοῦ τρόπου σας (τοὺς τοιοῦτους... εἶναι) παρακινεῖτέ τινας ν' ἀναμιχθῶσι προῶρως καὶ ἴσως λίαν προθύμως εἰς τὰ πολιτικά· πῶς λοιπὸν θὰ ἠδύνασθε δικαίως νὰ κρίνητε δυσμενῶς περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ἀφ' οὗ σεῖς εἰσθε κριταὶ τούτου, τοῦ ὁποίου σεῖς αὐτοὶ εἰσθε αἷτιοι; Τοῦτο θὰ ἐγένετο, ἐὰν ἄλλοι — καὶ ὄχι σεῖς — ἔκρινον τούτους. — Ὁ Μαντίθεος καταστρέφει — ὡς ἤρμοζεν εἰς τὸ ἦθος αὐτοῦ — ἀποτόμως τὸν λόγον χωρὶς νὰ κατέλθῃ εἰς παρακλήσεις πρὸς τοὺς βουλευτάς.

 1974

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

A. Προσίμιον (§ 1-3).

Ἐλπὶς τοῦ ῥήτορος περὶ ἐπιτυχοῦς ἐκβάσεως τοῦ λόγου του καὶ ἀξίωσις αὐτοῦ.

Σχεδὸν χρεωστῶ χάριν εἰς τοὺς κατηγοροὺς μου διὰ τοῦτο, ὅτι μοι παρέσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ δώσω λόγον τοῦ μέχρι τοῦδε βίου μου· διότι διὰ τοῦ λόγου μου αὐτοῦ ἐλπίζω νὰ κατορθώσω, ὥστε καὶ οἱ δυσαρέστως πρὸς με διακείμενοι νὰ μεταβάλωσι τὴν περὶ ἐμοῦ γνώμην τῶν καὶ νὰ με νομίζωσι τοῦ λοιποῦ καλὸν (§ 1-2). Καὶ ἐὰν μὲν, ὡ βουλευταί, ἀποδείξω μόνον ὅτι εἶμαι εὖνους τῇ δημοκρατίᾳ, οὐδεμίαν ἀξίωσιν ἔχω νὰ τύχω ὀφελείας τινὸς παρ' ὑμῶν· ἐὰν ὁμως ἀποδειχθῇ ὅτι καὶ ὁ λοιπὸς μου βίος εἶναι ἐπαίνου ἀξίος, ἔχω τὴν ἀξίωσιν ἐγὼ μὲν νὰ ἐπιδοκιμασθῶ ὑφ' ὑμῶν, οἱ δὲ κατηγοροὶ μου νὰ θεωρηθῶσι κακοὶ (§ 3).

B. Ἀνασκευὴ τῆς κατηγορίας, ὅτι ὁ Μαντίθεος ὑπῆρξε φίλος τοῦ πολιτεύματος τῶν τριάκοντα (§ 4-8).

1. Δήλωσις τοῦ ῥήτορος, περὶ τίνος πρῶτον θὰ ὀμιλήσῃ (§ 4).

Θὰ ἀποδείξω πρῶτον ὅτι ἐπὶ τῶν τριάκοντα δὲν ἐξηρημάτισα ἱππεὺς οὔτε μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

2. Ἀνασκευὴ τοῦ δυσχυρισμοῦ, ὅτι ὁ Μαντίθεος μετέσχε τῆς πολιτείας τῶν τριάκοντα (§ 4-5).

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς κατασκαφῆς τῶν μακρῶν τειχῶν καὶ τῆς μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος εὐρισκόμην ἐν Πόντῳ παρὰ τῷ Σατύρῳ, πρὸς ὃν με εἶχεν ἀποστείλει ὁ πατήρ· εἰς τὴν πατρίδα δ' ἐπανῆλθον πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς καθόδου τῶν ἀπὸ Φυλῆς εἰς Πειραιᾶ· ὡς ἐκ τούτου δὲν ἦτο δυνατόν οὔτε ἐγὼ νὰ ἐπιθυμῶ νὰ μετέχω τῶν ξένων κινδύνων ὡς φθάσας εἰς τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν οὔτε οἱ τριάκοντα νὰ μεταδίδωσι τῆς πολιτείας εἰς ἐμέ, ἀφ' οὗ δὲν συνέπραξα μετ' αὐτῶν εἰς τὴν κατάλυσιν τοῦ δήμου.

3. Ἀνασκευὴ τοῦ δισχυρισμοῦ, ὅτι ὁ Μαντιθέος ἐχηρημάτισεν ἱππεὺς ἐπὶ τῶν τριάκοντα (§ 6-7).

Τὸ νὰ ἐξετάξῃ τις τοὺς ἱππεύσαντας ἐκ τοῦ σανιδίου—ὡς θέλουσιν οἱ κατήγοροι—εἶναι μωρὸν τὸνναντίον ὀρθὸν εἶναι νὰ ἐξετάξῃ τις αὐτοὺς ἐκ τῶν καταλόγων, οἷς συνέταξαν κατ' ἀπόφασιν τοῦ δήμου οἱ φύλαρχοι διὰ τὴν εἰσπράξιν τῶν καταστάσεων καθ' ὅσον ἐξ ἐκείνου μὲν τοῦ σανιδίου ὡς δημοσίᾳ ἐκτεθειμένου ἦτο εὐκολον εἰς οἰονδήποτε νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ὄνομά του καὶ νὰ γράψῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλλο, ἐν τούτοις δὲ τοῖς καταλόγοις κατ' ἀνάγκην οἱ φύλαρχοι ἔπρεπε νὰ γράφωσι τοὺς ἱππεύσαντας, διότι ἄλλως αὐτοὶ θὰ ἐξημιώνοντο· ὥστε δικαιότερον εἶναι νὰ πιστεύητε εἰς τοὺς καταλόγους τῶν φυλάρχων ἢ εἰς τὸ σανίδιον. Ἀλλὰ περὶ ἐμοῦ οὐδεὶς δύναται ν' ἀποδείξῃ οὔτε ὅτι εἶμαι ἐγγεγραμμένος ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν φυλάρχων οὔτε ὅτι παρεδόθην εἰς τοὺς συνδίκους πρὸς ἀπόδοσιν τῆς καταστάσεως οὔτε ὅτι παρέλαβον κατάστασιν.

4. Γνώμη τοῦ Μαντιθέου περὶ τῶν ἱππευσάντων ἐπὶ τῶν τριάκοντα (§ 8).

Τὸ ἱππεῦσαι ἐπὶ τῶν τριάκοντα δὲν θεωρῶ ἀμάρτημα, ὡς καὶ ὑμεῖς δὲν θεωρεῖτε, ἐὰν μηδεὶς τῶν πολιτῶν ἔπαθε κακὸν ὑπὸ τοῦ ἱππεύσαντος. Ἐάν δ' ἐπιμένω ἐν τῇ ἀπολογίᾳ μου εἰς τὴν περὶ τοῦ ἱππεύσαι κατηγορίαν, πράττω τοῦτο, ὅχι διότι ἡ κατηγορία αὕτη ἔχει ἀνάγκην ἀπολογίας, ἀλλὰ μόνον ἵνα ἐλέγξω τὴν ἀναίδειαν τῶν κατηγορῶν τολμησάντων περιφανῶς νὰ ψευθῶσι περὶ ἐμοῦ.

Γ. Ἀπόδειξις ὅτι ὁλος ὁ βίος τοῦ Μαντιθέου εἶναι ἀνεπίληπτος (§ 9—21).

1. Δήλωσις τοῦ ῥήτορος περὶ τίνος ἤδη θὰ ὁμιλήσῃ καὶ παράκλησις πρὸς εὐμενῆ ἀκρόασιν αὐτοῦ (§ 9).

Περὶ ταύτης τῆς κατηγορίας ἀρκετὰ ὁμίλησα· ἤδη θὰ ὁμιλήσω περὶ παντὸς τοῦ βίου μου, διότι φρονῶ ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις δίκαις ἀριόζει νὰ ἀπολογηταί τις περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγοριῶν, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι νὰ δίδῃ τις λόγον ὅλου τοῦ βίου του. Λοιπὸν σᾶς παρακαλῶ ν' ἀκούσητε μετ' εὐνοίας τὴν ἄλλως τε σύντομον λογοδοσίαν τοῦ βίου μου.

2. Ὁ ἐν εἰρήνῃ ἀνεπίληπτος βίος τοῦ Μαντιθέου (§ 10—12).

a) Ἡ πρὸς τοὺς οἰκεῖους καὶ ἰδιώτας συμπεριφορὰ τοῦ Μ. (§ 10).

Ἄν καὶ μικρὰν περιουσίαν μοι ἀφήκεν ὁ πατήρ, ὑπάνδρευσα ὁμῶς τὰς δύο ἀδελφάς, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου δ' οὕτω διένειμα

τὴν περιουσίαν, ὥστε οὗτος νὰ ὁμολογῇ ὅτι ἔχει περισσότερον ἢ ἐγὼ μέρος ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους ἰδιώτας τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ διαγωγή μου, ὥστε οὐδεὶς νὰ ἔχη παράπονόν τι κατ' ἐμοῦ.

β) Ἡ ἀπογῆ τοῦ Μ. ἀπὸ τῶν ἀκολασιῶν καὶ τῶν δικαστηρίων (§ 11-12).

Ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐν τοῖς κοινοῖς βίον μου ὅτι καὶ οὗτος ὑπῆρξεν ἀνεπίληπτος ἀπόδειξις εἶναι ὅτι οἱ νέοι οἱ κατασπαταλῶντες τὸν χρόνον των εἰς ἀκολασίας με μισοῦσιν, ἐν ᾧ δὲν θὰ ἐγίνετο τοῦτο, ἐὰν τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν πρὸς τοῦτοις οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποδείξῃ περὶ ἐμοῦ ὅτι κατηγορηθεὶς προσῆλθον εἰς τὰ δικαστήρια.

3. Ἡ ἐν ταῖς στρατείαις καὶ τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους κινδύνοις διαγωγή τοῦ Μαντιθέου (§ 13 — 19).

α) Πράξεις τοῦ Μαντιθέου κατὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς στρατείας εἰς Ἀλίαρτον (§ 13—14).

Ὅτε ἡτοιμάζετο ἡ εἰς Ἀλίαρτον ἐκστρατεία (395), ἐν ᾧ ἤμην ἐγγεγραμμένος ἐν τοῖς ἱππεύσιν, ἐπειδὴ ἔβλεπον ὅτι πάντες ἐθεώρουν τὴν ἐν τοῖς ἱππεύσιν ὑπηρεσίαν ὡς ἀσφαλῆ, ἐπικίνδυνον δὲ τὴν ἐν τοῖς ὀπλίταις, κατετάχθην ἔκουσίως εἰς τοὺς ὀπλίτας μὴ ἐπιθυμῶν νὰ ἐκστρατεύω ἐγὼ ἐν ἀσφαλείᾳ (§ 13) πρὸς τοῦτοις κατὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν παρεκίνησα λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τοὺς πλουσίους τῶν συνδημοτῶν μου νὰ ὑποστηρίξωσι χρηματικῶς ἀπόρους συνδημότας, οὓς ἐγνώριζον χρηστοὺς μὲν πολίτας καὶ προθύμους πρὸς πόλεμον, στερουμένους ὁμως τῶν ἐφοδίων (§ 14).

β) Διαγωγή τοῦ Μαντιθέου κατὰ τὴν παρὰ τὴν Κόρινθον μάχην καὶ μετ' αὐτὴν (§ 15—16).

Ἐν τῇ παρὰ τὴν Κόρινθον μάχῃ (394) ἐπολέμησα ἔκουσίως ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τῆς παρατάξεως καὶ ἀπεχώρησα ὕστερος τοῦ μεγάλου Στειριῶς (§ 15) ὅτε δὲ μετὰ τὴν μάχην ἀπεφασίσθη ν' ἀποσταλῶσι διὰ κλήρου τάξεις τινές τοῦ στρατοῦ εἰς Βοιωτίαν κατὰ τοῦ Ἀγησιλάου, ἐν ᾧ πάντες ἐφοβοῦντο, προσελθὼν ἐγὼ εἰς τὸν ταξίαρχον τῆς φυλῆς μου παρεκάλεσα αὐτὸν ν' ἀποστείλῃ ἀκληρωτὶ τὴν τάξιν μου (§ 16).

γ) Συμπέρασμα τῆς τοιαύτης ἐν ταῖς στρατείαις διαγωγῆς τοῦ Μ. (§ 17).

Ὡστε δὲν ἀνήκω εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὔτινες ἀξιοῦσι πράττειν τὰ τῆς πόλεως, δραπετεύουσιν ὁμως πρὸ τῶν ἐχθρῶν.

διότι ἐγὼ δὲν ἐξετέλεσα μόνον τὸ καθήκον μου, ἀλλὰ καὶ ἔκουσίως ἐπεζήτησα τοὺς κινδύνους· καὶ τοῦτο ἔπραξα, ἵνα, ἐάν ποτε ἀδίκως περιέλθω εἰς κίνδυνον, ἐπιτύχω ὡς χρηστὸς πολίτης πάντων τῶν δικαίων.

δ) *Σύντομος συγκεφαλαίωσις τῶν ἄλλων ἐν τῷ πολέμῳ ἐκδουλεύσεων τοῦ Μαντ. καὶ γνώμη αὐτοῦ περὶ τοῦ τρόπου τοῦ κρίνειν τὴν ἀξίαν τῶν πολιτῶν (§ 18—19).*

Οὐδεμιᾶς τῶν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν ὑπελείφθη, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ τῶν πρώτων ἐξεστράτευσεν, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀπεχώρουν. Καὶ ὅμως ταῦτα πρέπει τις νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ἀξίας πολίτου τινὸς καὶ οὐχὶ τὸ ἔξωτερικὸν αὐτοῦ, ἐὰν δηλ. κομᾶ ἢ ἐνδύηται ἀμελῶς· διότι πολλοὶ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἐνδυσόμενοι ἔχουσι γίνεαι πρόξενοι μεγάλων κακῶν, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἄλλοι ἀμελοῦντες τῶν τοιούτων σφόδρα ἔχουσιν ὠφελήσει τὴν πολιτείαν.

4. *Δικαιολογία τῆς προώρου ἀναμίξεως τοῦ Μαντιθέου εἰς τὰ πολιτικά (§ 20—21).*

Δυσαρεστοῦνται τινες κατ' ἐμοῦ, διότι ἂν καὶ νέος ἐπεχείρησα νὰ ὁμιλῶ ἐν τῷ δήμῳ· ἀλλ' εἰς τοῦτο πρώτον μὲν ἠναγκάστην ὑπὸ τῶν ὑποθέσεών μου, ἔπειτα δὲ διετέθη φιλοτιμότερον τοῦ δέοντος, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι ἀνελογιζόμην τοὺς προγόνους μου, οὔτινες διαρκῶς ἐπολιτεύοντο, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἔβλεπον ὅτι ὑμεῖς ἐκτιμᾶτε μόνον τοὺς περὶ τὰ πολιτικά ἀσχολουμένους. Ὡστε δὲν πρέπει, ὡ βουλευταί, κατὰ τῶν τοιούτων νέων τῶν ἐπιχειρούντων λέγειν ἐν τῷ δήμῳ νὰ ὀργιζήσθε, ἀφ' οὗ σεις διὰ τοῦ τρόπου σας παρακινεῖτε αὐτοὺς εἰς τοῦτο.

III.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΩΝΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν προηγούμενον λόγον ἐν τῷ προκειμένῳ ἔχομεν κατηγορίαν τινὰ γενομένην κατὰ τὴν δοκιμασίαν βουλευτοῦ. Ὁ Φίλων ἐκ τοῦ δήμου Ἀχαρνῶν τῆς Οἰνηΐδος φυλῆς εἶχε κληρωθῆ βουλευτὴς καὶ ἔμελλε νὰ δοκιμασθῆ ὑπὸ τῆς βουλῆς τῶν 500, ἂν ἦτο ἄξιος ν' ἀναλάβῃ τὸ ἀξίωμα τοῦτο. Τότε ἐνεφανίσθη διὰ τοῦ παρόντος λόγου τοῦ Λυσίου κατήγορός τις, μέλος τῆς βουλῆς τοῦ προηγούμενου ἔτους, καὶ κατηγορεῖ τοῦ Φίλωνος ὡς ἀναξίου διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα· διότι οὗτος

1) κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον — τὸν μεταξὺ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ δημοκρατικῶν — θέλων ν' ἀποφύγῃ αὐτὸν κατέφυγεν εἰς Ὀρωπὸν καὶ ἐκεῖ ἔζη ὡς μέτοικος, ἂν καὶ ἦτο ἱκανὸς νὰ μετάρχη τοῦ ἀγῶνος τασσόμενος εἰς μίαν τῶν δύο ἀγωνιζομένων μερίδων καὶ λόγῳ τῆς περιουσίας του καὶ λόγῳ τῆς σωματικῆς του ἱκανότητος·

2) ὀρμώμενος ἐξ Ὀρωποῦ ἐπεχείρει ληστρικὰς ἐπιδρομὰς εἰς τὴν Ἀττικὴν γῆν καὶ ἀφήρει ἀπὸ πτωχῶν γερόντων, οἵτινες λόγῳ τῆς ἡλικίας των εἶχον μείνει ἐν τοῖς δήμοις, τὰ ὑπάρχοντά των (§ 17 - 18), καὶ

3) ὑπῆρξεν ἀσεβῆς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα (§ 21 - 23).

Τὸ ἔτος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν ἐκ τῶν λεγομένων ὅμως ἐν § 12 «οὔτε γὰρ τῷ σώματι ἀδύνατος ἦν ταλαιπωρεῖν, ὡς καὶ ὑμεῖς ὁρᾶτε» καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν πρεσβυτάτων (§ 19) δυνάμεθα νὰ εἰκιάσωμεν ὅτι ὁ λόγος ἀπηγγέλθη εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων· διότι καὶ ὁ Φίλων εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ οὐδεὶς τῶν πρεσβυτάτων μνημονεύεται ὡς τεθνηκώς, ὅπερ θὰ ἦτο ἀδύνατον, εἰάν παρήρχοντο πολλὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἐξώσεως τῶν τριάκοντα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

§ 1—2.

ῥίμην (= ἐνόμιζον πρότερον), ὁ πρτατικ. συνήθης ἐν τῷ προσιμίῳ τῶν λόγων, ἐνίοτε ἀκριθέστερον ὀριζόμενος διὰ τοῦ πρότερον, τέως, ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ. — οὐκ ἂν ποτ'... Φ. ἀφικέσθαι = ὅτι δὲν ἤθελε φθάσει ποτὲ ὁ Φίλων. — ἐθελησαι = τολμῆσαι. — εἰς ὑμᾶς ἔλθειν = νὰ ἐμφανισθῇ πρὸς ὑμῶν. — δοκιμασθησόμενον = ἵνα ὑποστῇ τὴν δοκιμασίαν περὶ τῆς δοκιμασίας τῶν ἀρχόντων βλ. εἰσαγ. εἰς τὸν ὑπὲρ Μαντιθέου λόγον ἐν σελ. 79. — ἐν τι... πολλά, οὐχὶ αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι, ἀλλὰ ἀντικμ. τοῦ ἐπιθέτου τολμηρός, ὅπερ συντάσσεται ὡς τὸ τολμᾶν. — ἄμύσας εἰσηλθον, τὴν κυρίαν ἔνοιαν ἔχει ἡ μτχ. = κατὰ τὴν εἰσοδὸν μου εἰς τὸ βουλευτήριον ὠρκίσθην. Οἱ βουλευταὶ ὠρκίζοντο ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους τὸν βουλευτικὸν ὄρκον, τὸν λέγοντα «τὰ βέλτιστα βουλευσείν τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων». — βουλευσείν = συμβουλευσείν. — ἔνεστί τε, ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἐπειδή. — ἀποφαίνειν (= δηλοῦν), ἐκ τοῦ ἔνεστιν ἐν τῷ ὄρκῳ, ὅπερ = κελεύει ὁ ὄρκος. — τῶν λαχόντων = τῶν διὰ κλήρου ἐκλεχθέντων. — ἀνεπιτήδειον = ἀνάξιον. — βουλευεῖν = εἶναι βουλευτήν. — μεταπορευόμενος = μετιῶν = ἐπιδιώκων ἢ μτχ. αἰτιολγκ. ὡς καὶ αἱ ἐπόμεναι ἐπαρθεῖς (= παρακινήθεις), πιστεύων, ἀξιῶν. — τῷ δύνασθαι... λέγειν ἐν ὑμῖν = ὑπὸ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς συνηθείας τοῦ λέγειν πρὸς ὑμῶν. — τοῖς ὄρκοις = τῷ ὄρκῳ. Παρατηρητέα ἢ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου διὰ βραχέων ἔξαρσις ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ἀναισχυντίας τοῦ Φίλωνος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ ἀπαραιτήτου καθήκοντος τοῦ κατηγοροῦ πρὸς κατηγορίαν.

§ 3—4.

γνώσεσθε, δηλ. ἐκ τοῦ ἐμοῦ λόγου καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀμαρτημάτων τοῦ Φίλωνος. Ἐν § 3-4 πειράται ὁ ῥήτωρ νὰ ἀποδείξῃ τὴν περὶ τὸ λέγειν ἀνικανότητά του. — οὐκ ἀπὸ ἴσης παρ... ἐγώ

τε... καὶ οὗτος... εἶναι=δὲν εἶμαι ἐγὼ οὕτω παρεσκευασμένος (=ικανός) νὰ ἐλέγξω ὅποιος εἶναι οὗτος, ὡς (=καὶ) ἦτο οὗτος νὰ διαπράξῃ τὰς φαυλότητάς του.—εἶ τι... ἔλλείπομι=ἐὰν ἤθελον παραλείπει τι (τῶν ἀμαρτημάτων του). — τῷ λόγῳ=ἐν τῷ λόγῳ. — ἐκ τούτων, ἀναφέρεται κατὰ σύνεσιν εἰς τὸ περιληπτικὸν ὅ τι, ὄπερ=εἶ τι.—ἐνδεῶς=ἐλλειπῶς· ἀναφέρεται εἰς τὸ εἶ τι ἔλλείπομι καὶ ἐξελέγχει τὸ οὐκ ἂν δίκαιος εἶη.—ἀπειριάν=ἄγνοϊαν. — ἱκανῶς, ἀναφέρεται εἰς τὸ ὅ τι ἱκανῶς διδάξαμι.—διὰ τὴν περὶ αὐτὸν κακίαν=διὰ τὴν φαυλότητα τὴν περιεχυμένην περὶ αὐτόν. Ἡ περίφρασις τῆς γενκ. τοῦ προσώπου διὰ τῆς περὶ καὶ αἰτιατκ. εἶναι σπανία παρὰ τοῖς ῥήτορσιν. — ἀποφῆναι=νὰ δείξωσιν. — μείζω, ἢ ὅσα ἐγὼ αὐτοῦ κατηγόρησα. — ἔξ ὧν ἂν ἐγὼ ὑπολίπω, δηλ. εἰπεῖν=λαμβάνοντες ἀφορμὰς ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐγὼ ἤθελον παραλίπει νὰ εἴπω. — αὐτούς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐγὼ.

§ 5—6.

ἐγὼ γάρ, αἰτιολογεῖ τὸν ἐν § 2 δισχυρισμὸν τοῦ ῥήτορος, ὅτι οὗτος αἰσθάνεται ἑαυτὸν ὑπόχρεον ὑπὸ τοῦ βουλευτικοῦ ὄρκου νὰ κατηγορήσῃ τοῦ Φίλ. ὡς ἀναξίου διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα.—βουλευεῖν=εἶναι βουλευτής. — περὶ=ὑπέρ. — ἢ τοὺς... ἐπιθυμοῦντας τούτου=ἢ ἐκεῖνοι, οἵτινες, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι πολῖται, καὶ ἐπιθυμοῦσι τοῦτο (δηλ. νὰ εἶναι πολῖται). — τούτου, δηλ. τοῦ εἶναι πολίτας. — τούτοις, δηλ. τοῖς ἐπιθυμοῦσιν εἶναι πολῖταις.—τὰ διαφέροντα=αἱ διαφοραί. — εὖ τε... καὶ ἀνεπιτηδεῖως (=κακῶς, δηλ. πρᾶττειν)=ἐὰν (=τε) εὐτυχῆ ἢ πόλις αὕτη ἐδῶ ἢ (=καὶ) δυστυχῆ. Ἡ ἔννοια: τὰ ἐκ τῆς εὐτυχίας ἢ τῆς δυστυχίας τῆς πόλεως ἀποτελέσματα εἶναι σφόδρα διάφορα αὐτοῖς.—διὰ τὸ... εἶναι, ἢ σύνταξις: διὰ τὸ ἠγεῖσθαι ἀναγκαῖον εἶναι σφίσιν αὐτοῖς. — τὸ μέρος=τὸ προσήκον μέρος· παρατηρητέα ἢ μετ' αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ μετέχειν. — περὶ τῶν ἀγαθῶν, νοητέα καὶ ἐνταῦθα πρὸ τῆς γενκ. ἢ αἰτιατκ. τὸ μέρος. — γνώμη δὲ χρῶνται=φρονοῦσι δέ.—ὡς πᾶσα γῆ πατρίς... ἔχωσιν, αὕτη ἢ γνώμη, τοῦ νὰ θεωρῆται δηλ. πατρίς ἢ χώρα, ἐν ἣ τις εὐτυχεῖ, ἦτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μᾶλλον βδελυκτὴ ἢ παρ' ἡμῖν νῦν. — δῆλοί εἰσιν, ὅτι, μετὰ τὸ δῆλόν ἐστι ἔπεται συνήθως εἰδικὴ πρότασις, μετὰ τὸ δῆλος δὲ μετχ.

ένταῦθα ὅμως ὁ ῥήτωρ μετεχειρίσθη ἀντὶ μτχ. (ἔλθόντες) εἰδικὴν πρότασιν, διότι διὰ τὴν ὑπαρξίν καὶ δευτέρας μετοχῆς (παρέντες) θὰ καθίστατο ἡ ἔκφρασις ἀσαφής. — ἄν, συναπτέον τῷ ἔλθοιεν. — παρέντες = ἀφήσαντες κατὰ μέρος. — διὰ τὸ μὴ ... ἠγείσθαι, ἐπα- νάληψις τῆς προηγουμένης ἐννοίας: πᾶσα γῆ ... ἔχουσιν.

§ 7.

ποιησάμενον, κτγρμ. μτχ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἀποφανῶ (= θὰ ἀποδείξω), ὡς καὶ ἡ κατωτέρω μτχ. ἠγησάμενον. — ἠγησάμενον ... κινδυνεύοντα, καὶ ένταῦθα ὁ ῥήτωρ ἐπαναλαμβάνει τὰ προηγούμενα περὶ πλείονος ... κίνδυνον. — κινδυνεύοντα, μτχ. τροπική.

§ 8—9.

ἡ συμφορὰ, δηλ. ἡ ἐν Ἀθήναις ὀλιγαρχία τῶν τριάκοντα. — ἦς ἐγώ ... μέμνημαι, σχῆμα προδιορθώσεως, καθ' ὃ ὁ λέγων προδιορ- θοῦται τι ἀναγκαῖον νὰ λεχθῆ καὶ δυσάρεστον τοῖς ἀκούουσιν. — ἐκκεκηρυγμένος = ἐκδεδιωγμένος. — τέως = ἐπὶ τινα χρόνον. — ἐν ἀγρῶ = ἐν ἐξοχικῇ οἰκίᾳ. — οἱ ἀπὸ Φυλῆς, βραχυλογικῶς ἀντί: οἱ ἐν Φυλῇ ἀπὸ Φυλῆς, ὡς καὶ κατωτέρω «οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν», «οἱ ἐκ τῆς ὑπερορίας». Οἱ ἀπὸ Φυλῆς δὲ ἐννοοῦνται οἱ περὶ τὸν Θρα- σύβουλον φυγάδες (403). — οἱ ἐκ τῆς ὑπερορίας, δηλ. γῆς = οἱ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἐν ταύτῃ ἦσαν οἱ μὲν ὡς φυγάδες, οἱ δὲ ἕνεκα ἰδίων ἐργασίῶν. — οἱ μὲν εἰς τὸ ἄστυ, δηλ. οἱ φρονοῦντες τὰ τῶν 30. — οἱ δ' εἰς τὸν Πειραιᾶ, δηλ. οἱ φρονοῦντες τὰ τῶν δημοκρατικῶν φυγάδων. Ὡστε ἕκαστος ἐδοῆθει τῇ πατρίδι κατὰ τὰ πολιτικά του φρονήματα. — ἄλασι, ὑπερβολικῶς ὀμιλεῖ ένταῦθα ὁ ῥήτωρ, διότι καὶ ἄλλοι Ἀθη- ναῖοι ἔπραξαν πᾶν ὅτι ὁ Φίλων (πρβλ. § 17). — ἐν Ὁρωπῶ, πόλει κειμένη ἐν μεθορίῳ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἣτις τὸ πάλαι (πρὸ τοῦ 411) ἦτο ὑποτελής τοῖς Ἀθηναίοις, τότε δέ, καθ' ὃν χρόνον μετόκησεν ἐκεῖσε ὁ Φίλων, ὀλιγαρχεῖτο κατεχομένη ὑπὸ Βοιωτῶν. — μετοίκιον, ἐκαλεῖτο ὁ φόρος, ὃν ἐπλήρωνον οἱ ὡς μέτοικοι ζῶντες ἐν τινὶ πόλει: ἐν Ἀθήναις ἦτο 12 δραχμ. κατ' ἔτος. — κατατιθεῖς = καταβάλλων, πληρῶνων. — ἐπὶ προστάτου = ὑπὸ τὴν προστα- σίαν προστάτου. Ὁ προστάτης ἀντεπροσώπευε τὸν ἐστερημένον

παντὸς δικαίου μέτοικον ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν πολιτείαν. — παρ' ἐκείνοις, δηλ. τοῖς Ὀρωπίοις, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ ἐν Ὀρωπῶ.—μετοικεῖν=νὰ ζῆ ὡς μέτοικος.—τοίνυν, ἐνταῦθα = προσέτι.—ἔνιοί τινες τῶν πολιτῶν, ἐννοοῦνται οἱ φίλοι τῆς ὀλιγαρχίας.—μετεβίβλοντο = μετέβαλον τὰ πολιτικά των φρονήματα (καὶ προσετέθησαν τοῖς ἐν Πειραιεῖ δημοκρατικοῖς).—ἐπειδή, χρονκ.—ἐν οἷς ἔπραττον=εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των.—εὐτυχοῦντας, μετὰ τὴν ἐν Μουνιχίᾳ μάχην.—ἐπὶ κατειργασμένοις=μετὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς πράξεως.—βουλόμενος, μτχ. αἰτιλγκ.—κατειργασμένοις—κατεργασάμενος, παρήχησις.—ἐλθεῖν.... συγκατελθεῖν, εἶδος παρονομασίας.—κατεργασάμενός τι=ἀφ' οὗ ἐπιτελέσῃ τι.—τῇ κοινῇ πολιτείᾳ, δηλ. τῇ δημοκρατίᾳ, ἣτις εἶναι πολίτευμα, οὗ μετέχουσι πάντες ὁμοίως οἱ πολῖται. — οὐδ' ἔστιν ὅπου = καὶ οὐδαμοῦ. — τάξει, καθαρῶς τελικὸν ἀπαρμφ. = ἵνα τάξητε· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ παρέσχεν.

§ 10—11.

ὡς μὴ ἐβουλόμεθα=ἄλλως ἢ ὡς ἐπεθυμοῦμεν· ἢ φράσις ἐλέχθη κατ' εὐφημισμὸν ἀντὶ τοῦ: κακῶς.—τί ποτε... πράττοντας (ἡμᾶς) ἐποίησεν ἄν=τί ἄρά γε θὰ ἔκαμνεν εἰς ἡμᾶς, ἐὰν ἐπράττομεν (ἐὰν συνέβαινεν). Ἡ ἔννοια: πῶς θὰ προσεφέρετο πρὸς ἡμᾶς, ἐὰν ἐδυστυχοῦμεν.—διὰ συμφορὰς ἰδίας, ὡς δι' ἀσθένειαν, πενίαν, ἀδυναμίαν τοῦ σώματος.—οὐδενὶ... γίγνεται, ἢ μὴ συμμετοχῇ των λοιπὸν ἦτο ἀκούσιον ἁμάρτημα, ὅπερ πρέπει νὰ τυγχάνῃ συγγνώμης.—γνώμη (=μετὰ σκοποῦ)... συγγνώμης, παρονομασία.—δι' ἐπιβουλήν=ἐκ κακῆς προαιρέσεως.—καθέστηκε=ἐπικρατεῖ.—τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων, γενκ. τῆς αἰτίας εἰς τὸ ὀργίζεσθαι καὶ εἰς τὸ συγγνώμην ἔχειν.—τοῖς μάλιστα δυναμένοις μὴ ἀδικεῖν=κατ' ἐκείνων, οἵτινες εὐκολώτατα δύνανται νὰ μὴ ἀδικῶσι. — τοῖς δὲ πένησι... συγγνώμην ἔχειν=νὰ συγχωρῶσι δὲ τοὺς πένητας ἢ τοὺς σωματικῶς ἀνικάνους.

§ 12 — 14.

ταλαιπωρεῖν = εἰς τὸ ὑπομένειν ταλαιπωρίας. — ὡς... ὀρᾶτε, ἢ ἰσχυρὰ κρᾶσις τοῦ Φίλ. δεικνύει ὅτι οὗτος τότε (ἐὰν μὴ κατείχετο ὑπὸ ἀσθενείας τινὸς § 15) καλῶς ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ

τὰς σωματικὰς τλαιπωρίας. — οὔτε ... λειτουργεῖν = οὔτε ἐστει-
 ρεῖτο χρημάτων νὰ δαπανᾷ ὑπὲρ τῆς πολιτείας (παρέχων ὄπλα καὶ
 χρηματικὰς βοηθείας). — ἀποδείξω, διὰ μαρτύρων (§ 14). — δυνατὸς
 ἦν, κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ χρήματα. — ἀπεχθίσεσθε = θὰ
 εἰσθε μισητοί. — τῶν πολιτῶν οὐδενί, οὔτε τῶν ἐκ τοῦ ἄστεως οὔτε
 τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς. — ἀποδοκιμάσαντες, μτχ. ὑποθετ. — οὐχ ὅτι
 = οὐ μόνον. — τοῖς ... γενομένοις = εἰς ἐκείνους, αἱ ὅσοι (τότε)
 ὑπῆρξαν (= ἔμειναν) ἐν τῇ ἄστει. — ἠξίωσε = ἠθέλησε. — ὡς = πρὸς.
 — καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα. — καὶ ἄστος λεγόμενος = ἐν ᾧ ἔφερε καὶ
 τὴν προσωνομίαν τοῦ ἀστοῦ. — περίεσι = ὑπολείπεται (ἐκ τῆς ἀφαι-
 ρέσεως τῶν δύο ἄλλων κομμάτων). — τῶν αὐτῶν... πραγμάτων, σκω-
 πτικῶς λέγεται τοῦτο, διότι ὁ Φίλ. οὐδενὸς μετέσχευ. — ὁ μὴ γένοιτο,
 ἀπευχὴ εἰρωνικῶς λεγομένη· διότι τοιοῦτοι πολῖται ἢ δὲν ἦσαν
 (§ 8 « τὰναντία ἅ πασι ») ἢ ἦσαν ἐλάχιστοι. — ὡς οὖν ᾄκει...
 ὄπλα, ἀντικμ. τοῦ ἀκούσατε. — ἐπὶ προστάτου, πρβλ. § 9. — ἔθετο
 τὰ ὄπλα = ἔταξεν ἑαυτὸν πρὸς μάχην.

§ 15 — 16.

τῷ μὲν σώματι (= προσωπικῶς μὲν), συναπτέον τῷ βοηθῆσαι.
 — ἐπιγενομένην = συμβᾶσαν (αὐτῷ). — βοηθῆσαι = νὰ σπεύσῃ πρὸς
 βοήθειαν. — ἀπὸ δὲ τῶν ὑπαρχόντων, δηλ. χρημάτων. — ἐπαγ-
 γειλάμενος αὐτὸς = ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ἢ δὲ μτχ. κατ' ὄνομοσ.
 ὡς εἰ προηγεῖτο ἀντὶ τοῦ « ὑπολείπεται αὐτῷ λέγειν » τὸ « ἴσως
 ἔρεϊ ». — εἰσενεγκεῖν ... ὀπλίσαι, ἀντὶ εἰσήνεγκεν ... ὀπλισεν ἀλλὰ
 μετεβλήθη ὁ λόγος ἐξ εἰδικοῦ (« ὡς ... κατέστη ») εἰς ἀπαρεμφά-
 τους ἐξαρτωμένας ἐκ τοῦ λέγειν. — ὡσπερ καὶ ἄλλοι πολλοί, δηλ.
 ἐποίησαν (ὡς ὁ Μαντίθεος κατὰ τὸν Βοιωτικὸν πόλεμον πρβλ.
 τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον ἐν § 14). — οὐ δυνάμενοι, μτχ. αἰτιλγκ. —
 λειτουργεῖν, ἐνταῦθα = βοηθεῖν (τῇ πολιτείᾳ). — τοῖς σώμασι =
 προσωπικῶς. — ὕστερον οὐκ ἔξεσται, καθὼς φαίνεται ἐκ τούτου,
 ἐν τῇ δοκιμασίᾳ ὁ κατήγορος καὶ ὁ κατηγορούμενος ὁμίλουν
 μόνον ἅπαξ· διὰ τοῦτο θέλει ὁ κατήγορος τὰς ἐνδεχομένας ὑπεκ-
 φυγὰς τοῦ Φίλ. τὰς ἐν § 15 προαγγελθείσας εὐθὺς ἤδη νὰ ἀνα-
 σκευάσῃ καὶ πράττει τοῦτο εὐθὺς διὰ μαρτυρικῶν ἀποδείξεων. —
 κάλει, ἀποτείνεται πρὸς τὸν κήρυκα. — Ἀχαρνέα, ἐκ τῶν Ἀχαρ-

νῶν, μεγάλου καὶ εὐπόρου δήμου τῆς Οἰνηΐδος φυλῆς, κειμένου ἔγγυος τοῦ νῦν χωρίου Μενιδίου.—ὀπίσσει, καθαρῶς τελικ. ἀπρμφ. ἔξαρθώμενον ἐκ τοῦ «τοὺς αἰρεθέντας».

§ 17—18.

ὅπως ὠφελήσει... ὅπως κερδανεῖ, πλάγια ἐρωτηματ. προτάσεις.—καταστάσει, πολιτικῇ.—διενοήθη... παρεσκευάσατο, τὸ ἕτερον τῶν ῥημάτων ἡδύνατο νὰ ἐλλείπη μετεχειρίσθη ἕως τὰ δύο ῥ. ὁ ῥήτωρ, ἵνα ἀποτελέσῃ ἰσόκωλον.—ὀρμώμενος, παρατατ. χρόν. τῆς μετοχῆς δηλῶν ἐπανάληψιν (πρβλ. καὶ § 18 «ἀφηρεῖτο»).—τοτὲ μὲν... τοτὲ δέ=ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ.—ἑτέροις ἡγούμενος =ὡς ὀδηγὸς ἄλλων (§ 8).—δυστυχήματα εὐτυχήματα, παρονομασία.—κατέμειναν, ἢ κατὰ=αὐτοῦ.—ἐν τοῖς δήμοις, ἢ Ἀττικῇ ἦτο διηρημένη ἀπὸ τοῦ Κλεισθένους εἰς 10 φυλάς καὶ 100 δήμους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τελευταίων βαθμιαίως ἠῤῥξήθη εἰς 174, ὧν 10 ἀνήκον εἰς τὸ ἄστυ. Ἐνταῦθα νοοῦνται οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς (164) δήμοι.—ἔχοντες... ὄντες, ἢ α' τροπικῇ, ἢ β' αἰτιλγκ. τοῦ κατέμειναν.—ὀλίγοι μὲν... ἀναγκαῖα δέ, εὐνοὶ μὲν... ἀδύνατοι δέ, ἀντιθέσεις.—τούτους ἀφηρεῖτο τὰ ὑπ., τὸ ἀφαιρεῖσθαι ἐνταῦθα συντάσσεται μετὰ δύο αἰτιατικ., ἐν ᾧ κατωτέρω (§ 19) μετὰ γνκ. καὶ αἰτιατικ.—δι' αὐτὸ τοῦτο=ἀκριβῶς διὰ τοῦτο (δηλ. διὰ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν των).—αὐτόν... ἐπεξελθεῖν (= νὰ ἐμφανισθῶσι κατ' αὐτοῦ), ὡς μάρτυρες, καθὼς οἱ κληθέντες κατωτέρω (§ 19), ἢ καὶ ὡς κατήγοροι, διότι ἐν τῇ δοκιμασίᾳ ἡδύνατο τῶν πολιτῶν ὁ βουλόμενος νὰ ἐμφανισθῇ. Τὸ ἐπεξίεναι ἐνταῦθα συντάσσεται μετ' αἰτιατικ., ἐν ᾧ συνήθως συντάσσεται μετὰ δτκ.—ἅπαντες, ἐκ τούτου, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων «κἂν ὀτισσοῦν παραγένηται», φαίνεται ὅτι ὀλίγοι τινὲς προσήλθον, ἵνα καταμαρτυρήσωσι τοῦ Φίλωνος.

§ 19.

εἶχον, ἐκεῖνοι.—δοκιμασθέντα = ἐπιδοκιμασθέντα = ἐγκριθέντα βουλευτήν.—κἂν=καὶ ἕαν.—ὀτισσοῦν=ὀτισσῆποτε.—μέγα=σπουδαῖον εἰς τὴν προσέλευσιν οἰουδῆποτε τῶν ἀδικηθέντων πρέπει ν' ἀποδώσωσι μεγάλην σημασίαν, διότι οἱ μέλλοντες νῦν νὰ προσέλθωσιν ἦσαν πολὺ γέροντες.—ὑπερμισήσατε=ὑπὲρ τὸ μέτρον μισήσατε.—παρ' ἑαυτῶν=ἐκ τῆς περιουσίας των.

§ 20.

τοίνυν = πρὸς τούτοις (πρβλ. § 9). — ὁ τι... διαφερόντως = διατὶ ἄλλως. — γινώσκειν = κρίνειν. — οἱ οἰκεῖοι = οἱ συγγενεῖς. — τοιαῦτα, δηλ. ἃ οἱ οἰκεῖοι γινώσκουσι. — εἰ καὶ... ἡμάρτητο = ἂν καὶ μηδὲν ἄλλο ἁμάρτημα εἶχεπραχθῆ ὑπ' αὐτοῦ. — δίκαιον, αἰτιατικ. ἄρσενκ. — οἷα... παρήσω, σχῆμα παραλείψεως. — ἔξ ὧν, συναπτόεν τῷ τεκμαιρομένοις = τεκμαιρομένοις ἐκ τούτων, ἃ ἡ μήτηρ διεπράξατο (= ἐποίησε).

§ 21 — 23.

γάρ, διασαφητικός. — ἠπίστησε = δὲν ἐνεπιστεύθη. — ἑαυτὴν ἐπιτρέψαι, ἢ δυσπιστία αὐτῆ ἦτο μέγιστον ὄνειδος διὰ τὸν υἱόν διότι ἡ νομιζομένη ταφή τῶν γονέων ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ πρῶτιστον καθήκον τῶν τέκνων. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ παράλειψις τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος τούτου ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψει ἐν τῇ δοκιμασίᾳ τῶν ἀρχόντων καὶ ἀπεδοκιμάζετο ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἐμεριμνησε διὰ τὴν ταφήν τῶν γονέων. — οὐδὲν προσήκουσα = ἂν καὶ οὐδόπως ἦτο συγγενής. — τρεῖς μναῖς = 300 Ἀττικὰς δρχμ. ὥστε ἡ κηδεῖα αὐτῆ ἐγένετο ταπεινή διότι γνωρίζομεν ὅτι αἱ δαπάναι ἦσαν πολλῶν μεγαλύτεραι καὶ πολλάκις μέχρι ταλάντου ἀνῆρχοντο. — ἄμα = ἄρ' οὐ. — οὐδὲ διὰ τὸ προσήκειν = οὐδὲ διὰ τὴν συγγένειαν. — τὰ δέοντα = τὸ καθήκον του. — εἰ μήτηρ = ἐὰν μήτηρ τις ἢ πρότασις ἄρχεται, ὡς δεικνύει τὸ πέφυκε, γενικῶς, στρέφεται ὅμως διὰ τοῦ ἐνόμιζε εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. — καὶ ἀδικουμένη = καὶ ἐὰν ἀδικῆται. — ἀνέχεσθαι... ἡγεῖσθαι, ἐκ τοῦ πέφυκε. — ὠφελουμένη = ἐὰν ὠφελῆται. — ἔχειν (= ἀπολαύειν), ἐκ τοῦ ἡγεῖσθαι. — διὰ τὸ... δοκιμάζειν = διότι κρίνει. — εὐνοία = εὐνοϊκῶς. — ἐλέγχω = μετ' αὐστηροῦ λογισμοῦ. — τὰ γινόμενα = τὰ συμβαίνοντα (αὐτῇ). — κἂν ἀπὸ τεθνεώσης φέρειν, παροιμιώδης ἔκφρασις = ὅτι καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της ἤθελε ληστεύσει αὐτήν. Ἡ λήστευσις θὰ ἐγένετο, διότι δὲν θὰ ἐδαπάνη διὰ τὴν ταφήν τὰ χρήματα, ἃ θὰ ἐλάμβανε. — περὶ... ἁμαρτάνει, τὸ β. δέχεται τὴν πρόθεσιν περὶ ἀντὶ τῆς εἰς. — ἀναγκαίους = συγγενεῖς. — περὶ γὰρ ὁ γὰρ = πολλῶν μᾶλλον.

§ 24 — 25.

τί βουλευθέντες (=βουλόμενοι)=πρὸς τίνα σκοπόν, διατί.—
 πότερον . . . ; — ἀλλά, ὑποφορά, ὡς καὶ κατωτέρω: ὡς ἔσται βελ-
 τίων;—τοιγάρτοι . . . , ἵνα βελτίους ᾧσι . . . ;—ἀλλά.—ὡς οὐχ ἡμαρ-
 τηκότα = διότι δὲν ἔχει ἀμαρτήσῃ.—περὶ . . . ἠδίκηκε, τὸ ἀδικεῖν
 μετὰ τῆς περὶ καὶ αἰτιατικ. ἀντὶ ἀπλῆς αἰτιατικ.—ὡς ἔσται βελτίων;
 =ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ γίνῃ καλύτερος;—τοιγάρτοι=κατὰ ταῦτα
 λοιπόν' νοητέα πρὸ τούτου ἢ ἔννοια: «δεδόσθω ὅτι θὰ γίνῃ οὗτος
 καλύτερος».—ὥσπερ τότε κακόν, δηλ. φανερόν ἐποίησε: διὰ δὲ τοῦ
 τότε ἐννοεῖται ὁ χρόνος, καθ' ὃν μετέβηκεν εἰς Ἰωρυσόν.—πᾶσι
 =κατὰ τὴν κρίσιν πάντων.—τῶν ἔργων, γενν. τῆς αἰτίας=διὰ τὰς
 πράξεις.—τὰς χάριτας=τὰς προσηκούσας χάριτας.—ἀποδιδόναι,
 δηλ. ἐκάστω.—δεινόν = ἄτοπον, παράδοξον.—ἤδη-ἤδη, τὸ α'
 =πρότερον, τὸ δὲ β' = παραυτίκα, εὐθύς.—ἐξ ὧν μὲν . . . ἡμαρ-
 τηκε = δι' ἐκεῖνα μὲν τὰ ἐγκλήματα, τὰ ὅποια ἔχει διαπράξει.—
 ἐξ ὧν δὲ μέλλει εὖ ποιήσῃ = δι' ἐκεῖνας δὲ τὰς εὐεργεσίας, τὰς
 ὁποίας μέλλει νὰ πράξῃ.—τετιμῆσεται = θὰ εἶναι τετιμημένος.—
 ἄρα, ἐξαιρεῖ τὸ εἰρωνικόν τῆς ἐρωτήσεως.—ὄρωντες, μτχ. ὑποθετικ.
 —ἀπαντας, δηλ. τοὺς τε πονηροὺς καὶ τοὺς χρηστοὺς.—κίνδυνος
 (δηλ. ἐστί), ἐκ τούτου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρμφ. παύσεσθαι.—ὁμοίως,
 δηλ. ἑαυτοῖς.—τῶν αὐτῶν ἡγουμένους εἶναι = ἐπὶ τῇ δοξασίᾳ ὅτι
 εἶναι ἴδιον τῶν αὐτῶν (ἀνθρώπων).—τῶν ἀγαθῶν ἀμνημονεῖν=
 τοὺς ἀγαθοὺς νὰ παραβλέπωσι, νὰ μὴ τιμῶσι.

§ 26.

ἐτύγγανε . . . ὄν=κατὰ τύχην εὐρίσκετο.—ταῖς ἐσχάταις . . . ἐξη-
 μιούτο = θὰ ἐτιμωρεῖτο διὰ τῶν ἐσχάτων τιμωριῶν (δηλ. διὰ
 καταδίκης εἰς θάνατον, δημεύσεως τῆς περιουσίας καὶ ἀτιμίας
 ὀλοκλήρου τοῦ γένους).—οὐχ ὅπως = οὐ μόνον οὐ.—βουλευεῖν
 . . . δουλεύειν, παρονομασία.—περὶ τοῦ δουλεύειν = περὶ τοῦ νὰ
 εἶναι δοῦλος.—καὶ τῆς μεγίστης τιμωρίας, κατὰ τὴν γνώμην
 τοῦ λέγοντος ὁ Φίλων εἶναι ἄξιος οὐχὶ ν' ἀποδοκιμασθῇ ὡς δου-
 λευτής, ἀλλὰ νὰ κατηγορηθῇ ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καὶ νὰ τιμω-
 ρηθῇ ἐπὶ ταύτῃ.

§ 27—28.

ἀκούω... λέγειν, προκατάληψις· διὰ ταύτης ὁ ῥήτωρ προλαμβάνων ἀναρρεῖ ἐνδεχομένην ἔνστασιν τοῦ κατηγορουμένου.—τὸ μὴ παραγενέσθαι = ἡ ἀπουσία. — τῷ καιρῷ = τῇ κρίσιμῳ περιστάσει. — νόμος ἂν ἔκειτο, ὁ νόμος τοῦ Σόλωνος, καθ' ὃν πᾶς Ἀθηναῖος ὤφειλεν ἐν στάσει νὰ μετέχη αὐτῆς καὶ νὰ μὴ μένη οὐδέτερος, φαίνεται ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λυσίου εἶχε περιέλθει εἰς ἀχρησίαν.—περὶ αὐτοῦ, δηλ. τοῦ ἀδικήματος.—διαρρήδην = ἰδίᾳ· συναπτέον τῷ νόμος ἂν ἔκειτο.—ἂν... ἐνεθυμήθη = ἤθελε διανοηθῆ (ὥστε νὰ προτείνῃ τοῖς νομοθέταις νόμον). — ἤλιπσε (ἂν) = ἤθελεν ἐλπίζει (ὥστε νὰ παραδεχθῆ τὸν ὑπὸ τοῦ ῥήτορος προταθέντα νόμον). — οὐ γὰρ ἂν δήπου..., νοητέον ὡς ἡγούμενον ἐκ τῆς προηγουμένης προτάσεως τό: εἰ νομοθέτης ἤλιπσε... ἁμαρτίαν. Παρατηρητέα ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀρνήσεως (οὐ) καὶ τοῦ δυνητικοῦ ἂν καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς περιόδου: οὐκ ἂν... ἐτέθη. Ἡ ἐρμηνεία τῆς ἄλλης περιόδου εἶναι ἡ ἐξῆς: διότι (ἄλλως) δὲν ἤθελε βεβαίως τεθῆ νόμος διὰ τὴν περίπτωσιν ἐκείνην, καθ' ἣν τις ἤθελε καταλίπει τὴν πόλιν αὐτήν, ἐὰν αὐτὴ ἡ πόλις ἦτο ἐν κινδύνῳ, ἐν ᾧ ἐτέθη νόμος κατ' ἐκείνου, ὅστις ἤθελεν ἀφήσει τὴν τάξιν του, ἐὰν δὲν ἦτο ἐν κινδύνῳ αὐτὴ ἡ πόλις, ἀλλὰ καθίστη εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς κίνδυνον) ἄλλους (δηλ. τοὺς πολίτας), διότι οὗτος μεγάλη ἠδίκη. Ἡ ἔννοια: Ἐὰν ὁ νομοθέτης παρεδέχετο ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ διαπραχθῆ τοιοῦτο ἔγκλημα, βεβαίως δὲν θὰ παρέλειπε νὰ γράψῃ νόμον διὰ τὸ ἔγκλημα αὐτό, ἀφ' οὗ ἔγραψε νόμον δι' ἄλλα ἀδικήματα ἦττον ἀσήμαντα. — ὡς... ἀδικοῦντος, δηλ. αὐτοῦ. — ἄρα, ἐξαιρεῖ τὸ ἄτοπον τῆς τοιαύτης παραδοχῆς.—σφόδρα γ' ἂν, δηλ. ἐτέθη = βεβαιότατα ἤθελε τεθῆ.

§ 29—30.

οὐκ ἂν... ἐπιτιμήσειεν ὑμῖν—δὲν ἤθελεν ἐπιπλήξει ὑμᾶς.—ὅτι = διότι.—οὐ κατὰ τὸ προσῆκον—ὑπὲρ τὸ προσῆκον. Οἱ μέτοικοι ἦσαν μὲν ὑποχρεωμένοι πρὸς πολεμικὴν ὑπηρεσίαν, τινὲς ὁμῶς εἶχον πράξει πλεονα τοῦ δέοντος. — ἐτιμήσατε, διὰ τῆς ἀπονομῆς τῆς ἰσοτελείας· ἰσοτελεῖς δὲ γινόμενοι οἱ μέτοικοι ἀπηλλάττοντο τοῦ

μετοικίου καὶ ἄνευ προστάτου ἐν τοῖς δικαστηρίοις αὐτοὶ ἠγωνίζοντο ὑπὲρ τῶν ἰδίων πραγμάτων καὶ εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκτήσεως γῆς καὶ οἰκίας. — γε... γε, ὁ α' = πραγματικῶς, ὁ β' = τοῦλάχιστον. — τῆ... ἀτιμία δηλ. διὰ τῆς ἀποδοκιμασίας. — ἀγαθοὺς ἄνδρας, κτγρμ. — ἀμφοτέρα ταῦτα, δηλ. τὸ νὰ τιμᾶτε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ νὰ ἀτιμᾶζετε τοὺς κακοὺς. — τῶν γεγεννημένων... ἔνεκα = ἔνεκα ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἔχουσι γίνεαι ἀγαθοὶ ἢ κακοί. — τῶν γενησομένων; δηλ. ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἀνδρῶν. — προθυμῶνται, δηλ. οἱ πολῖται. — ἐκ παρασκευῆς = ἐκ προθέσεως. — μηδὲ ἐξ ἑνός, ἐμφαντικώτερον τοῦ: ἐκ μηδενός.

§ 31.

ποιῶν... ὅρκων, ἐννοεῖ τὸν βουλευτικὸν ὅρκον, περὶ οὗ ἰδὲ § 1. — τοὺς πατέρας θεοὺς, παρὰ τὸν ὅρκον, ὃν εἶχε δώσει ὡς ἐφηβος: « ἄμυνῶ ὑπὲρ ἱερῶν ». — χρ. τι βουλευσαί, λοιπὸν ἠδύνατο οὗτος τὸν ὅρκον « τὰ βέλτιστα βουλευσαί τῇ πόλει » (§ 1) νὰ μὴ ἐκπληρώσῃ. — οὐδὲ ἐλευθερώσαι... ἐβουλήθη, παρὰ τὸν ὅρκον, ὃν εἶχε δώσει ὡς ἐφηβος: ἂν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς τοὺς ἰδρυσμένους, ἄμυνῶ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων. — ποῖα ἂν ἀπόρητα τηρῆσαι = (ὅτι) ποίας μυστικὰς ἀποφάσεις (τῆς βουλῆς) ἤθελε φυλάξει. — τὰ προειρημένα = τὰ διὰ τοῦ νόμου διατεταγμένα. — ἀπόρητα — προειρημένα, παρονομασία. — τῶν κατεργασαμένων, ἄνευ ἀντικμ. ὡς καὶ ἐν § 32. — πρότερον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τελευταῖος. — σκέτλιον (= ἄτοπον) ἂν εἴη, εἰ οὗτος μὲν — περὶ οὗδ... , κατ' ἐννοιαν = ἐπεὶ οὗτος ἅπαντας — περὶ οὗδ. ἠγήσατο, σκέτλιον ἂν εἴη, εἰ ὑμεῖς τοῦτον μὴ ἀποδοκιμάσατε δι' αὐτὸ ἐν τῷ α' μέλει ἢ ἄρνησις οὗ, ἐν τῷ δευτέρῳ μὴ. — ἅπαντας — ἕνα ὄντα, ἀντίθεσις.

§ 32 — 33.

ὄρῳ δέ τινος, ἐννοεῖ τοὺς συνηγόρους τοῦ Φίλωνος, οἵτινες θὰ παρακαλέσωσι τοὺς δικαστὰς ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου, ὅπως οὗτος ἐπιδοκιμασθῇ ὡς βουλευτής. — δεῖσθαι ὑμῶν, δηλ. περὶ τοῦ δοκιμασθῆναι. — πείσαι, δηλ. μὴ κατηγορεῖν. — τὰ ἄθλα, κατηγορμ. = ὡς βραβεῖα (δηλ. τῶν μνημονευθέντων ἀγώνων): ἐτέθη μετὰ τοῦ ἄρθρου, διότι τὰ ἄθλα ἀνήκουσιν ἀναγκαιῶς εἰς τοὺς ἀγῶνας. — ἡ

πολιτεία = ἡ δημοκρατία. — περὶ τοῦ βουλευεῖν = περὶ τοῦ νὰ λάβῃ θέσιν τινὰ ἐν τῇ βουλῇ. — ἦς... τυχεῖν = ἐν ἣ νῦν ἀξιῶ νὰ λάβῃ θέσιν τινὰ. — οὐ μετὸν αὐτῶ, αἰτιατικ. ἀπόλ. = ἐν ᾧ οὐδὲν δικαίωμα ἔχει νὰ μετάσχη (τῆς βουλῆς). — ἄλλων γε κατεργασμένων = ἐπειδὴ ἄλλοι βεβαίως ἐπετέλεσαν τὸ ἔργον (δηλ. τὴν σωτηρίαν τῆς βουλῆς καὶ τῆς πατρίδος). — μὴ τυχῶν = ἐὰν δὲν τύχη (θέσεώς τινος ἐν τῇ βουλῇ). — ἀπεστέρησε, δηλ. τῆς βουλῆς. — κληρωσόμενος, δηλ. περὶ αὐτῆς (τῆς βουλῆς) = ἵνα διὰ τοῦ κλήρου μετάσχη αὐτῆς. — καὶ τότε (= οὕτω καὶ τότε), μετὰ τὸ ὅτε ἀνακολούθως διὰ τὰ παρεμπεσόντα «ὥσπερ... ἦλθε». — διαμαχοῦμενος, νοητέον τὸ προθύμως = ἵνα προθύμως πολεμήσῃ. — περὶ αὐτῆς, δηλ. τῆς βουλῆς. — καταστήναι μεθ' ὑμῶν = θέσθαι τὰ ὅπλα μεθ' ὑμῶν = νὰ παραταχθῇ μεθ' ὑμῶν.

§ 34.

μοι, ποιητικὸν αἴτιον τοῦ εἰρησθαι διατι κατὰ δτκ; — παραλιπῶν, μετὰ τὴν προηγούμενην δτκ. (μοι) ἀνεμένετο ἢ μετχ. κατὰ δτκ. (παραλιπόντι), ἀλλ' ἐτέθη κατ' ὄνομαστ. συμφωνήσασα πρὸς τὸ ὑποκμ. τοῦ νομίζω. — αὐτοὺς = ἀφ' ἑαυτῶν (δηλ. οἴκοθεν καὶ ἄνευ τῆς ἰδικῆς μου κατηγορίας) συναπτέον τῶ γνώσεσθαι. — οὐ γὰρ ἄλλοις... ἢ ὑμῖν αὐτοῖς, διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ ἐπαινεῖ τοὺς βουλευτάς τῆς προτέρας βουλῆς ὡς ἀξίως δοκιμασθέντας καὶ παρακινεῖ αὐτοὺς νὰ ἀποδοκιμάσωσι τὸν Φίλ. — ὅποιοί τινες... , ἐρμηνεύουσι σαφέστερον τὸ ὑμῖν αὐτοῖς. — ἔστι γὰρ... ἀλλότρια = διότι ἡ διαγωγή τούτου εἶνε κακὸν παράδειγμα διὰ πάντας καὶ ἀλλοτρία πάσης δημοκρατίας (δὲν συμφωνεῖ δηλ. πρὸς τὴν φύσιν τῆς δημοκρατίας, ἣτις ἀπαιτεῖ τὴν θυσίαν τῶν ἰδίων συμφερόντων τοῦ πολίτου εἰς τὰ κοινά). — παραδείγματα, ἐνταῦθα = κακὰ παραδείγματα.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

A. Προοίμιον (§ 1-6).

1. Ἐλατήρια τῆς κατηγορίας (§ 1-2).

Θὰ κατηγορήσω τοῦ Φίλωνος οὐχὶ διότι μεταπορεύομαι ἰδίαν ἔχθραν ἢ παρεκινήθην ὑπὸ τῆς εὐγλωττίας καὶ τῆς περὶ τὸ λέγειν ἕξεως, ἀλλὰ διότι πιστεύω εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἐμμένω πιστὸς εἰς τὸν βουλευτικὸν μου ὄρκον.

2. Ἐλλιπῆς ἰκανότης τοῦ κατηγοροῦ πρὸς κατηγορίαν καὶ ἀξιώσεις αὐτοῦ (§ 3-4).

Βεβαίως ἐγὼ δὲν εἶμαι οὕτω ἰκανὸς πρὸς κατηγορίαν, ὅπως ἦτο οὗτος πρὸς διάπραξιν τῶν ἁμαρτημάτων· ἐν τούτοις ὁμως ἐκ τῆς ἔλλιπούς μου κατηγορίας δὲν πρέπει οὗτος νὰ ὀφελῆθῃ, ἀλλὰ μᾶλλον δίκαιον εἶναι νὰ ἀποδοκιμασθῇ, ἂν ἐγὼ ἰκανῶς ὑμᾶς διδάξω· ἀξίω δὲ καὶ παρὰ τῶν δυνατωτέρων ἐμοῦ περὶ τὸ λέγειν νὰ ἀποδεικνύωσι μεῖζον τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Φίλ. καὶ λαμβάνοντες ἀφορμὰς ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ παραλελειμμένων νὰ κατηγορήσωσι καὶ αὐτοὶ τοῦ Φίλωνος.

3. Γνώμη τοῦ ῥήτορος περὶ τοῦ τίνες πρέπει νὰ εἶναι βουλευταὶ (§ 5-6).

Αἰσθάνομαι δὲ τὸν ἑαυτὸν μου ὑπόχρεον πρὸς κατηγορίαν κατὰ τοῦ Φίλ., διότι φρονῶ ὅτι βουλευταὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι πολῖται, καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ εἶναι τοιοῦτου καθ' ὅσον ὁ θεωρῶν πατριδα τὴν χώραν, ἐν ἧ εὐτυχεῖ, θὰ προτιμῆσθαι ἐν ἐνδεχομένῃ περιστάσει τὸ ἴδιον κέρδος τοῦ κοινού ἀγαθοῦ.

B. Ἀπόδειξις ὅτι ὁ Φίλων εἶναι ἀνάξιος τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος (§ 7-33).

I. Αἰτιολογία τῆς κατηγορίας (§ 7-26).

1. Δήλωσις τοῦ ῥήτορος περὶ τίνος θὰ ἀμιλήσῃ (§ 7).

Θὰ ἀποδείξω, ὡ βουλευταὶ, ὅτι ὁ Φίλων προετίμησε τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν τοῦ κοινού κινδύνου τῆς πόλεως.

2. Ἡ κακὴ συμπεριφορὰ τοῦ Φίλωνος πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας (§ 8-19).

α) Ἡ οὐδετερότης τοῦ Φίλωνος κατὰ τὸν μεταξὺ τῶν 30 καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ ἐμφυλίον πόλεμον καὶ ἡ διαμονὴ αὐτοῦ ὡς μετοίκου ἐν Ὠρωπῷ (§ 8-9).

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἐμφυλίου πολέμου μεταξὺ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ, ἐν ᾧ πάντες καὶ οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ οἱ ἐν τῇ ὑπερρορίᾳ συνελέγοντο οἱ μὲν εἰς τὸ ἄστυ, οἱ δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ πρὸς βοήθειαν τῆς πατρίδος, οὗτος μόνον εἰς οὐδετέραν τῶν μερίδων προσετέθη, ἀλλὰ συσκευασάμενος τὰ ἑαυτοῦ μετέβη εἰς Ὠρωπὸν καὶ ἐκεῖ ἔζη ὡς μέτοικος· οὐδὲ μετὰ τὴν νίκην τῶν ἀπὸ Φυλῆς ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ εἰς Πειραιᾶ, ἵνα μετὰσχῆ τῆς εὐτυχίας ταύτης τῶν δημοκρατικῶν — ὡς ἐπραξάν καὶ τινες τῶν ὀλιγαρχικῶν πολιτῶν μεταβαλόντες φρονήματα — ἀλλ' ἔμεινε ἐν Ὠρωπῷ ἐπιθυμῶν νὰ κατέλθῃ μετὰ τὴν καθησυχασιν τῶν πραγμάτων.

β) Γνώμη τοῦ ῥήτορος περὶ τοῦ τίνας εἶναι ἄξιοι συγγνώμης μὴ βοηθήσαντες τότε τῇ πόλει (§ 10-11).

Καὶ οἱ μὲν διὰ πενίαν ἢ διὰ σωματικὴν ἀδυναμίαν μὴ βοηθήσαντες τότε τῇ πόλει εἶναι ἄξιοι συγγνώμης, οὐκ ἔστι καὶ οἱ ἄνευ ἀνάγκης παραλιπόντες νὰ πράξωσι τοῦτο· διότι διὰ τὸ αὐτὸ ἀδίκημα ὁ μάλιστα ἄξιος τιμωρίας εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις μάλιστα δύναται νὰ μὴ ἀδικῇ.

γ) Αἰτία, δι' ἣν ὁ Φίλων δὲν εἶναι ἄξιος συγγνώμης, ἀλλὰ μίσους. — Ἐπιβεβαίωσις τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος ὑπὸ μαρτύρων (§ 12-14).

Λοιπὸν ὁ Φίλων ὡς μὴ βοηθήσας τῇ πόλει, ἐν ᾧ καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ χρήματα ἦτο ἱκανός, οὐδεμιᾶς συγγνώμης εἶναι ἄξιος· τὸναντίον εὐλογον εἶναι νὰ μισῆται ὑπὸ πάντων τῶν πολιτῶν ὡς πάντας προδοῦς· ὡς ἐκ τούτου οὐδετέρα τῶν μερίδων συμφέρον ἔχει νὰ ἐπιδοκιμασθῇ οὗτος ἐκτὸς ἴσως τῶν ὁμοίων αὐτῷ, μεθ' ὧν ἄς ἄξιοι νὰ εἶναι βουλευτῆς, ἂν ποτε οὗτοι ὑπερισχύωσι. Καὶ ἤδη ἀκούσατε τῶν μαρτύρων βεβαιούντων πάνθ' ὅσα λέγω.

δ) Πιθανοὶ δυσχρησιμοὶ τοῦ Φίλωνος καὶ ἀνασκενὴ αὐτῶν διὰ μαρτυρικῶν ἀποδείξεων (§ 15-16).

Ἴσως ὁ Φίλων δυσχρησιθῇ ὅτι προσωπικῶς μὲν ἐκωλύθη λόγῳ ἀσθενείας νὰ σπεύσῃ εἰς Πειραιᾶ πρὸς βοήθειαν, εἰσέφερεν ὅμως εἰς τὸ ὑμέτερον πλῆθος χρήματα καὶ ὥπλιος τινας τῶν ἑαυτοῦ δημοτῶν. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ψευδές, ὡς εὐθὺς νῦν ἀποδεικνύω διὰ μαρτύρων βεβαιούντων τὸ ἐναντίον.

ε) Αἰ ληστρικαὶ ἐπιδρομαὶ τοῦ Φίλωνος εἰς τοὺς ἀγρούς τῆς Ἀττικῆς καὶ ἡ συμπεριφορὰ αὐτοῦ πρὸς τοὺς πρεσβυτάτους (§ 17-19).

Οὗτος ὄχι μόνον δὲν ἐβοήθησε τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ ἐσοκέφθη πῶς θὰ ἐποφελήθῃ τὰς συμφορὰς αὐτῆς· διότι ὀρμώμενος ἐξ Ὁρωποῦ ἀνά τοὺς ἀγρούς τῆς Ἀττικῆς ἀφήρει τὰ ὑπάρχοντα ἀπὸ γερόντων ἀπόρων, οἵτινες εἶχον μείνει ἐν τοῖς δήμοις ἀδύνατοι ὄντες διὰ τὴν ἡλικίαν βοηθεῖν· οὗτοι καὶ νῦν διὰ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν δὲν δύναται νὰ προσέλθωσιν ἅπαντες, ἵνα καταμαρτυρήσωσι τοῦ Φίλωνος (§ 17-18)· δὲν πρέπει ὁμοίως οὗτος διὰ τὴν ἀδυναμίαν ἐκείνων νὰ ὠφελήθῃ δις, τότε μὲν ἀρπάσας τὰ ἐκείνων, νῦν δὲ ἐπιδοκιμασθεὶς ὑπ' ὑμῶν· ἀλλὰ θεωρήσαντες σπουδαίαν καὶ τὴν προσέλευσιν οἰουδήποτε τῶν ἀδικηθέντων ὑπερμισήσατε αὐτόν, τὸν τολμήσαντα νὰ δειχθῇ οὕτω πρὸς ἀπόρους γέροντας (§ 19).

3. Ἡ κακὴ συμπεριφορὰ τοῦ Φίλωνος πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα (§ 20-23).

Ὁφείλετε νὰ φρονῆτε περὶ τοῦ Φίλ. ὅ, τι φρονοῦσι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ· διότι οὗτος τοιαῦτα ἐπραξε πρὸς αὐτούς, δι' ἃ καὶ μόνον δίκαιον εἶναι ν' ἀποδοκιμασθῇ καὶ ἵνα κρίνητε ὁποῖός τις ὑπῆρξεν οὗτος πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα, θ' ἀναφέρω πᾶν ὅ, τι αὐτὴ πρὸ τοῦ θανάτου τῆς ἐπραξε (§ 20). Ἐκεῖνη δηλ. γνωρίζουσα τὸν αἰσχροκερδῆ χαρακτῆρα τοῦ υἱοῦ τῆς ἐνεπιστεύθη πρὸ τοῦ θανάτου τῆς τὸ διὰ τὴν ταφήν ἀπαιτούμενον χρῆμα οὐχὶ εἰς αὐτόν, ἀλλ' εἰς τὸν Ἀντιφάνην, ὅστις οὐδὲ συγγενὴς αὐτῆς ἦτο. Καὶ ἀφ' οὗ ἡ μητὴρ τοιαῦτα ἐπραξεν ὡς νομιζούσα ὅτι μετὰ θανάτου θὰ ἐληστεύετο ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς, ὑμεῖς πρέπει νὰ σκέπησθε τὰ χεῖριστά περὶ αὐτοῦ· διότι ὅστις πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συγγενεῖς τοιαῦτα ἁμαρτήματα ἤμαρτεν, ἐπόμενον εἶναι νὰ πράξῃ μείζονα πρὸς τοὺς ἄλλοτρίους. Καὶ ὅτι πᾶν ὅ, τι λέγω εἶναι ἀληθές, ἀκούσατε αὐτοῦ τοῦ Ἀντιφάνους τοῦ λαβόντος τὸ διὰ τὴν ταφήν χρῆμα (§ 21-23).

4. Συγκεφαλαιωτικὴ υπόδειξις τῶν λόγων, δι' οὓς ὁ Φίλων δὲν πρέπει νὰ ἐπιδοκιμασθῇ, ἀλλὰ νὰ τιμωρηθῇ ὡς προδότης (§ 24-26).

Δὲν πρέπει ὁ Φίλων νὰ ἐπιδοκιμασθῇ ὡς βουλευτῆς οὔτε ὡς οὐδὲν ἡμαρτηκῶς—ἀφ' οὗ ἠδίκηκε τὰ μέγιστα τὴν πόλιν—οὔτε ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι βελτίων ἔσται—διότι ἀποπον θὰ εἶναι νὰ ἀποδίδῃ τις ἐκ τῶν προτέρων τιμὰς εἰς τινὰ διὰ μελλούσας εὐεργεσίας αὐτοῦ—οὔτε διότι οἱ πολῖται θὰ γίνωσι βελτίους, ἐὰν βλέπωσιν ἅπαντας ὁμοίως τιμωμένους—διότι τότε κίνδυνος εἶναι καὶ οἱ χρηστοὶ νὰ παραιτηθῶσι τῶν καλῶν πράξεων των, ἐὰν βλέπωσι τιμωμένους ὁμοίως ἑαυτοῖς καὶ τοὺς πονηροὺς— (§ 24-25)· ἀλλὰ τὸνναντίον καθὼς τιμωρεῖται ταῖς ἐσχάταις τιμωρίας ὁ προδοὺς φρουρίον τι ἢ ναῦν ἢ στρατόπεδον τι, ἐν ᾧ μέρος τι τῶν πολιτῶν ὑπῆρχεν, οὕτω πρέπει καὶ οὗτος νὰ τιμωρηθῇ, ἀφ' οὗ προέδωκεν οὐχὶ μέρος τι τῶν πολιτῶν, ἀλλ' ὅλην τὴν πόλιν (§ 26).

II. Ἀνασκευὴ τῆς ὑπὸ τοῦ Φίλωνος ἐνδεχομένης ἀντιορήσεως, ὅτι οὐδεὶς νόμος ὑπάρχει, καθ' ὃν πρέπει οὗτος νὰ τιμωρηθῆ (§ 27 — 28).

Ὁ Φίλ. ἐνδέχεται νὰ ἀντείπῃ ὅτι οὐδεὶς νόμος ὑπάρχει, καθ' ὃν πρέπει οὗτος νὰ τιμωρηθῆ· ἀλλ' ἡ ἔλλειψις τοιοῦτου νόμου ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος τοῦ διαπραχθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἀδικήματος· διότι, ἐὰν ἐθεωρεῖτο δυνατόν νὰ διαπραχθῆ τὸ ἐγκλημα, πάντως θὰ ἐγράφετο νόμος διὰ τὴν κατάλειψιν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἀφ' οὗ ἐγράφη νόμος διὰ τὴν κατάλειψιν αὐτῆς τῆς τάξεως.

III. Παρακείμενοι πρὸς τοὺς βουλευτάς, ὅπως ὁ Φίλων ὡς προδότης καὶ ἐπίορκος ἀποδοκιμασθῆ (§ 29 — 31).

Καθὼς τοὺς μετοίκους τοὺς ὑπὲρ τὸ προσήκον βοηθήσαντας τῷ δήμῳ ἐτιμῆσατε ἀξίως τῆς πόλεως, οὕτως ὀφείλετε τὸν Φίλ. ὡς προδόντα παρὰ τὸ προσήκον τὴν πόλιν νὰ τιμωρήσητε διὰ τῆς νῦν τοῦλάχιστον ἀτιμίας ἀναλογιζόμενοι α) ὅτι οὕτως εἶθι-σται παρ' ὑμῖν ἐκ παλαιῶν χρόνων, δηλ. νὰ τιμᾶτε μὲν τοὺς ἀγαθούς, ν' ἀτιμᾶζητε δὲ τοὺς κακοὺς (§ 29 — 30)· β) ὅτι οὗτος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ βουλευτικοῦ ὄρκου, ἀφ' οὗ προσέδωκε τὸν ἐφηβικόν, οὔτε νὰ ἐκτελέσῃ τὰ βουλευτικά του καθήκοντα, ἀφ' οὗ δὲν ἐξετέλεσε τὸ ἀναγκαιότερον καθήκον τῆς ἐλευθερώσεως τῆς πατρίδος, οὔτε νὰ διαφυλάξῃ τὰς μυστικὰς ἀποφάσεις τῆς βουλῆς, ἀφ' οὗ δὲν ἐφύλαξε τὰ διὰ τοῦ ὄρκου παρηγγελμένα (§ 31).

IV. Ἀπόκρουσις τῶν συνηγόρων τοῦ Φίλωνος ὑπὸ τοῦ κατηγόρου (§ 32 — 33).

Οἱ συνηγόροι τοῦ Φίλ. δὲν δικαιοῦνται νῦν νὰ παρακαλῶσιν ὑμᾶς ὑπὲρ αὐτοῦ, διότι ἔπρεπεν οὗτοι τότε, ὅτε ὑμεῖς ἐκινδυνεύετε τοὺς μεγίστους κινδύνους περὶ τῆς ἐλευθερίας, νὰ υπομνήσωσιν αὐτῷ τὰ καθήκοντά του πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν βουλήν ταύτης δὲ ἐὰν νῦν οὗτος δὲν γίνῃ μέλος, δὲν δύναται ν' ἀναγκηθῆ, ἀφ' οὗ δὲν ἤξιωσε τότε κατὰ τοὺς κινδύνους νὰ ταχθῆ μεθ' ὑμῶν, ἵνα πολεμήσῃ ὑπὲρ αὐτῆς.

V. Ἐπίλογος (§ 34).

Πεποίθησις τοῦ ῥήτορος περὶ τῆς ἐκ μέρους τῶν βουλευτῶν ἀναγνωρίσεως τῶν συμφερόντων τῆ πόλει.

Ἄροκτά τὰ λεχθέντα, ὦ βουλευταί· ἀλλὰ πιστεύω ὅτι ὑμεῖς καὶ ἄνευ τούτων οἰκοθεν θ' ἀναγνωρίσητε τὰ συμφέροντα τῆ πόλει λαμβάνοντες ὡς ὑπόδειγμα τῶν ἀξίων ὄντων βουλευεῖν ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ οὐχὶ τὸν Φίλ., οὗ αἱ πράξεις δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὴν φύσιν τῆς δημοκρατίας.

IV.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ πάλοι ἐν Ἀθήναις δὲν ὑπῆρχον οὔτε πτωχοκομεῖα οὔτε νοσοκομεῖα οὔτε τὰ ἄλλα νῦν πολυάριθμα εὐεργετικά καθιδρύματα ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ψηφίσει διὰ νόμον νὰ παρέχωσι χρηματικόν τι βοήθημα εἰς πάντα ἀδύνατον πολίτην τοιοῦτος δ' ἦτο ὁ ἔχων περιουσίαν μικροτέραν τῶν τριῶν μῶν (= 300 δραχμῶν) καὶ τοιαύτην σωματικὴν βλάβην, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐργάσῃται πρὸς κτήσιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Τὸ βοήθημα τοῦτο, ὅπερ ἐλάμβανεν ἕκαστος τῶν ἀδυνάτων, ἦτο διάφορον ὡς πρὸς τὸ ποσὸν κατὰ τὰς διαφοροὺς ἐποχάς· κατὰ τὸν χρόνον ὅμως τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ παρόντος λόγου ἦτο εἰς ὀβολὸς (= 12½ λεπτά) καθ' ἑκάστην (§ 26). Ἀλλὰ πρὸς λήψιν τοῦ βοηθήματος τούτου ὄφειλε πᾶς θεωρῶν ἑαυτὸν ὡς ἀδύνατον νὰ ὑποβάλλῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους αἴτησιν βοηθείας εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, ἣτις ἐδοκίμαζε τοὺς ἀδυνάτους, ἐξήταζε δηλ. αὐτούς, ἐὰν πράγματι ἦσαν ἄξιοι τοῦ βοηθήματος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαινον πολλαὶ καταχρήσεις, ἐπετρέπετο εἰς πάντα Ἀθηναῖον πολίτην νὰ εἰσαγγείλῃ (= καταγγείλῃ) τὸν αἰτούμενον ὡς ἀπατεῶνα, νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας πρὸ τῆς βουλῆς καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ προφορικῶς τὴν καταγγελίαν αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸν ἀδύνατον ν' ἀπολογηθῇ κατὰ τῆς τοιαύτης κατηγορίας. Μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀδυνάτου ἡ βουλή ἀπεφάσιζε περὶ τῆς παροχῆς ἢ μὴ τοῦ βοηθήματος. Ὁ δὲ δοκιμασθεὶς καὶ τυχὼν τοῦ βοηθήματος ἀδύνατος ὄφειλε νὰ ὑποβάλληται εἰς νέαν κατ' ἔτος δοκιμασίαν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καὶ πρὸ τῆς ἐκάστοτε νέας βουλῆς.

Καὶ ὁ ἀδύνατος τοῦ παρόντος λόγου εἶχε δοκιμασθῇ πολλάκις ὡς τοιοῦτος (§ 26) καὶ ἐλάμβανεν ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τῆς πολιτείας τὸ νόμιμον βοήθημα. Κατὰ τὴν γιγνομένην ὅμως νῦν δοκιμασίαν κατήγγειλέ τις αὐτὸν διατεινόμενος 1) ὅτι οὗτος λαμβάνει ἀδίκως τὸ βοήθημα, διότι εἶναι σωματικῶς ἰκανὸς καὶ εὐπορος, καὶ 2) ὅτι οὗτος λόγῳ τῆς κακῆς του διαγωγῆς εἶναι ἀνάξιος ἐπικουρίας. Πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κατηγοριῶν τούτων ὁ ἀδύνατος ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, ὃν χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυσίας.

Τὸ ἔτος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν· γενικῶς μόνον δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι οὗτος ἀπηγγέλη μετὰ τὸ 403, διότι ἐν § 25 μνημονεύονται οἱ τριάκοντα, ἐφ' ὧν ὁ ἀδύνατος ἔφυγεν εἰς τὴν ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

§ 1.

οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν—σχεδὸν χρεωστῶ χάριν· τοῦτο, ὅτι δηλ. ὁ κατηγορούμενος χρεωστῆι χάριν εἰς τὸν κατήγορον, διότι ἐνέπλεξεν αὐτὸν εἰς δίκην, δὲν περιμένει ποτέ τις ν' ἀκούσῃ ἀπὸ κατηγορουμένου. Σχῆμα ἀπροσδόκητον (πρβλ. προσίμιον τοῦ ὑπὲρ Μαντιθέου λόγου § 1).—ὅτι=διότι.—ἀγῶνα = δίκην.—οὐκ ἔχων, ἐνδοτικῆ μιχ.=ἂν καὶ δὲν εἶχον.—πρόφασιν=ἀφορμὴν.—ἐφ' ἧς (δηλ. στηριζόμενος)...δοίην=ἵνα ἐπὶ ταύτης στηριζόμενος δώσω.—τοῦ βίου λόγον δοίην, τοῦτο λεγόμενον ὑπὸ ταπεινοῦ ἀναπήρου κινεῖ τὴν θυμηδίαν τῶν βουλευτῶν· διότι ὁ λόγος περὶ λογοδοσίας τοῦ βίου, ἂν λέγγηται ὑπὸ ἐπισήμου προσώπου, ἔχει τὴν θέσιν τοῦ οὐδεμίαν ὅμως θέσιν ἔχει λεγόμενος ὑπὸ ταπεινοῦ ἀναπήρου, οὕτινος ὁ βίος οὐδεμίαν σπουδαιότητα ἔχει διὰ τοὺς λοιποὺς Ἀθηναίους.—νυνὶ=τώρα δά.—διὰ τοῦτον, δηλ. τὸν κατήγορον.—πρότερον οὐκ ἔχων.... νυνὶ εἵληφα, ἀντίθεσις.—ψευδόμενον.... βεβιωκότα, αἱ μιχ. ἐκ τοῦ ἐπιδειξαι, ὅπερ ἐκ τοῦ πειράσομαι = θά προσπαθῆσω ν' ἀποδείξω ὅτι οὗτος μὲν ψεύδεται, ἐγὼ δὲ ὅτι ἔχω ζήσει.—ἐπαίνου.... ἢ φθόνου, ἀπροσδόκητον· ἀνεμένετο ἀντὶ φθόνου ἢ λέξις ψόγου, διότι αὕτη εἶναι ἢ ἀντίθετος τῇ λέξει ἐπαίνου. Διὰ τῶν ἀπροσδοκῆτων καὶ ἀντιθέσεων, ἅτινα πολλὰ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ λόγῳ τούτῳ, κατορθοῖ ὁ ῥήτωρ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν βουλευτῶν.—δι' οὐδὲν ἄλλο.... ἢ διὰ φθόνου, ἀντίθεσις.

§ 2—3.

ὅστις τούτοις φθονεῖ = ὁ φθονῶν τούτους. — τίνος.... πονηρίας, ἢ φυσικῆ σειρὰ τῶν λέξεων: ὁ τοιοῦτος δοκεῖ ὑμῖν τίνος ἂν πονηρίας ἀποσχέσθαι; = ὁ τοιοῦτος φαίνεται εἰς ὑμᾶς ὅτι ἤθελεν ἀποσχεῖ τίνος πονηρίας; ἢ ἔννοια: ὁ τοιοῦτος ἤθελεν εἶναι πονηρότατος.—οὐ γάρ, ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὸ προηγούμενον νόημα: μοι φαίνεται ὅτι μοι παρεσχεύασε τὸν κίνδυνον διὰ φθόνου.—οὐ.... συκο-

φραντεῖ, διότι οὐδὲν εἶχε νὰ λάβῃ ὁ κατήγορος παρὰ τοῦ ἀναπήρου ὡς ὄντος πτωχοῦ.— τιμωρεῖται, ἀποπειρατικὸς ἐνεστῶς=προσπαθεῖ νὰ ἐκδικηθῇ.— οὔτε φίλῳ... αὐτῷ = οὔτε ὡς φίλον οὔτε ὡς ἐχθρὸν εἶχον ποτὲ ἕως τῶρα αὐτόν.— ἤδη, δηλ. ὅτε οὔτε χρηματισμὸς οὔτε ἐχθρα ἦσαν τὰ ἐλατήρια τῆς κατηγορίας.— τοιαύτη κερημένους συμφορᾶ = ἂν καὶ ἔχω περιπέσει εἰς τοιαύτην συμφορᾶν.— τούτου, δηλ. τοῦ κατηγοροῦ.— καὶ γὰρ..., ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἔννοιαν: προσεπάθησα μεθ' ὄλην τὴν συμφορᾶν μου νὰ γίνω καλὸς πολίτης.— τοῖς... ἐπιτηδεύμασιν = διὰ τῶν ἔργων, διὰ τῶν ἀρετῶν.— ἰᾶσθαι, ἐνταῦθα=νὰ ἐξουδετερώνη τις.— οἶμαι δεῖν... ἰᾶσθαι, ἠθικὴ ἀρχή. Τοιαῦτα ἠθικὰ ἀξιώματα λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ἀναπήρου κινουσι τὴν θυμηδίαν τῶν βουλευτῶν.— ἐξ ἴσου τῇ συμφορᾷ = ὁμοίαν (τὴν διάνοιαν) πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἔχον τὴν συμφορᾶν.— καὶ τὸν ἄλλον, δηλ. τὸν ἠθικόν.— διάξω, δηλ. ὁμοίως πρὸς τὸν σωματικὸν βίον· ἡ ἔννοια: ἐὰν εἶμαι καὶ πνευματικῶς ἀνάπηρες, ὡς εἶμαι καὶ σωματικῶς, οὐδόλως θὰ διαφέρω τοῦ κατηγόρου· ἐπομένως ὁ κατήγορος εἶναι πνευματικὸς ἀνάπηρες, ἐν ᾧ σωματικῶς εἶναι ἀρτιμελής.— ἐξω - διαξῶ - διοίσω, ὁμοιοτέλευτον.— διοίσω, μέλ. τοῦ διαφέρω.

§ 4—5.

περὶ... τούτων, δηλ. τῶν ἐλατηρίων τοῦ κατηγόρου.— τοσαῦτα = τόσα μόνον.— ὡς ἂν οἶός τ' ᾧ = ὡς ἂν δύναμαι ἐπιτείνειν τὸ ὑπερθ. διὰ βραχυτάτων = ὅσῳ τὸ δυνατὸν συντομώτατα.— γὰρ, ἐπεξηγηματικὸς.— οὐ δικαίως=ἀδίκως.— τὸ παρὰ τῆς πόλεως ἀργύριον, βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 115.— τῷ σώματι δύνασθαι καὶ... ἀδυνατίων, δὲν εἶναι ταυτολογία, διότι=(λέγει) ὅτι κατὰ τὸ σῶμα εἶμαι ἰσχυρὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἀνήκω εἰς τοὺς ἀδυνάτους.— τοιαύτην = τόσῳ προσοδοφόρον.— τοῦ διδομένου, δηλ. ἀργυρίου· ἢ μτχ. κατ' ἐνεστῶτα, διότι τὸ ἀργύριον ἐδίδοτο περιοδικῶς καθ' ἐκάστην πρυτανείαν.— τεκμηρίους = ὡς ἀποδείξεις· κτγρμ. τοῦ ἀντικμ. «ὅτι... ἀναβαίνω... ὅτι δύναμαι». — ἐπὶ τοὺς ἕπτους ἂν. = ἑπτεύω.— ἐν τῇ τέχνῃ = διὰ τῆς τέχνης.— δύναμαι... δυναμένοις, λογοπαίγιον.— συνεῖναι, τοῦ β. σύνειμι = συναστρέφομαι.— ἀναλίσκειν, δηλ. χρήματα.

§ 6.

τὴν . . . εὐπορίαν, εἰρωνικῶς λέγεται τοῦτο=τὴν ἐκ τῆς τέχνης δῆθεν εὐπορίαν μου.—βίον = πόρον ζωῆς.—τυγχάνει, δηλ. ὦν.—κἀγώ, ὁ καὶ ἐτέθη, διότι ἡ προηγουμένη ἔννοια=ὡσπερ καὶ ὑμεῖς ἴστε.—κατέλιπεν οὐδέν, ἀπροσδόκητον· μετὰ τὸ κατέλιπεν ἀνεμένετο λέξις τις δηλωτικῆ χρηματικοῦ ποσοῦ.—τρέφων, ὡς χρηστὸς υἱός.—τρίτον ἔτος τουτὶ = ἤδη πρὸ δύο ἐτῶν συναπτέον τῷ τελευτήσασαν.—οὐπω εἰσίν, τοῦτο λεγόμενον ὑπὸ ἀνδρός, ὅστις καὶ γέρων ἦτο (πρβλ. § 7, § 16-18) καὶ ἀσθενής, ἐμβάλλει γέλωτα τοῖς βουλευταῖς.—οἱ . . . θεραπεύσουσι, τελκ. ἀναφορικ. πρότασις = ἵνα οὗτοί με περιποιηθῶσι.—κέκτημαι = ἔχω.—βραχέα . . . ὠφελεῖν = ν' ἀποφέρῃ ἀσήμαντον ὠφέλειαν.—ἦ ν αὐτὸς μὲν . . . τὸν διαδεξ. δὲ αὐτὴν, παρατηρητέα ἢ μετὰβασις ἐκ τοῦ ἀναφορικοῦ λόγου εἰς τὸν δεικτικόν.—χαλεπῶς ἐργάζομαι, λόγῳ τῆς ἡλικίας καὶ ἀσθενείας (§ 7).—τὸν διαδεξόμενον (= τὸν μέλλοντα νὰ διαδεχθῇ, νὰ συνεχίσῃ), δηλ. δοῦλον, ὃν ὁ ἀνάπηρος δὲν ἠδύνατο ν' ἀγοράσῃ, ἵνα συνεχίσῃ τὴν τέχνην καὶ κατὰ τὸ γῆρας παρέχῃ αὐτῷ τὰναγκαῖα. Τοιοῦτοι δοῦλοι ἐπωλοῦντο ἀντὶ 5-6 μνῶν.—κτῆσασθαι = ν' ἀγοράσω.—ἦ ν . . . ἀφέλησθέ με, παρατηρητέα ἢ μετὰ δύο αἰτιατικ. σύνταξις τοῦ ἀφέλησθε.—ὑπὸ τῇ δυσχ. γεν. τύχη = νὰ περιπέσω εἰς τὴν δυστυχεστάτην τύχην, δηλ. ν' ἀποθάνω ἐκ τῆς ἀσιτίας.

§ 7—8.

μῆ . . . ἀπολέσητε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ σῶσαι ἢ ἀπώλεια τῆς καθ' ἑκάστην ἐπικουρίας ἦτο πράγματι διὰ τὸν ἀδύνατον ἴση πρὸς καταστροφὴν.—ἔστιν=εἶναι δυνατόν.—μηδὲ ἄ . . . ἀφέλησθε, δηλ. ἐμέ.—μᾶλλον ἐρρωμένῳ = δυνατωτέρῳ.—γιγνόμενον, κατ' ἐνεστώτα, διότι ἤδη ἤρχιζε νὰ γίνηται πρεσβύτερος καὶ ἀσθενέστερος.—μηδέ, συναπτέον τῷ ἀποδιώξητε.—κακὸν = σωματικὸν ἐλάττωμα.—δοκοῦντες = οἱ ἔδοκεῖτε.—τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακ., δηλ. τοὺς ἀδυνάτους.—ἡ συμφορὰ, δηλ. ἡ ἀδυναμία τοῦ σώματος.—ἐφαινόμην λαμβάνων = ἐλάμβανον.—προσγίγνεται, δηλ. πρὸς τῇ ἀπλῇ συμφορᾷ.

§ 9.

εἰ γὰρ ἐγώ . . . , ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ ἀναπήρου φαίνονται βεβαίως πολὺ κωμικὰ εἰς τοὺς βουλευτάς.—χορηγός, λέγεται ὁ καταβάλλων τὰς δαπάνας πρὸς παρασκευὴν χοροῦ (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 53).—εἰ . . . προκαλεσαίμην=ἐὰν ἤθελον προκαλέσει.—εἰς ἀντίδοσιν, περὶ τῆς ἀντιδόσεως βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 54-55.—μᾶλλον, ἐπαυξάνει τὴν σημασίαν τοῦ ἂν ἔλοιτο.—δεινόν=ἄτοπον.—ὦν ἐγὼ λέγω τύχοι τι γ., δηλ. ἡ πρόκλησις ἀντιδόσεως ἐν χορηγίᾳ τραγωδοῖς.—ὁμολογεῖν ἄν, ἐκ τοῦ δεινόν ἐστι=να ἤθελεν ὁμολογεῖ· ὁ ἂν ἐν τῷ ἀπρμφ., διότι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει ἡ ἀπόδοσις τοῦ ὑποθετ. λόγου εἰ . . . τύχοι ἄνευ τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ ἀπρμφ. ὁ ὑποθετ. λόγος θὰ εἶχεν: εἰ . . . τύχοι, ὁμολογοίη ἄν.—τοιούτων εἶναι=ἔτι εἶμαι τοιούτος (δηλ. πτωχός).—καὶ ἔτι πον.=καὶ μάλιστα ἀκόμη ἀθλιώτερος (ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν).

§ 10.

οὔτε τὴν τύχην δείσας=χωρὶς οὔτε τὴν τύχην νὰ φοθηθῇ (διότι αὕτη κοινὴ εἶναι τοῖς πᾶσι, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο δυνατόν καὶ οὗτος νὰ περιπέσῃ εἰς συμφορὰν).—οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθεῖς, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ ὑμῶν κατηγορῶν τοιαύτην μωρὰν κατηγορίαν.—οὐ πολὺς ὁ λόγος, δηλ. εἶη ἄν.—ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι κτλ., διὰ τούτων ἐξυψοῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ ἀνάπηρος, ἵνα κινήσῃ τὴν εὐνοίαν τῶν βουλευτῶν· ἀλλ' ἡ ἐξύψωσις ἐνέχει τι τὸ κωμικόν· κωμικὸν δὲ εἶναι ὁ λόγος, ὃν παρουσιάζει ὁ ἀνάπηρος κινῶντα αὐτὸν νὰ ἱππεύῃ· ἡ γενικὴ δηλ. ἡθικὴ ἀρχὴ ὅτι οἱ ἔχοντες δυστύχημά τι κτλ.—δυστύχημα=σωματικὴν βλάβην.—φιλοσοφεῖν=σκέπτεσθαι.—ὡς, ἐπιτείνει τὸ ὑπερθετικόν=ὅσον τὸ δυνατόν.—ὦν, δηλ. τῶν ἐχόντων τι δυστύχημα.—ἐγώ, δηλ. εἰμί.—περιπετωκῶς, μτχ. αἰτιλγ. —ταύτην, καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ ῥαστώνην ἀντὶ τοῦτο, δηλ. τὸ ἱππεύειν.—ῥαστώνην=ἀνακουφισμόν.—τῶν ἀναγκαίων, γνκ. διαιρετ. τοῦ μακροτέρας, κατ' ἐννοίαν=εἰς τὰς ἀναγκαίας τῶν ὁδῶν τὰς μακροτέρας· διότι εἰς τὰς ἀναγκαίας καὶ βραχυτέρας ὁδοὺς ἐπορεύετο πεζῇ.

§ 11 — 12.

ὑβροῖν = ὑπερῆράνειαν. — ὡς οὗτός φησιν, ὁ κατήγορος ἀνωτέρω (§ 5) ἀνέφερε τὸ ἰππεύειν ὡς τεκμήριον τῆς σωματικῆς δυνάμεως τοῦ κατηγορουμένου, καὶ οὐχὶ ὡς τεκμήριον ὑβρεως, ὡς ἐνταῦθα διασχυρίζεται. — ἐπ' ἀστράβης, ἀστράβη κυρίως = ἀναπαυτικὸν ἐπίσαγμα, εἶτα = ἡμίονος ἔχων τοιοῦτον ἐπίσαγμα· τὴν δ' σημασίαν ἔχει ἐνταῦθα. — ἄν ὠχούμην = θὰ ἰππευόν. — ἄλλοτρίους ἵππους = ξένους ἵππους (ἐπὶ μισθῷ δεδομένους). — ἀνέβαινον, δηλ. ἄν. — τοιοῦτον, δηλ. ἡμίονον ἔχοντα ἐπίσαγμα. — τί γὰρ ἄν καὶ ἔλεγεν = διότι τί κυρίως θὰ ἔλεγεν. Ὁ κατήγορος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εἶπη διὰ τὴν ἀστράβην τοῦ ἀναπήρου, διότι αὕτη θὰ ἦτο ἀπαραίτητος αὐτῷ διὰ τὴν ἀναπηρίαν του. — ἠτιμένους = δεδανεισμένους. — ὅτι μὲν δυοῖν κτλ., εὐτράπελον συμπέρασμα: ἐὰν τὸ ἰππεύειν εἶναι σημεῖον δυνάμεως, τότε ὀφείλει νὰ συμπεράνη τις ὅτι καὶ ἡ χρῆσις δύο βακτηριῶν εἶναι σημεῖον διπλῆς δυνάμεως, ἀφ' οὗ συνήθως οἱ ὕγιεις ἄνδρες μεταχειρίζονται μόνον μίαν βακτηρίαν. — τῶν ἄλλων μιᾷ χρωμένων = ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι μεταχειρίζονται μόνον μίαν. — μὴ κατηγορεῖν... χρῆσθαι, ἐκ τοῦ οὐκ ἀτοπὸν ἔστι. — τῶν δυνάμενων, δηλ. σωματικῶς. — ἀμφοτέροις, δηλ. τῷ ἵππῳ καὶ ταῖς βακτηρίαις. — διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δηλ. τὴν ἀναπηρίαν μου.

§ 13 — 14.

τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ὑπερβολή = τῆς δλης ἀνθρωπότητος. — τοσοῦτους ὄντας (= ἐν ᾧ εἰσθε τοσοῦτοι) εἰς ὧν (= ἐν ᾧ αὐτὸς εἶναι εἰς), ἀντίθεσις (πρβλ. § 22). — τοῦτο, δηλ. ὅτι οὐκ εἰμὶ τῶν ἀδυνάτων. — κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων = νὰ ἐκλέγωμαι διὰ κλήρου ὡς εἰς ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων. Οἱ ἄρχοντες, ἰδίᾳ οἱ ἀνώτεροι, ὄφειλον νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι πάσης σωματικῆς βλάβης. Περὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἰδὲ εἰσαγ. ἐν σελ. 46 - 47. — ἐμοῦ.... ἀφελέσθαι τὸν ὀβολόν, ἐνταῦθα τὸ ἀφελέσθαι μετὰ γενν. καὶ αἰτιατικῆς, ἐν ᾧ ἀλλαχοῦ μετὰ δύο αἰτιατ. (§ 6). — οἱ θεσμοθέται, ἐνταῦθα καταχρηστικῶς = οἱ ἐννέα ἄρχοντες (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 47). Εἰς τοὺς ἐννέα ἄρχοντας ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ κλήρωσις τῶν ἀρχόντων (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 47). — οὐ γὰρ δήπου κτλ., ἡ ἔννοια:

ἐν ᾧ σεις με θεωρεῖτε υγιᾶ καὶ ἀφαιρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ τὸν ὄβολόν, δὲν εἶναι δυνατόν οἱ θεσμοθέται νὰ μὲ ἐμποδίσωσιν ὡς ἀδύνατον τῆς κληρώσεως. — ἀλλὰ γάρ, ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἔννοιαν: ἀλλ' οὐδεις κίνδυνος περὶ τούτων. — ὑμῖν, δηλ. τὴν αὐτὴν ἔχει γνώμην. — εὐ ποιῶν = καλῶς πράττων· εἰρωνικῶς λέγει τοῦτο. — ὥσπερ.... οὔσης = ὡς ἐὰν ἡ συμφορὰ ᾗτο ἐπίκληρος. Ἐπίκληρος δ' ἐκαλεῖτο ἡ μονογενὴς θυγάτηρ, ἣτις ἐκληρονόμει σύμπασαν τὴν πατρῴαν περιουσίαν καὶ ἣτις, ἵνα μὴ περιέλθῃ ἡ περιουσία εἰς ξένην οἰκογένειαν, ὤφειλε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν πλησιέστατον συγγενῆ τῆς· καθ' ἣν δὲ περίπτωσιν οἱ συγγενεῖς ἐφιλονίκουν τίς ὁ πλησιέστερος καὶ δικαιούμενος κατὰ τοὺς νόμους νὰ τὴν νυμφευθῇ, ἐγένετο δίκη. Ἡ τοιαύτη παραβολὴ τῆς συμφορᾶς καὶ τοῦ διδομένου ὄβολου πρὸς ἐπίκληρον εἶναι κωμική· διότι ὁ κατήγορος οὔτε τῆς συμφορᾶς οὔτε τοῦ ὄβολου τοῦ ἀδυνάτου ἀντεποιεῖτο, ἠγωνίζετο δὲ μόνον νὰ στερήσῃ αὐτὸν τοῦ ὄβολου. — ἀμφισβητήσων, δηλ. τῆς συμφορᾶς. — ἦκει, δηλ. πρὸς ὑμᾶς. — ὅ.... ἐστὶ = καθὼς ἀρμόζει εἰς συνετοὺς ἀνθρώπους.

§ 15 — 16.

ἀσελγῶς διακείμενος = αὐθάδης. — ὥσπερ.... μέλλον ἀληθῆ λέγειν = ὡς ἐὰν ἐμελλε νὰ λέγῃ ἀληθῆ. — εἰ φοβερῶς ὀνομάσειε = ἐὰν ἤθελε μεταχειρισθῆ φοβερὰς ὀνομασίας (ὡς εἶναι αἱ ἄνω: ὕβριστης, βίαιος, λίαν ἀσελγῶς διακείμενος). Ἡ ἔννοια: ὁ κατήγορος νομίζει ὅτι θὰ καταστήσῃ πιστευτὰς τὰς συκοφαντίας μεταχειριζόμενος τοιαύτας σκληρὰς λέξεις. — ἀλλ' οὐκ.... ταῦτα (= τοῦτο) ποιήσων = καὶ ὡς ἐὰν δὲν ἐμελλε νὰ πράξῃ τοῦτο (δηλ. ἀληθῆ λέγειν). — ἐὰν.... πρῶτον, δηλ. ὀνομάσῃ = ἐὰν μεταχειρισθῇ πολὺ ἠπίκας φράσεις. — ἐγχωρεῖ = εἶναι δυνατόν. — οὐ προσῆκει (= δὲν ἀρμόζει), δηλ. εἶναι ὑβρισταῖς. — οὐ γὰρ τοὺς πεν. κτλ., διὰ τούτων ἐξυψοῖ ὁ ἀνάπηρος τὸν ἑαυτὸν του. Ἡθικὴ ἀρχὴ (πρβλ. § 2-3, § 10). — οὐ τοὺς πενομένους — ἀλλὰ τοὺς..., οὐδὲ τοὺς ἀδυν.... — ἀλλὰ τοὺς μάλιστα..., οὐδὲ τοὺς.... — ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέους..., ἀντιθέσεις. — νέαις ταῖς διαν. χρωμένους = τοὺς νεανικὰ φρονούντας.

§ 17—18.

τοῖς χρήμασιν, δοτ. ὄργανκ.—ἐξωνοῦνται τοὺς κινδύνους=ἐξαγοράζουσι τοὺς κινδύνους, δηλ. τοὺς δικαστικοὺς (συναλλαττόμενοι τοῖς ἀδικουμένοις).—ἀπορίας = πενίας.—ἄξιοῦνται = θεωροῦνται ἄξιοι.—ἐξαμαρτάνουσιν ὁμοίως = ἐὰν ἐξαμαρτάνωσιν ὁμοίως (ὡς καὶ οἱ νέοι).—ἐπιτιμῶσι = κατηγοροῦσι.—ἀμφοτέροι, δηλ. καὶ οἱ νέοι καὶ οἱ γεραῖτεροι.—μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν = χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ πάσχωσιν τι.—ἔστιν=εἶναι δυνατόν.—ὑβριζομένοις = εἰ ὑβρίζονται.—ἀμύνεσθαι τοὺς ὑπάρξαντας, δηλ. τῆς ὕβρεως = ν' ἀποκρούωσιν ἐκείνους, οἵτινες ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς ὕβρεως, δηλ. τοὺς πρωταίτιους.—περιγίγνεσθαι = νὰ ὑπερτερῶσιν.—ὥστε... ποιῶν, τὸ συμπέρασμα εἶναι πολὺ πειστικὸν καὶ ὑποδεικνύει διὰ τῶν λέξεων παίζων, κωμφοδεῖν καὶ καλὸν ποιῶν ὅτι αὐτὸς ὁ κατήγορος-καὶ οὐχὶ ὁ ἀδύνατος-περιέπεσεν εἰς ὕβριν.—βουλόμενος... βουλόμενος, ἢ ἐπανάληψις ἐγένετο χάριν τοῦ ἰσοκώλου.—ὥσπερ τι καλὸν ποιῶν = ὡς ἐὰν πράττη καλὸν τι, ἀνδραγάθημά τι κωμφοδῶν ἐμέ, ὅστις εἶμαι πτωχός, γέρων ἀνάπηρος.

§ 19—20.

ὡς ἐμὲ = εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου· τὰ ἐργαστήρια τῶν χειροτεχνῶν ἦσαν προσφιλεῖ ἔντευκτῆρια τῶν ἀρεσκομένων εἰς συνομιλίαις Ἀθηναίων.—καὶ πολλούς, ὁ καὶ=καὶ μάλιστα.—οἱ... ἐπιβουλεύουσι, ἐν τῇ ἀναφορικ. προτάσει περιγράφεται ἡ φύσις τῶν πονηρῶν.—ἀνηλώκασι, τοῦ ῥ. ἀναλίσκω=δαπανῶ.—ὑμεῖς δὲ κτλ., ὁ ἀνάπηρος δὲν ἀπολογεῖται διὰ τὸ ἠθικὸν ποιοῦν τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτόν, ἀλλ' ἀφομοιοῖ τὸ ἠθικὸν τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ πρὸς τὸ ἠθικὸν τῶν ἐπισκεπτῶν τῶν ἄλλων ἐργαστηρίων.—οὐδὲν... μᾶλλον=οὐδόλως περισσότερον.—ὡς τοὺς ἄλλους δημιουργοὺς = εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν ἄλλων χειροτεχνῶν.—προσφοιτᾶν = νὰ συχνάξῃ.—σκυτοτομεῖον = τὸ ἐργαστήριον τοῦ σκυτοτόμου· σκυτοτόμος δὲ = ὁ κατεργαζόμενος τὰ δέρματα.—ὅποι ἂν τύχη, δηλ. προσφοιτῶν.—ὡς... τοὺς κατεσκευασμένους=πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἔχουσιν ἰδρύσει τὸ ἐργαστήριον.—ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς, περὶ τὴν ἀγορὰν ἦσαν πλεῖστα ἐργαστήρια, ἐν οἷς συνηθροίζοντο οἱ Ἀθηναῖοι

καὶ καθήμενοι ἐποιοῦντο λόγους περὶ τῶν καθεστώτων ἢ ἔσχωπτον τοὺς διαβαίνοντας. Πλησίον τῆς ἀγορᾶς ἔκειτο καὶ τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀναπήρου. — δῆλον, δηλ. ἐστι. — ὅτι καὶ . . . , δηλ. καταγνώσεται πονηρίαν. — εἰ δὲ κἀκείνων, ἀπάντων ᾽Αθ. = εἰ δέ τις ὑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται κἀκείνων τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατρ., δῆλόν ἐστιν ὅτι πονηρίαν καταγν. ἀπάντων ᾽Αθ. Ῥητορικὸν σχῆμα συμπλοκῆς. — ἀμουγέπου = κᾶπου = ἐν τινι οἴφδηποτε ἐργαστηρίῳ τοῦ ἐπιρ. τοῦτου βάσις εἶναι τὸ ἄμῶς (= τίς), οὗ ἔχνος διετηρήθη ἐν τοῖς οὐδαμοῦ, μηδαμοῦ, μηδαμῶς, οὐδαμῶς κτλ.

§ 21 — 23.

ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα = ἀλλὰ παύσομαι, οὐ γὰρ οἶδα κατ' ἐννοιαν = ἀλλ' ἄρκετὰ ταῦτα· διότι δὲν γνωρίζω. — ὅ τι δεῖ = τίς ἢ ἀνάγκη. — ὑμῖν, συναπτόεν τῷ ἐνοχλεῖν. — τῶν εἰρημένων, δηλ. ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ συναπτόεν τῷ ἕκαστον. — ὑπὲρ τῶν μεγίστων, δηλ. τῆς πενίας (§ 5, § 6) καὶ τῆς ἀναπηρίας μου (§ 12, § 13), τὰ ὅποια εἶναι οἱ οὐσιώδεις λόγοι τῆς περαιτέρω ἀπολαύσεως τῆς ἐπικουρίας. — εἴρηκα = ἀπολελόγημαι. — περὶ τῶν φαιύλων ὁμοίως τούτῳ σπ. = ν' ἀσχολῶμαι καθὼς οὗτος περὶ ἀσήμαντα (μηδαμινὰ) πράγματα (οἷα εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ περὶ τῆς διαγωγῆς μου λεγόμενα ἐν § 15, § 19). — ἦνπερ καὶ πρότερον, δηλ. εἴχετε. — οὐ μόνου, δηλ. τοῦ ὀβολοῦ. — μεταλαβεῖν, καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἔδωκε. — τῶν ἐν τῇ πατρίδι = ἐκ τῶν ἀγαθῶν τῆς πατρίδος. — πάλοι, συναπτόεν τῷ ἔδοτε. — πάντες . . . εἰς ὧν, ἀντίθεσις· πρβλ. § 13. — πάλιν, συναπτόεν τῷ ἀφελέσθαι. — ἀρχῶν, ἄς ἀνέφερον ἐν § 13. — ὁ δαίμων = ἡ τύχη. — ἡμᾶς, ὁ ἀνάπηρος περιλαμβάνει καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτῷ (πρβλ. κατωτέρω: ἡμῖν ἐψηφίσαστο). — ἡ πόλις . . . ἐψηφίσαστο τὸ ἀργ., τὸν προσδιορισμὸν ὁμοίως τῶν προσώπων τῶν ἀδυνάτων εἶχεν ἀναθέσει ἢ πόλις εἰς τὴν βουλὴν, ἣτις κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστου ἔτους ἐξήλεγε τοὺς ἀδυνάτους (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 114). — ἡγουμένη, αἰτιλγκ. μτχ. — κοινὰς εἶναι τὰς τύχας κτλ., ὥστε ὁ σήμερον εὐτυχῶν ἐνδέχεται αὐριον νὰ δυστυχήσῃ. — τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν, δηλ. πραγμάτων. — δειλαιότητος = δυστυχέστατος. — τῶν μὲν καλλίστων καὶ μεγίστων, δηλ.

ἀγαθῶν (ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ). — προνοηθεῖσα = λαβοῦσα πρόνοιαν. — τῶν οὕτως διακειμένων, δηλ. τῶν ἀδυνάτων. — μηδαμῶς.... ταύτη θῆσθε τὴν ψ. = μηδαμῶς οὕτω ψηφίσητε.

§ 24 — 25.

διὰ τί... ὑμῶν = διότι διατὶ ἄρα γε ἤθελον τύχει ὑμῶν τοιούτων (δηλ. δυσμενῶν πρὸς ἐμέ). — πότερον - ἀλλὰ - ἀλλά, προκατάληψις (πρβλ. § 27 τοῦ κατὰ Φίλωνος λόγου, ἐν σελ. 106). — ὅτι = διότι. — ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν, διὰ τῆς ἀποτίσεως μεγάλης χρηματικῆς ζημίας ἢ διὰ τῆς δημεύσεως τῆς περιουσίας. — φιλαπεχθήμων = φίλερις. — καὶ τοῦτο... ὁμοίως = καὶ τοῦτο τὸ ψεῦδος νὰ λέγῃ ὁμοίως μὲ τὰ ἄλλα. — ἀλλ' οὐ τοιαύταις... χρώμενος = ἀλλ' ὁ βίος μου (δηλ. οἱ ὄροι τοῦ βίου μου, οἱ ἐν § 16 ἐκτιθέμενοι) δὲν παρέχει τοιαύτας ἀφορμὰς πρὸς τὰ τοιαῦτα (δηλ. πρὸς τὸ νὰ εἶμαι ὑβριστῆς καὶ βίαιος). — ἐπὶ τῶν τριάκοντα = ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα. — γενόμενος ἐν δυνάμει = ἀποκτήσας δύναμιν, ἐπιρροήν· τοῦτο ἐν τῷ στόματι τοῦ γέροντος ἀναπήρου εἶναι κωμικόν. — εἰς Χαλκίδα, τῆς Εὐβοίας, εἰς ἣν τότε εἶχον καταφύγει πολλοὶ τῶν δημοκρατικῶν. — ἔξοδον = ἐν ᾧ ἦτο δυνατόν. — ἀδεῶς (= ἄνευ φόβου), διότι οὗτος ὡς πτωχὸς ἀνάπηρος ἦτο ἀκίνδυνος τοῖς τριάκοντα καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδὲν εἶχε νὰ φοβηθῆ παρ' αὐτῶν. — εἰλόμην κινδυνεύειν, καὶ τοῦτο, ὅτι δηλ. καὶ ὁ ἀδύνατος ἠγωνίσθη μετὰ τῶν δημοκρατικῶν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας, εἶναι κωμικόν. — ἀπόντων (= μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν ὄντων), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι (= ζῆν, δηλ. ἐν Ἀθήναις), ὡς τὸ κινδυνεύειν πρὸς τὸ ἀδεῶς καὶ τὸ μεθ' ὑμῶν πρὸς τὸ μετ' ἐκεῖνων.

§ 26 — 27.

μή... ὁμοίων ὑμῶν τύχοιμι τοῖς π. ἡδ. = εἴθε νὰ μὴ εὖρω ὑμᾶς ὁμοίους (= ὁμοίως δυσμενεῖς), ὁποῖους εὐρίσκουσιν ὑμᾶς οἱ ἔχοντες πράξει πολλὰς ἀδικίας. — ταῖς ἄλλαις βουλαῖς, ἐκ τοῦ τὴν αὐτὴν = ψηφίσατε οὕτω, ὅπως ἡ βουλὴ ἄλλων (προηγουμένων) ἐτῶν· ἢ βουλὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπεκύρου τίνες ἔμελλον νὰ λαμβάνωσιν ἀργύριον. — διαχειρίσας = διαχειρισθεῖς. — περὶ ὀβολοῦ μόνον, αἱ λέξεις

αὐται ἐν τέλει συγκινοῦσι μὲν, ἀλλὰ προκαλοῦσι καὶ τὸ μειδίαμα. Διὰ τὸν ἀνάπηρον ἢ ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν περὶ τοῦ ὀβλοῦ εἶναι τοσαύτης σημασίας, ὅσης καὶ ἡ ἀπόφασιν ἐν ταῖς δίκαις τῶν εὐθυ-
νῶν διὰ τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἄρξεντας σπουδαίας ἀρχάς. — καὶ οὕτως, δηλ. ἐὰν ψηφίσητε ὡς ἡ βουλὴ ἄλλων ἐτῶν. — γνώσεσθε (=θὰ ἀποφασίσσητε) πάντες, ὁ ἀδύνατος ἐλπίζει ὅτι οἱ βουλευταὶ ὁμοφώνως θ' ἀπορρίψωσι τὴν κατηγορίαν τοῦ κατηγοροῦ. — τούτων.... χάριν, ἢ φυσικὴ σειρά τῶν λέξεων: τούτων (δηλ. τῶν δικαίων) τυχῶν (=ἐὰν τύχω) ἔξω τὴν χάριν (=τὴν ὀφειλομένην χάριν) ὑμῖν.—μαθήσεται, δηλ. ἀφ' οὗ πάθη.—ἀλλὰ τῶν.... περι-
γίγνεσθαι = ἀλλὰ νὰ προσπαθῇ νὰ καταβάλλῃ (ἐν δικαστικῷ ἀγῶνι) τοὺς ὁμοίους του.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

A. Προοίμιον (§ 1-3).

Ὑπόσχεσις ἀνασκευῆς τῆς κατηγορίας ὡς ψευδοῦς καὶ ἐλατήριον αὐτῆς.

Σχεδὸν χρεωστώ χάριν εἰς τὸν κατήγορον, διότι οὗτός μοι παρέσχεν ἀφορμὴν νὰ δώσω λόγον τοῦ βίου μου. Διὰ τοῦ λόγου μου θὰ ἀποδείξω ὅτι αὐτὸς μὲν ψεύδεται, ὁ δὲ βίος μου εἶναι ἄξιος ἐπαίνου μᾶλλον ἢ φθόνου· λέγω δὲ φθόνου, ἐπειδὴ δι' οὐδὲν ἄλλο κατηγορεῖ οὗτος ἐμοῦ ἢ διὰ φθόνον (§ 1)· διότι οὔτε ὁ χρηματισμὸς οὔτε ἡ ἔχθρα δύναται νὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς κατηγορίας αὐτοῦ· μὲ φθονεῖ δέ, διότι καίπερ ἀνάπηρος ὢν εἶμαι καλύτερος τούτου πολίτης· καὶ προσεπάθησα νὰ γίνω καλὸς πολίτης, διότι φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ἐξουδετερώη τις τὴν σωματικὴν συμφορὰν διὰ ψυχικῶν ἀρετῶν (§ 2-3).

B. Ἀπολογία (§ 4-20).

I. Ἀνασκευὴ τῆς κυρίως κατηγορίας (§ 4-14).

1. Δυσχρισμοὶ τοῦ κατηγόρου (§ 4-5).

Ὁ κατήγορος δυσχρίζεται α) ὅτι εἶμαι σωματικὸς ἱκανός, ὅπερ ζητεῖ ν' ἀποδεικνύη ἐκ τοῦ ὅτι πολλάκις ἰππεύω, καὶ β) ὅτι δύναμαι νὰ ζῶ εὐπόρως ἐκ τῆς τέχνης μου, ὅπερ ὁ κατήγορος συμπεραίνει ἐκ τῆς συναναστροφῆς μου μετ' ἀνθρώπων δυναμένων νὰ δαπανῶσιν.

2. Ἀνασκευὴ τοῦ β' δυσχρισμοῦ (§ 6-9).

α) Ἄν καὶ γνωρίζητε ὑμεῖς τὴν πενίαν μου, ὅμως θὰ εἶπω καὶ ἐγὼ διὰ βραχέων περὶ αὐτῆς. Παρὰ τοῦ πατρὸς μου οὐδὲν ἐκληρονόμησα, ἐκ τῆς τέχνης μου δ' ἐλάχιστα κερδαίνω· ὥστε εἶμαι πτωχὸς καὶ οὐδεμίαν ἄλλην πρόσσοδον ἔχω πλὴν τῆς παρούσης, ἧς ἐὰν στερηθῶ θὰ περιέλθω εἰς μεγίστην ἀθλιότητα (§ 6). Ὑμεῖς ὅμως, οὔτινες εἰσθε ἐλεήμονες καὶ πρὸς τοὺς οὐδὲν σωματικὸν ἐλάττωμα ἔχοντας, μὴ με στερήσητε τῆς προσόδου αὐτῆς νῦν, ὅτε εἶμαι γέρον καὶ ἀσθενῆς (7-8).

β) Τὸ μέγεθος τῆς πενίας μου αὐτὸς ὁ κατήγορος σαφέστατα δύναται νὰ ἐπιδείξῃ· διότι ἐὰν ἐγὼ κατασταθῆις χορηγὸς διὰ τραγηδουδῶν ἤθελον προκαλέσει αὐτὸν εἰς ἀντίδοσιν, θὰ προετίμα οὗτος δεκάκις νὰ χορηγήσῃ ἢ ἅπαξ ν' ἀντιδώσῃ (§ 9).

3. Ἀνασκευὴ τοῦ α' δισχυρισμοῦ (§ 10-14).

α) Περὶ τῆς ἱππικῆς μου, ἣν ἐτόλμησεν ὁ κατήγορος ν' ἀναφέρῃ πρὸς ὑμᾶς, θὰ εἶπω ὀλίγα: Πάντες οἱ περιτεσόντες εἰς σωματικὴν τινα βλάβην ζητοῦσι πανεὶ τρόπον ν' ἀνακουφίσωσιν αὐτήν· οὕτω καὶ ἐγὼ εὗρον τὸ ἱππεύειν ὡς ἀνακουφισμόν μου εἰς τὰς μακροτέρας ὁδοὺς (§ 10)· ὥστε δὲν ἱππεύω ἔνεκα ὑπερηφανείας προερχομένης ἐξ εὐπορίας, ὡς ὁ κατήγορος δισχυρίζεται, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀνατηρίας μου· διότι, ἐὰν εἶχον χρήματα, θὰ ἱππευον ἐπὶ ἀστροφῆς καὶ ὁ κατήγορος θὰ ὄφειλε τότε νὰ σιωπᾷ· ἐπειδὴ ὁμως δὲν δύναμαι λόγῳ τῆς πενίας μου νὰ ἔχω τοιαύτην, δανεῖζομαι ἵππους. Ἐν ᾧ δὲ ὁ κατήγορος μεταχειρίζεται ὡς ἀπόδειξιν τῆς σωματικῆς μου ἰκανότητος τὸ ἱππεύειν, δὲν θέλει νὰ μεταχειρισθῇ ὡς ἀπόδειξιν ταύτης τὰς δύο βακτηρίας μου· καὶ ὁμως διὰ ταύτας καὶ διὰ τὸ ἱππεύειν μία καὶ ἡ αὐτὴ αἰτία ὑπάρχει (§ 11-12).

β) Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ κατήγορος δισχυρίζεται ὅτι δὲν εἶμαι ἀδύνατος καὶ προσπαθεῖ νὰ σᾶς πείσῃ περὶ τούτου· ἐὰν δ' οὗτος κατορθώσῃ τοῦτο, τότε θὰ εἶναι δυνατόν εἰς ἐμὲ μὲν νὰ κληρωθῶ ὡς εἰς τῶν ἐννέα ἀρχόντων, εἰς ὑμᾶς δὲ ν' ἀφαιρέσῃτε παρ' ἐμοῦ ὡς ὑγιαίνοντος τὸν ὀβολὸν καὶ νὰ δώσῃτε αὐτὸν τῷ κατηγόρῳ, ὡς ἀναπήρῳ. Ἀλλὰ δὲν θὰ συμβῇ τοῦτο· καθ' ὅσον ὑμεῖς δὲν σκέπτεσθε οὕτω, ὡς ὁ κατήγορος· διότι ὁ μὲν κατήγορος ἀμφισβητεῖ τῆς συμφορᾶς μου, ὡς ἐὰν αὕτη ἦτο ἐπίκληρος θυγάτηρ, καὶ θέλει νὰ σᾶς πείσῃ ὅτι δὲν εἶμαι τοιοῦτος, οἷόν με βλέπετε· ὑμεῖς δὲ ὡς συνετοὶ ἄνθρωποι πιστεύετε μᾶλλον τοῖς ὑμετέροις ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς λόγοις τούτου (§ 13-14).

II. Ἀνασκευὴ τῆς κατηγορίας, ὅτι ὁ ἀδύνατος λόγῳ τῆς διαγωγῆς του εἶναι ἀνάξιος ἐπικουρίας (§ 15-20).

1. Ἀνασκευὴ τοῦ δισχυρισμοῦ, ὅτι ὁ ἀδύνατος εἶναι ὑβριστής, βίαιος καὶ αὐθάδης (§ 15-18).

Ὁ κατήγορος ἰσχυρίζεται ὅτι εἶμαι ὑβριστής, βίαιος καὶ αὐθάδης· ἀλλ' ὑβρισταί, βίαιοι καὶ αὐθάδεις δύναται νὰ εἶναι οὐχὶ οἱ πτωχοί, ἀλλ' οἱ πλούσιοι, οὐχὶ οἱ ἀδύνατοι, ἀλλ' οἱ ἰσχυ-

ροί, οὐχὶ οἱ γέροντες, ἀλλ' οἱ νέοι (§ 15-16): διότι οἱ μὲν πλούσιοι δύνανται διὰ τῶν χρημάτων νὰ συνδιαλλάττωνται τοῖς ἀδικουμένοις καὶ ὡς ἐκ τούτου ν' ἀποφεύγῃσι τοὺς δικαστικούς κινδύνους, οἱ δὲ πτωχοὶ ἀναγκάζονται λόγῳ τῆς πενίας των νὰ σωφρονῶσι καὶ οἱ μὲν νέοι ἀξιῶνται συγγνώμης παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, οἱ δὲ γέροντες ἐξαμαρτάνοντες δὲν τυγχάνουσι τοιαύτης· καὶ τέλος οἱ μὲν ἰσχυροὶ δύνανται νὰ ὑβρίζωσι, οἷς ἂν θέλωσι, καὶ χωρὶς νὰ πάθωσι τι, οἱ δὲ ἀδύνατοι οὔτε τοῦτο δύνανται οὔτε ὑβριζόμενοι νὰ ἀποκρούωσι τὴν ὕβριν. Ὡστε ὁ κατήγορος λέγει περὶ τῆς ἐμῆς ὕβρεως παῖζων καὶ θέλων νὰ με κομψῇ (§ 17-18).

2. Ἀνασκευὴ τοῦ δυσχυρισμοῦ, ὅτι εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀδυνάτου φοιτῶσι πονηροὶ (§ 19-20).

Πρὸς τούτοις ὁ κατήγορος ἰσχυρίζεται ὅτι εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου συναθροίζονται πολλοὶ πονηροὶ ἄνθρωποι καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἐγὼ εἶμαι πονηρός· ἀλλ' ἡ κατηγορία αὕτη ἀφορᾷ ὁμοίως πάντας τοὺς χειροτέχνους καὶ τοὺς εἰς τὰ ἐργαστήρια αὐτῶν φοιτῶντας· καὶ ἐὰν θεωρηθῶσι ὡς πονηροὶ οἱ φοιτῶντες εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου, πρέπει νὰ θεωρηθῶσι ὡς τοιοῦτοι καὶ οἱ φοιτῶντες εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν ἄλλων χειροτεχνῶν· ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ θεωρηθῶσι ὡς πονηροὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι· διότι πάντες συνηθίζουσι νὰ φοιτῶσι εἰς τι τῶν τοιούτων ἐργαστηρίων.

Γ. Ἐπίλογος (§ 21-27).

1. Παράκλησις τοῦ ἀδυνάτου, ὅπως μὴ οἱ βουλευταὶ στερήσωσιν αὐτὸν τοῦ ὀβολοῦ (§ 21-23).

Δὲν ἐπιθυμῶ, ὦ βουλευταί, πλέον, ἀφ' οὗ ἀπελογήθην περὶ τῶν μεγίστων, νὰ σᾶς καταπονῶ διὰ τοιούτων ἀσημάντων· σᾶς παρακαλῶ μόνον νὰ μὴ με στερήσητε τῆς μόνης προσόδου, ἣν ἔδωκεν εἰς ἐμέ ἡ πόλις ὡς ἀντάλλαγμα τῶν μεγίστων καὶ καλλίστων ἀγαθῶν, ὧν λόγῳ τῆς συμφορᾶς μου νῦν στεροῦμαι.

2. Αἰτιολογία, δι' ἣν δὲν πρέπει οἱ βουλευταὶ νὰ δειχθῶσι δυσμενεῖς πρὸς τὸν ἀδύνατον (§ 24-25).

Οὐδεὶς δὲ λόγος ὑπάρχει νὰ δειχθῆτε δυσμενεῖς πρὸς ἐμέ· διότι α) οὐδένα ποτὲ ἤγαγον εἰς δίκην, δὲν εἶμαι πολυπράγμων, θρασὺς καὶ φίλερις, οὔτε ὑβριστῆς καὶ βίαιος, ἂν καὶ τοῦτο ἀρέσκηται ὁ

κατήγορος νὰ ἰσχυρίζηται β) τὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα ἐπιρροὴν μου δὲν ἐπωφελήθη πρὸς βλάβην τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ πλήθους κατέφυγον εἰς Χαλκίδα καὶ μετ' αὐτοῦ μετέσχον ὅλων τῶν κινδύνων.

3. *Παράκλησις τοῦ ἀδυνάτου, ὅπως τύχη τῆς αὐτῆς εὐνοίας, ἧς καὶ πρότερον.— Συνέπειαι τῆς ἀποφάσεως τῶν βουλευτῶν (§ 26-27).*

Λοιπόν, ὦ βουλευταί, μὴ ἀποφασίσητε ἄλλως ἢ ὡς οἱ βουλευταὶ προηγουμένων ἐτῶν ἀναμνησθέντες ὅτι δὲν πρόκειται νῦν περὶ χρημάτων τῆς πόλεως, ἀ διεχειρίσθη, οὔτε περὶ σπουδαίων ἀρχῶν, ἀς ἤρξα, ἀλλὰ μόνον περὶ ἐνὸς ὀβολοῦ. Καὶ ἂν οὕτω ἀποφασίσητε, ὑμεῖς μὲν θὰ ἀποφασίσητε δικαίως, ἐγὼ δὲ θὰ εὐγνωμονῶ ὑμᾶς, ὁ δὲ κατήγορος θὰ μάθη τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ ἐπιβουλεύῃ τοὺς ἀσθενεστέρους, ἀλλὰ νὰ προσπαθῇ νὰ καταβάλλῃ τοὺς ὁμοίους αὐτῷ.

...από την πλευρά της φύσης, η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων, και η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων, και η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων...

...από την πλευρά της φύσης, η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων, και η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων, και η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων...

...από την πλευρά της φύσης, η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων, και η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων, και η οποία είναι η αιτία της ύπαρξης των πραγμάτων...

Κ

V.

ΚΑΤΑ ΠΑΓΚΛΕΩΝΟΣ ΟΤΙ ΟΥΚ ΗΝ ΠΛΑΤΑΙΕΥΣ

ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΧΡΗΜΑΤΙΣ ΟΤΙ ΟΥΚ ΗΝ ΠΑΡΑΤΑΙΝΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ ἄγνωστος ῥήτωρ, ὑπὲρ οὗ ὁ Λυσίας ἔγραψε τὸν προκείμενον λόγον, ὑπέβαλε πρὸ τοῦ πολεμάρχου κατηγορίαν κατὰ γναφέως τινός, τοῦ Παγκλέωνος, δι' ἀδικίας, ἃς ὁ Παγκλέων εἶχεν ἀδικήσει αὐτόν. Κατὰ τὴν ἀνάκρισιν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ὁ Παγκλέων ἀντεῖπεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐγκληθῆῖ πρὸς τὸν πολεμάρχον—τὸν δικάζοντα τὰς πρὸς τοὺς ξένους δίκας τῶν πολιτῶν—ὡς ὢν Πλαταιεὺς καὶ πολίτης· ἤγειρε δηλ. ὁ Παγκλέων τὴν καλουμένην *ἀντιγραφὴν*, συνεπεία τῆς ὁποίας ἀνεφύη νέα δίκη, ἣτις ὄφειλε νὰ κριθῆῖ πρὸ τῆς κυρίας δίκης (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 50-51).

Τὴν *ἀντιγραφὴν* αὐτὴν τοῦ Παγκλέωνος πολεμεῖ ὁ κατήγορος διὰ τοῦ παρόντος λόγου ἀποδεικνύων ὅτι ὁ Παγκλέων δὲν εἶναι Πλαταιεὺς, πιθανῶς δὲ οὐδὲ ἐλεύθερος, καὶ ὡς ἐκ τούτου *ὀρθῶς* εἰσήχθη ἡ ἀρχικὴ κατηγορία πρὸ τοῦ πολεμάρχου.

Πότε ἀπηγγέλθη ὁ παρῶν λόγος δὲν γνωρίζομεν, ὡς καὶ τίνας ἀδικίας εἶχεν ἀδικήσει ὁ Παγκλέων τὸν ἀγορεύοντα.

Ἡ δίκη ἐγένετο ἐνώπιον ἡλιαστικοῦ δικαστηρίου, οὗ τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν ὁ πολεμάρχος.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

§ 1.

περὶ τουτουὶ τοῦ πράγματος=περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως (ἦς ἔλαβον γνῶσιν οἱ δικασταὶ ἐκ τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀναγνωσθέντος ἐγγράφου τῆς κατηγορίας· βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 51).— ὀρθῶς, δηλ. πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα, τὸν πολέμαρχον, τὸν δικάζοντα τὰς πρὸς τοὺς ξένους δίκας τῶν πολιτῶν· περὶ τοῦ πολεμάρχου βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 47.—τὴν δίκην ἔλαχον=ὑπέβαλον τὴν κατηγορίαν· τὸ δίκην λαγχάνειν κυρίως=λαμβάνειν τὸ δικαίωμα τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς· ἴσως διότι ὁ κλῆρος ὥριζε τὴν σειράν, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ ἐκδικασθῶσιν αἱ διάφοροι δίκαι.—τουτωὶ Παγκλέωνι=κατὰ τούτου ἐδῶ τοῦ Παγκλέωνος.—οὐκ ὄντι Πλ.=διότι δὲν εἶναι Πλαταιεύς.

§ 2 — 3.

ὧς, αἰτλγκ.— γάρ, διασαφητικός.— ἀδικῶν, μτχ. κτγρμ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐπαύετο· τίνας ἀδικίας ἠδίκηει ὁ Παγκλ. τὸν κατηγοροῦν δὲν γνωρίζομεν.— γναφεῖον=ἐργαστήριον γναφῆς· γναφεὺς δὲ=ὁ κατεργαζόμενος ἔρια.—προσεκαλεσάμην=προσεκάλεσα· ἢ πρόσκλησις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ παρόντων συνήθως δύο μαρτύρων, καλουμένων κλητῆρων· οὗτοι ἐμαρτύρουν πρὸ τοῦ ἀρχοντος τοῦ εἰσάγοντος τὴν δίκην, ὅτι ἐγένετο ἢ πρόσκλησις (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 50).—νομίζων, μτχ. αἰτλγκ.—ὀπόθεν δημοτεύοιτο=τίνος δήμου δημότης ἦτο.—παραίνεσαντος, μτχ. αἰτλγκ.—τῶν παρόντων, δηλ. μαρτύρων.—προσκαλέσασθαι=νὰ προσκαλέσω (δηλ. τὸν Παγκλέωνα).—πρὸς τὴν φυλὴν=πρὸς τοὺς τῆ φυλῆ δικάζοντας=πρὸς τοὺς δικάζοντας ἐν τῇ φυλῇ.—ἦστινος εἶναι σκήπτοιτο=ὁποίας προεφασίζετο ὅτι ἦτο.—Δεκελειόθεν, δηλ. δημοτεύεσθαι=ὅτι ἦτο δημότης τοῦ δήμου Δεκελείας. Οἱ Πλαταιεῖς ἔχοντες διὰ τὰς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους εὐεργεσίας πολιτικὰ ἐν Ἀθήναις δικαίωματα ἦσαν προσνεμημένοι εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς φυλάς τῆς

Ἀττικῆς.—καὶ πρὸς...., ὥστε διπλῆ πρόσκλησις ἐγένετο· ἡ μία πρὸς τὸν πολέμαρχον καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τοὺς δικαστὰς τῆς Ἰπποθωντίδος φυλῆς.—πρὸς τοὺς τῆ Ἰπ. δικάζοντας=πρὸς τοὺς δικάζοντας ἐν τῇ Ἰπ. φυλῇ (εἰς ἣν ἀνήκεν ἡ Δεκέλεια)= εἰς τοὺς δικαστὰς τῆς Ἰπ. φυλῆς. Δικασταὶ δὲ ἐννοοῦνται ἐνταῦθα οἱ κατὰ δήμους δικασταὶ (περὶ ὧν ἰδ. εἰσαγ. ἐν σελ. 49).—κουρεῖον, διότι τὰ κουρεῖα, τὰ μυροπωλεῖα καὶ τὰ ἄλλα ἐργαστήρια ἐχρησίμευον ὡς τόποι συναντήσεως τῶν ἀνθρώπων (πρβλ. § 20 τοῦ ὑπὲρ ἀδυνατοῦ λόγου).—τὸ παρὰ τοὺς Ἑρμᾶς=τὸ κείμενον πλησίον τῶν Ἑρμῶν, οἵτινες ἔκειντο ἐν τῷ δυτικῷ μέρει τῆς ἀγορᾶς. Οἱ Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι στήλαι τετράγωνοι φέρουσαι ἄνωθεν κεφαλὴν τοῦ Ἑρμοῦ· ἐχρησίμευον δὲ πρὸς στολισμὸν τῆς πόλεως ἢ ὡς ὁδοδείκται.—οἶ=ὄπου.—οὓς.... Δεκ.=ὄσους ἐκ τῶν Δεκελ. συνήντων.—Δεκ. δημοτευόμενον=ὅτι ἦτο ἐκ τοῦ δήμου Δεκελείας.—ὄτι.... τὰς μὲν φεύγοι, τὰς δ' ὠφλήκοι (τοῦ β. ὠφλισκάνω)=ὅτι ἄλλας μὲν ἐδικάζετο ἔτι (δηλ. εἶχεν ἐκχρεμείς), εἰς ἄλλας δὲ εἶχε καταδικασθῆ.—ἔλαχον καὶ ἐγώ, δηλ. πρὸς τὸν πολέμαρχον=ὑπέβαλον καὶ ἐγὼ τὴν κατηγορίαν πρὸς τὸν πολέμαρχον.

§ 4.

Δεκελ. οὓς=ὄσους ἐκ τῶν Δεκελ. (ὡς ἐν § 6).—μάρτυρας, κτηρμ.—καὶ τῶν ἄλλων, γενκ. διαιρητ. τοῦ ὅσοι.—τῶν λαχόντων τε... καὶ καταδικασαμένων=οἵτινες ὑπέβαλον κατηγορίας κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν πολέμαρχον καὶ ἐνήργησαν, ὥστε νὰ καταδικασθῆ αὐτός. Πρόκειται μόνον περὶ τῶν ἀνθρώπων, πρὸς οὓς ὄφλε δίκαις, καὶ οὐχὶ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, πρὸς οὓς ἔφευγε· διότι οὗτοι ὡς μάρτυρες ἦσαν ἀνωφελεῖς.—καὶ μοι ἐπίλαβε τὸ ὕδωρ=καὶ παρακαλῶ, κράτησον (σύ, ὦ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὑπὲρτά) τὸ ὕδωρ. Τὸ μῆκος τῶν λόγων ἦτο ἐν τισὶ δίκαις ὠρισμένον ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐμετρεῖτο δι' ὑδρομετρικοῦ ὠρολογίου, τῆς λεγομένης κλειψύδρας (περὶ ἧς βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 51). Ἡ ἐκροή τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἀγορεύσεως ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων ἐπελαμβάνετο (=ἐκρατεῖτο). Ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ἡ ἐπίσχεσις τοῦ ὕδατος ἦτο ἀναγκαία, διότι τὸ ὕδωρ εἶχεν ὀρισθῆ ὀλίγον καὶ ὁ ἀγορεύων πεντάκις (ἐνταῦθα καὶ ἐν § 8, § 11, § 14, § 15) ἐπικαλεῖται μαρτυρικὰς καταθέσεις.

§ 5 — 6.

ἐκ... τούτων, δηλ. ἐκ τοῦ λεχθέντος αὐτῷ (κατὰ τὴν § 3) καὶ ἤδη διὰ μαρτύρων ἐπιβεβαιωθέντος.—ἐπειδή, χρονκ.—αὐτὴν ἀντεγράφατο = ἤγειρε κατ' αὐτῆς (τῆς κατηγορίας) ἀντιγραφήν = ἤγειρε κατ' αὐτῆς ἔνστασιν διατεινόμενος.—μὴ εἰσαγωγίμιον εἶναι = ὅτι δὲν δύναται (αὕτη ἢ κατηγορία) νὰ εἰσαχθῆ (πρὸς τὸν πολέμαρχον).—περὶ πολλοῦ ποιούμενος, ἢ μτχ. αἰτλγκ.—μηδενὶ δόξα ὑβρίζειν βούλεσθαι = μηδενὶ δόξα βούλεσθαι ὑβρίζειν = εἰς κανένα νὰ μὴ φανῶ ὅτι θέλω νὰ ὑβρίζω (λέγων τὸν Παγκλ. μέτοικον, ἐν ᾧ οὗτος ἦτο πολίτης).—δίκην λαβεῖν = νὰ τιμωρήσω (αὐτόν)· πᾶσον τὸ παθητκ. τοῦ δίκην λαμβάω;—ὦν ἡδικήθην = δι' ὅσα ἡδικήθην.—ἐπειδή, χρονκ.—οὔτε ἄλλον οὐδένα, διότι ὁ Ἰππαρμόδωρος ἦτο ἄπαις.—δὴ = ἤδη.—ἀκριβέστατα ἄν, συναπτέα τῷ πυθέσθαι, ὅπερ ἐκ τοῦ ἔφασαν = ἔλεγον ὅτι ἀκριβέστατα ἐγὼ ἤθελον πληροφορηθῆ.—ἐλθόντα, ὑποθ. μτχ.—εἰ ἔλθοιμι = ἐὰν ἤθελον ἔλθει.—εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν = εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ πωλεῖται ὁ χλωρὸς (= ὁ πρόσφατος, ὁ νωπὸς) τυρός. Ἐν Ἀθήναις ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ τόπου ἐτίθετο τὸ ὄνομα τοῦ ἐν αὐτῷ πωλουμένου πράγματος.—τῆ ἔνη καὶ νέα, ὑπονοεῖται ἡμέρα = κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ μηνός· κυρίως = κατὰ τὴν παλαιὰν καὶ νέαν ἡμέραν, ὅτε δηλ. ὁ παλαιὸς μῆν τοῦ σεληνιακοῦ ἔτους συμπίπτει μετὰ τοῦ νέου.—συλλέγεσθαι, ἐκ τοῦ ἔφασαν.

§ 7 — 8.

οὐκ ἔφασαν γινώσκειν = ἔφασαν οὐ γινώσκειν.—εἰς δέ τις, δηλ. ὁ Νικόμαχος, οὐ τὸ ὄνομα μνημονεύεται κατωτέρω (ἐν § 9).—ὄν, κτγρμ. μτχ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ εἰδείη = ὅτι ὑπῆρχε.—ἀφροσῶτα = δραπέτην.—τὴν τέχνην, δηλ. τὸ γναφεῖν (πρβλ. § 2 «ἐπὶ τὸ γναφεῖον»).—ἦ... χρῆται = ἦν... ἔχει (= ἀσκεῖ).—τόν, ὅς = τοῦτον (δηλ. τὸν Νικόμαχον), ὅς.

§ 9 — 10.

ἡμέραις... μετὰ ταῦτα οὐ πολλαῖς ὕστερον, ἐλέχθη πλεοναστικῶς (πρβλ. τὸν ὑπὲρ Μαντιθέου λόγον ἐν § 16).—ἀγόμενον, δηλ. ἐπὶ δουλείαν. Φαίνεται ὅτι ὁ Νικομ. πληροφορηθεὶς παρὰ τοῦ

ἀγορευόντος τὰ κατὰ τὸν Παγκλέωνα ἦλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον, ἐν ᾧ οὗτος εἰργάζετο, καὶ συλλαβὼν αὐτὸν ἤγε—κατὰ τὸν νόμον— εἰς δουλείαν. — ὑπὸ τοῦ Νικ., τοῦ μνημονευθέντος ἐν § 7.— ἔμαρτύρησεν, δηλ. ὑπὲρ τοῦ ἀγορευόντος.— ἐπειδὴ, χρονκ.— ἐπαύσαντο μαχόμενοι (= νὰ φιλονικῶσιν), ὁ Παγκλέων εἶχε παρόντας φίλους, οἵτινες ἠγωνίζοντο νὰ σφῶσιν αὐτόν.— αὐτῶ, δηλ. τῷ Παγκλέωνι.— ὅς ἐξαιρήσοιτο... εἰς ἐλευθερίαν = ὅστις θὰ ἀντιποιηθῆ αὐτοῦ ὡς ἐλευθέρου· ἐννοεῖται ὅτι μετὰ τὴν βεβαίωσιν αὐτὴν καὶ τὴν μετὰ ταῦτα ἐγγύησιν τῶν φίλων τοῦ Παγκλ. οὗτος ἀπελύθη.— ἐπὶ τούτοις, δηλ. ἐπὶ τῇ διαβεβαίωσει τούτου, ὅτι δηλ. εἷη αὐτῶ ἀδελφὸς κτλ.— ἐγγυησάμενοι=ἄφ' οὗ ἔδωκαν ἐγγύησιν.— παρέσεσθαι εἰς ἀγορὰν = ὅτι θὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἀγορὰν (ἐνθα ὁ ἀδελφὸς θὰ ἐξέλθῃται τούτου).— τῆς τε ἀντιγραφῆς... αὐτῆς τῆς δίκης, διὰ τοῦ αὐτῆς ἀντιτίθεται ἢ περὶ τῶν ἀδικιῶν (§ 2) κυρία δίκη, ἣτις ἔμελλε βραδύτερον νὰ γένηται, εἰς τὴν ἀντιγραφὴν, τὴν νῦν συζητουμένην, ἣτις ἠγέρθη ὑπὸ τοῦ Παγκλ. δισχυριζομένου ὅτι οὐχὶ ὀρθῶς εἰσῆχθη ἡ δίκη πρὸς τὸν πολέμαρχον.— τόν... ἐξαιρησόμενον αὐτόν, δηλ. εἰς ἐλευθερίαν = ἐκείνον, ὅστις θὰ ἀντιποιηθῆ αὐτοῦ ὡς ἐλευθέρου.— ὅ τι λέγων ἀφαιρήσοιτο (= ἐξαιρήσοιτο)=τι λέγων θὰ ἀντιποιηθῆ αὐτοῦ ὡς ἐλευθέρου.— ἔφ' οἷς... ἐξηγγυήθη = ἐπὶ τούτοις, ἔφ' οἷς ἐξ.=διὰ ταῦτα, διὰ τὰ ὅποια ἀπελύθη δι' ἐγγυήσεων (πρβλ. § 9).— γυνὴ δέ, δηλ. ἦλθε· τὴν γυναῖκα αὐτὴν εἶχον παρασκευάσει οἱ φίλοι τοῦ Παγκλ., ἕνα ἀντιταχθῆ κατὰ τοῦ Νικ. καὶ ἐκ τῆς φιλονικίας ταύτης ὠφελθῆ ὁ Παγκλ.— φάσκουσα... ἀμφισβητοῦσα, ἢ ἀ' μτχ. προσδιορίζει τὴν β' αἰτιολογικῶς = ἀμφισβητοῦσα τῷ Ν. (περὶ τοῦ Παγκλ.), διότι ἔλεγεν.— οὐκ ἔφη ἑάσειν = ἔφη οὐκ ἑάσειν.— ἄγειν = ἀπάγειν.

§ 11.

εἰς τοῦτο βιαίότητος = εἰς ταύτην τὴν βιαιότητα. Ἡ βιαιότης συνέκειτο εἰς τὴν βίαιαν καὶ παράνομον ἀπαγωγὴν τοῦ Παγκλ.— αὐτὸς οὗτος, δηλ. ὁ Παγκλέων.— ὥστε, συναπτόεν τῷ ᾧοντο.— ἐθέλοντος μὲν... ἐθελούσης δέ, ἀναφορά· αἱ μτχ. χρονκ.— ἀφιέναι, δηλ. τὸν Παγκλέωνα.— εἴ τις ἢ εἰς... ἐξαιροῖτο ἢ ἄγοι = ἕαν τις ἢ ἤθελεν ἀντιποιηθῆ τούτου ὡς ἐλευθέρου ἢ ἤθελεν ἀπά-

γει. — ἀφελόμενοι = βία ἀπαγαρόντες. — ἐπὶ τούτοις ἐξηγγυήθη, πρβλ. § 9. — καὶ τότε, δηλ. κατὰ τὴν ὑστεραίαν τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν § 10. — βία, συναπτόεν τῷ ἀφελόμενοι.

§ 12.

μὴ ὅτι (= μὴ εἶπω, ὅτι) = οὐ μόνον οὐ. — ὅστις γάρ... οὐδενὶ χαλεπὸν (ἔστι) γινῶναι = διότι εἰς οὐδένα εἶναι δύσκολον νὰ γνωρίσῃ περὶ τούτου, ὅστις κτλ. — ἀφαιρεθεῖς = ἀπαχθεῖς. — ἐνόχους... τοῖς βιαίους = ἐνόχους τῆς βιαιᾶς ἀπαγωγῆς (πρβλ. ἀνωτέρω § 11 «εἰς τοῦτο βιαιότητος ἦλθον»). — τοὺς... ἐπιτηδείους = τοὺς φίλους του. — δίκην λαβεῖν παρὰ τῶν ἀγόντων αὐτὸν = νὰ τιμωρήσῃ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν ν' ἀπάγωσιν αὐτὸν (εἰς δουλείαν)· ἐννοεῖ τὸν Νικομήδην καὶ τὴν γυναῖκα. — εὖ εἰδώς, ἡ μτχ. αἰτιολγ. — ἔδεισεν = ἐφοβήθη. — ἐγγυητάς, οἱ ἐγγυηταὶ θὰ ἠγγυῶντο ὅτι εἰς τὸ δικαστήριον ὁ Παγκλ. ἐμελλε νὰ ἐγκαλέσῃ τοὺς ἀγοντας αὐτόν. — περὶ τοῦ σώματος ἀγ. = ν' ἀγωνισθῇ (δηλ. δικαστικῶς) περὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου του.

§ 13 — 14.

πολλοῦ δεῖ = πολὺ ἀπέχει. — ἐκ τούτων, δηλ. τῶν λεχθέντων. — σχεδόν τι = ἀρκετὰ πῶς. — δόξαι ἄν... εἶναι = ὅτι ἤθελε φανῆ εἰς ὑμᾶς ὅτι εἶναι. — ἐν τῇ ἀντωμοσίᾳ, ἀντωμοσία ἐλέγετο ὁ ἔρκος ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων, ὁ γενόμενος κατὰ τὴν ἀνάκρισιν πρὸ τοῦ ἀρμοδίου ἀρχοντος, ὅτι κατὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον θὰ ὀμλήσωσι (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 50). — ἀμφισβητῶν μὴ..., ἡ ἀρνησις μὴ φαινομενικῶς πλεονάζει, διότι = ἀμφισβητῶν καὶ λέγων οὐ... = ὅτε ἠμφεσβήτει καὶ ἔλεγεν ὅτι αἱ δι' αὐτὸν δίκαι δὲν εἶναι εἰσαγώγιοι πρὸς τὸν πολέμαρχον. — διεμαρτυρήθη (παθ.) μὴ Πλ. εἶναι = ὑπὸ μάρτυρος (τοῦ Ἄριστ.) ἠλέγχθη ὅτι δὲν ἦτο Πλαταιεύς. — ἐπισκηψάμενος δὲ τῷ μάρτυρι οὐκ ἐπεξήλθιν = ἐν ᾧ δὲ κατήγγειλεν (ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ) τὸν μάρτυρα (τοῦ Ἄριστοδίκου) δὲν κατεδίωξεν αὐτόν (δικαστικῶς, δηλ. δὲν ἐτόλμησε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς δίκην). — καταδικάσασθαι αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Παγκλ.) τὸν Ἄριστόδ. = νὰ ἐνεργήσῃ ὁ Ἄριστ., ὥστε νὰ καταδικασθῇ αὐτὸς (εἰς πληρωμὴν χρη-

ματικοῦ τινος προστίμου εἰς τὸν Ἄριστ.). — ὑπερήμερος ἐγένετο = παρῆλθεν ἢ προθεσμία (τῆς πληρωμῆς τοῦ χρηματικοῦ προστίμου). — ἐξέτεισε τὴν δίκην = ἐπλήρωσε τὸ χρηματικὸν πρόστιμον. — καθ' ὅτι ἔπειθε = καθ' ὄντινα τρόπον συνεβιάσθη (οὗτος μετὰ τοῦ Ἄριστ.): πάντως θὰ ἐπλήρωσεν ὁ Παγκλ. τῷ Ἄρ. μεγαλύτερον χρηματικὸν ποσὸν τοῦ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τὸ πρῶτον ὀρισθέντος, ἵνα ἀποφύγη οὗτος τὰς συνεπείας, ἃς συνεπήγετο ἢ μὴ ἔγκαιρος πληρωμὴ τοῦ χρηματικοῦ προστίμου (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 52-53).

§ 15.

πρίν ὁμολογηθῆναι αὐτῷ = πρίν συμφωνήσῃ οὗτος μετ' αὐτοῦ (τοῦ Ἄριστ.) περὶ τούτων (δηλ. τῆς πληρωμῆς τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ). Ἡ πληρωμὴ τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ ἐγένετο μετὰ τὴν ἐκ Θηβῶν ἐπάνοδον. — Θήβησι = ἐν Θήβαις. — εἴπερ = ἐὰν πράγματι. — πανταχοῦ μᾶλλον, διότι οἱ Θηβαῖοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Πλαταιέων.

§ 16.

ἐξαρκεῖν = ὅτι εἶναι ἀρκετά. — μοι, ποιητικ. αἴτιον τοῦ εἰρημένα (διατὶ κατὰ δικ;) = ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔχουσι λεχθῆ ὑπ' ἐμοῦ. — διαμνημονεύητε, δηλ. τούτων (τῶν εἰρημένων). — καὶ ἄ ἐγὼ δέομαι = καὶ ὅσα ἐγὼ σὰς παρακαλῶ ἀπὸ παρακλήσεως τοῦ ῥήτορος συμπίπτουσι πρὸς τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ, ἅτινα οἱ δικασταὶ ὀφείλουσι κατὰ τὸν δικαστικὸν ὄρκον ν' ἀποφασίσωσιν.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

A. Προοίμιον (§ 1).

Δήλωσις τοῦ ῥήτορος περὶ τίνος θὰ ὁμιλήσῃ.

Θὰ ἀποδείξω δι' ὀλίγων, ὧ δικασταί, ὅτι ὀρθῶς ὑπέβαλον τὴν ἀρχικὴν μου κατηγορίαν πρὸς τὸν πολέμαρχον, διότι ὁ Παγκλέων δὲν εἶναι Πλαταιεύς.

B. Ἀπόδειξις ὅτι ὁ Παγκλέων δὲν εἶναι Πλαταιεύς, πιθανῶς δὲ οὐδὲ ἐλεύθερος (§ 2-15).

I. Ἐκ τῶν περὶ τοῦ Παγκλέωνος πληροφοριῶν τοῦ ἀγορεύοντος (§ 2-11).

1. Αἱ παρὰ τοῖς Δεκελειεῦσι πληροφορίες τοῦ ἀγορεύοντος, αἱ παρακινήσασαι αὐτὸν νὰ ὑποβάλλῃ τὴν κατὰ τοῦ Παγκλέωνος κατηγορίαν πρὸς τὸν πολέμαρχον (§ 2-4).

Ὁ Παγκλέων κατὰ τὴν πρόσκλησιν, τὴν γενομένην ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, δισχυρίσθη ὅτι εἶναι Πλαταιεύς καὶ δημότης Δεκελείας· ἀλλ' αἱ παρὰ τοῖς Δεκελειεῦσι πληροφορίες μου δὲν ἐπεβεβαίωσαν τὸν δισχυρισμὸν του αὐτόν, τοῦναντίον ἔμαθον ὅτι καὶ ἄλλαι δίκαι ἔχουσιν ἐγερθῆ κατ' αὐτοῦ παρὰ τῷ πολέμαρχῳ, ἐξ ὧν αἱ μὲν εἶναι ἐκκρεμεῖς ἔτι, αἱ δὲ ὑπῆρξαν καταδικαστικαί. Ταῦτα μαθὼν ὑπέβαλον καὶ ἐγὼ τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν πρὸς τὸν πολέμαρχον (§ 2-3). Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν δὲ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου παρέχω εἰς ὑμᾶς μάρτυρας τοὺς Δεκελειεῖς, οὓς ἠρώτησα περὶ τοῦ Παγκλ., καὶ τοὺς παρόντας τῶν λαχόντων δίκας τῷ Παγκλ. καὶ καταδικασμένων αὐτοῦ (§ 4).

2. Αἱ μετὰ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ Παγκλέωνος ἐνέργειαι τοῦ ἀγορεύοντος καὶ αἱ παρὰ τοῖς Πλαταιεῦσι πληροφορίες αὐτοῦ (§ 5-8).

Μετὰ τὴν ἀντιγραφὴν, ἣν κατὰ τῆς κατηγορίας μου τῆς ὑποβληθείσης πρὸς τὸν πολέμαρχον ἤγειρεν ὁ Παγκλέων, ἐπιθυμῶν νὰ μὴ φανῶ ὅτι ὑβρίζω αὐτὸν ἀπετάθην πρὸς πολλοὺς

γνωστούς μοι Πλαταιεῖς, οὓς ἠρώτησα, ἂν γνωρίζωσι Παγκλέωνά τινα Πλαταιᾶ· οὗτοι δὲ μὴ γνωρίζοντες οὐδένα τοιοῦτον συνεβούλευσάν με πρὸς ἀκριβεστέρας πληροφορίας νὰ ἔλθω κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς συνελεύσεως πάντων τῶν Πλαταιέων εἰς τὰ τυροπωλεῖα (§ 5 - 6). Ἐνταῦθα ἐλθὼν ἔμαθον παρὰ τινος Πλαταιέως Νικομήδους, ὅτι δοῦλός τις δραπετεύσας ἀπ' αὐτοῦ ὀνομάζεται Παγκλέων, ὅστις εἶχε τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀδικήσαντός με Παγκλέωνος. Ὅτι δὲ ταῦτα εἶναι ἀληθῆ παρέχω ὡς μάρτυρας τοὺς Πλαταιεῖς, οὓς ἠρώτησα, καὶ τὸν Νικομήδην (§ 7 - 8).

3. *Τὰ κατὰ τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ Παγκλέωνος ὑπὸ τοῦ δεσπότη του Νικομήδους γινόμενα (§ 9 - 11).*

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ταῦτα, ὅτε ὁ Νικ. ἐξήτει νὰ ἀπάγῃ τὸν δραπετεύσαντα δοῦλόν του Παγκλ., προσῆλθον καὶ ἐγώ, ἵνα μάθω ποίαν ἔκβασιν θὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα. Τότε ἡ μεταξὺ τοῦ Παγκλ. καὶ Νικ. φιλονικία κατέπαυσε διὰ τῆς ἐγγυήσεως τῶν παρόντων φίλων τοῦ Παγκλ. ὅτι αὐριον θὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἀγοράν, ἔνθα ἀδελφός τις τοῦ Παγκλ. θὰ ἔλθῃ καὶ θὰ ἀντιποιηθῇ αὐτοῦ ὡς ἐλευθέρου. Τὴν ἐπομένην ὅμως οὐδεὶς ἀδελφὸς ἦλθεν, ἀλλ' ἀντὶ τούτου γυνή τις, ἣτις ἐξήτει καὶ αὐτὴ ν' ἀπάγῃ τὸν Παγκλ. ὡς δοῦλόν της (§ 9-10) τὴν φιλονικίαν αὐτὴν — τὴν μεταξὺ τοῦ Νικ. καὶ τῆς γυναικὸς—ἐπωφεληθέντες οἱ φίλοι τοῦ Παγκλ. βία ἀπήγαγον αὐτὸν καὶ ἀνεχώρησαν. Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῆς ἀληθείας τῶν γενομένων τούτων παρέχω ὑμῖν, ὦ δικασταί, μάρτυρας (§ 11).

II. Ἐξ αὐτῆς τῆς διαγωγῆς τοῦ Παγκλέωνος (§ 12 - 15).

1. *Πράξις τοῦ Παγκλέωνος, ἐξ ἧς δηλοῦται ὅτι οὗτος ἐθεώρει ἑαυτὸν ὡς δοῦλον (§ 12).*

Καὶ αὐτὸς ὁ Παγκλέων θεωρεῖ ἑαυτὸν ὡς δοῦλον· διότι ἄλλως δὲν θὰ καθίστα τοὺς φίλους του ἐνόχους **βιαιῶν**, ἀλλὰ θὰ προετίμα κατὰ τοὺς νόμους **εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἐξαιρεθεῖς** νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ζητοῦντας ν' ἀπάγωσιν αὐτὸν εἰς δουλείαν.

2. *Πράξεις τοῦ Παγκλέωνος, ἐξ ὧν δηλοῦται ὅτι οὗτος δὲν ἐθεώρει ἑαυτὸν ὡς Πλαταιᾶ (§ 13 - 15).*

Ἐκ τῶν λεχθέντων ὑπ' ἐμοῦ φαίνεται ὅτι πόρρω ἀπέχει ὁ Παγκλ. νὰ εἶναι Πλαταιεύς· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἐθεώρει ἑαυτὸν ὡς Πλαταιᾶ· διότι δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ Πλα-

ταϊκὸν δίκαιόν του πρὸ τῶν δικαστῶν, καθ' ὅσον τὸν Ἀριστόδικον, καθ' οὗ οὗτος ἤγειρε κατ' ἀρχὰς ὁμοίαν ἀντιγραφὴν, ἀφῆκε κατόπιν νὰ διεξαγάγῃ τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν παρὰ τῷ πολεμάρχῳ (§ 13-14). Ὡσαύτως μετὰ τὴν εἰς πρόστιμον καταδίκην του, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν πληρωμὴν τοῦ χρηματικοῦ προστίμου εἰς τὸν Ἀριστ., ἀπῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ μετώκει ἐν Θήβαις· ἐὰν δὲ ἦτο Πλαταιεύς, θὰ προετίμα πάντα ἄλλον τόπον πλὴν τῶν Θηβῶν (§ 15).

Γ. Ἐπίλογος (§ 16).

Ἐλπίς τοῦ ῥήτορος περὶ δικαίας ἀποφάσεως τῶν δικαστῶν.

Ἄρκετὰ τὰ λεχθέντα, ὦ δικασταί· διότι, ἐὰν ταῦτα ἐνθυμῆσθε, θὰ ἐκδώσητε ἀπόφασιν δικαίαν καὶ σύμφωνον πρὸς τὰς ἐμὰς παρακλήσεις.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Σελ. 52, στίχ. 7-8 ἀντὶ ἐν τῇ ψήφῳ γραπτέον ἐν τῷ μέσῳ
» 60, » 18-19 » κατηγορεῖ ἐν τῷ » κατηγορήσεν
παρόντι λόγῳ

Νυμφών

Λογίων

Καθάρων

Νυμφών

Κριμίων

Παιδών

Αναστάτων

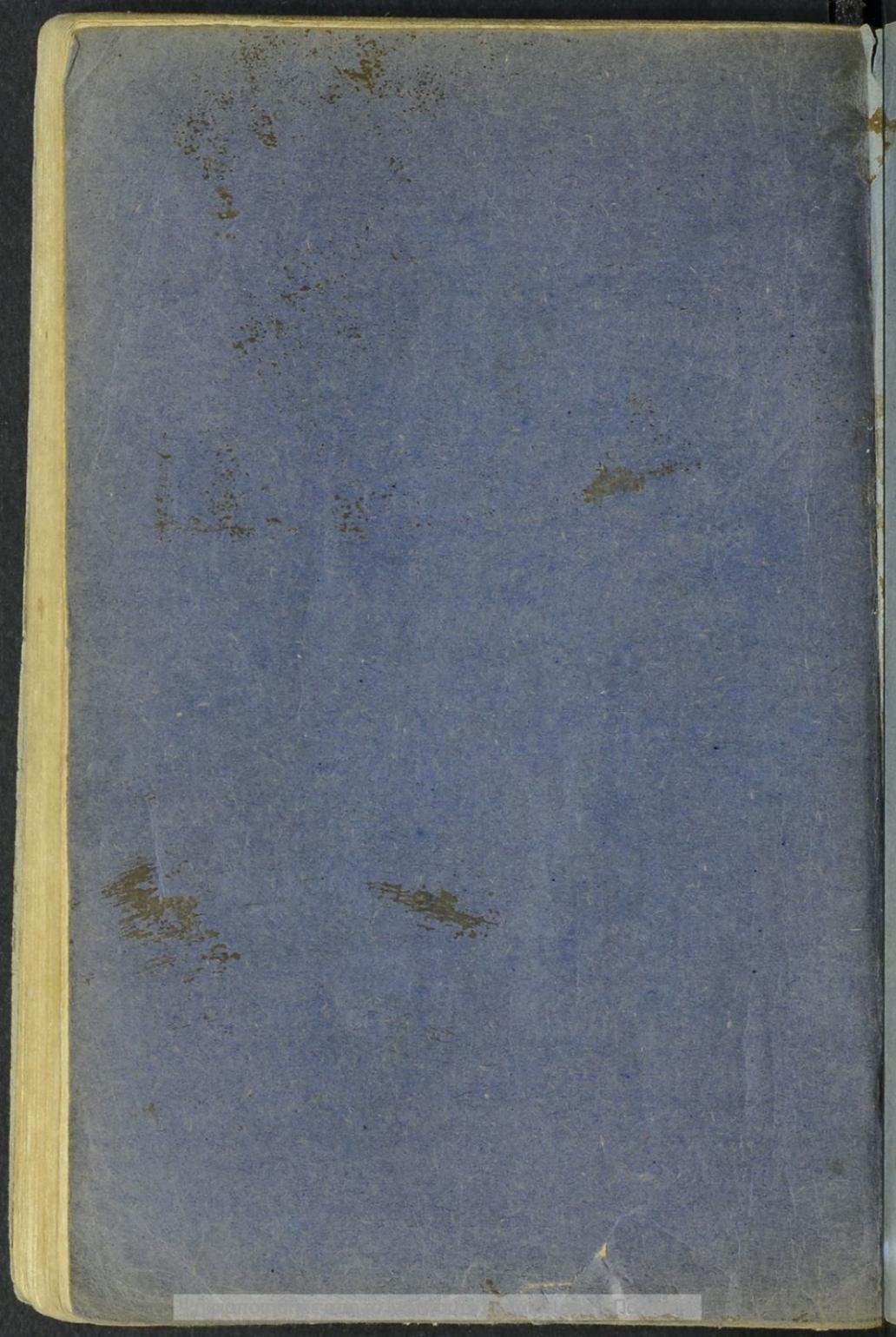
Ζωνών Α

024000020090

Εν τω αμαρτωλω δια τω
κατωτερω τω οβωρα
κατωτερω τω οβωρα τω
κατωτερω τω οβωρα τω
κατωτερω τω οβωρα τω

κατωτερω τω οβωρα τω
κατωτερω τω οβωρα τω

3000